

EUROOPA KESKPANK
PANGANDUSJÄRELEVALVE

EKP järelevalveülesannete täitmist käsitlev aastaaruanne

2015

BANKENTOEZICHT

Märts 2016

BANKTILLSYN BANKU UZRAUDZĪBA

BANKŲ PRIEŽIŪRA NADZÓR BANKOWY

VIGILANZA BANCARIA

BANKFELÜGYELET

BANKING SUPERVISION

SUPERVISION BANCAIRE BANČNI NADZOR

MAOIRSEACHT AR BHAINCÉIREACHT NADZOR BANAKA

BANKING SUPERVISION

PANGANDUSJÄRELEVALVE

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKOVNI DOHLED

BANKENAUF SICH T

БАНКОВ НАДЗОР BANKTILLSYN

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ PANKKIVALVONTA

SUPRAVEGHERE BANCARĂ BANKOVÝ DOHLAD

SUPERVIŽJONI BANKARJA

SUPERVISIÓN BANCARIA

BANKING SUPERVISION

BANKENAUF SICH T

SUPERVISÃO BANCÁRIA

Sisukord

EKP presidendi Mario Draghi eessõna	3
Järelevalvenõukogu esimehe Danièle Nouy eessõna	4
1 Organisatsiooniline struktuur: EKP pangandusjärelevalve	11
1.1 Aruandlusnõuete täitmine	11
1.2 Otsuste tegemine	12
1.3 EKP pangandusjärelevalve töötajad	16
1.4 Tegevusjuhendi rakendamine	18
1.5 Rahapoliitika- ja järelevalveülesannete lahususe põhimõtte kohaldamine	19
1.6 Andmete aruandluse raamistik ja infohaldus	20
2 Järelevalve panus finantsstabiilsuse tagamisse	22
2.1 Krediidiasutuste peamised riskid ja üldine tulemuslikkus 2015. aastal	22
2.2 Osalemine kriisiohjeprotsessis	25
2.3 Korrapärased põhjalikud hindamised	29
2.4 Ühtse järelevalvemehhanismi järelevalvemudeli rakendamine	32
Infokast Kaudne järelevalve – vajadus saavutada järjekindlad ranged järelevalvestandardid kogu ühtses järelevalvemehhanismis	47
3 Tegevusload, rikkumistest teavitamine, jõustamismenetlused ja sanktsioonidega seotud menetlused	50
3.1 Tegevusload	50
3.2 Rikkumistest teavitamine, jõustamismenetlused ja sanktsioonidega seotud menetlused	55
4 Ühtne järelevalvemehhanism kui Euroopa ja üleilmse järelevalvesüsteemi osa	58
4.1 Koostöö ELi ja rahvusvahelisel tasandil	58
4.2 Panus Euroopa ja rahvusvahelise õigusraamistiku edasiarendamisse	63
5 Eelarvega seotud aruandlus	71

5.1	2015. aasta kulud	71
5.2	Järelevalvetasude raamistik: november 2014 – detsember 2015	73
6	EKP vastu võetud õigusaktid pangandusjärelevalve kohta	77
7	Sõnastik	78
	Lühendid	82

EKP presidendi Mario Draghi eessõna

Aastal 2012, mil tehti otsus luua euroalal ühtne järelevalvemehhanism, pälvis see palju kriitikat, kuna leiti, et selle eesmärgi täitmine on võimatu või võtab väga kaua aega. Ometi oleme nüüdseks juba tähistanud ühtse järelevalvemehhanismi esimese tegevusaasta täitumist ja saame tagasi vaadata Euroopa pangandusjärelevalve esimesele edukale tööaastale.

Ühtne järelevalvemehhanism ei ole siiski ei esimene ega ainus institutsiooniline reform, mis tuleb ellu viia, et Euroopas uuesti saavutada jätkusuutliku majanduskasvu taastamiseks vajalik stabiilsus. Sellegipoolest oli tegu otsustava sammuga, mis mitmes mõttes avas uusi uksi.

Euro esimesed kasutusaastad möödusid petlikus arusaamas, et saavutatud on täieulatuslik rahaliit. Kuna aga valdavalt emiteerivad raha erapangad, saab ühisraha eksisteerida vaid eeldusel, et on loodud ka ühtne pangandussüsteem. Tõeline ühisraha peab olema täielikult asendatav olenemata selle vormist ja asukohast. See eeldab pangandussektori jõulisemat ühisjuhtimist riikides, kes jagavad ühist vääringut.

Ühtse järelevalvemehhanismi loomine oli üks samm selle vajaduse täitmise poole. Ühetaolisi meetodeid rakendav ühtne järelevalveasutus süvendab vastastikust usaldust. Sellega tagatakse tõhusam kaitse kodanikele ja tuuakse märkimisväärselt kasu ühtses järelevalvemehhanismis osalevatele riikidele. Nende finantseerimisasutused saavad täiel määral nautida ühisturu pakutavat mastaabisäästu.

Pangandusliit on mõeldud tuginema kolmele sambale: ühtne järelevalvemehhanism, ühtne kriisilahenduskord ja ühtne hoiuste tagamise skeem. Tõelise ühisvääringu jaoks on vajalikud kõik kolm. Kõigepealt tuli sisse seada järelevalve kui pangandusliidu ülejäänud sammaste hädavajalik eeltingimus. 2015. aasta alguses loodi teine sammas – ühtne kriisilahenduskord. Pangandusliidu lõpuleviimiseks tuleb püstitada ka kolmas sammas ehk ühtne hoiuste tagamise skeem. Alles siis oleme üles ehitanud stabiilse struktuuri.

Pangandusliidu loomine ei ole eesmärk iseeneses, vaid vajalik samm Euroopa ühtse pangandus- ja finantsteenuste turu ülesehitamisel. Lõimunud ja laitmatult toimivad pangandus- ja kapitaliturud on stabiilse ja eduka euro tagamise eelduseks ning aitavad edendada kasvu ja tööhõivet kõigi Euroopa kodanike huvides.

Järelevalvenõukogu esimehe Danièle Nouy eessõna

Ühtse järelevalvemehhanismi esimese aastaaruande avaldamise ajaks 2015. aasta märtsis oli mehhanism jõudnud toimida vähem kui pool aastat. Selle tulevik oli lootustandev, ajalugu aga veel õigupoolest puudus. Aastaaruande teises väljaandes teeme tagasivaate Euroopa pangandusjärelevalve¹ tegevusele pooleteise aasta jooksul. Väljavaated on jätkuvalt paljutõotavad, ning nüüdseks on juba saadud ka julgustavaid kogemusi.

2015. aasta jooksul tegime palju edusamme Euroopa pangandusjärelevalve eesmärkide edendamisel. Aitasime tagada krediidasutuste turvalisust ja toimekindlust ning finantssüsteemi stabiilsust. Samuti edendasime krediidasutuste võrdset kohtlemist põhineva siseturu ühtsust ja terviklikkust. Ühtne järelevalvemehhanism tugevdas ühtlustamist, rakendas süvitsi lähenemist pangandusjärelevalvele ning tõhustas koostööd ja suhtlust Euroopa institutsioonide ja teiste järelevalveasutustega. Tõelise Euroopa pangandusjärelevalve eesmärk ei ole kahtlemata veel saavutatud, kuid sellele on jõutud palju lähemale.

Lõimumise ja ühtlustamise edendamine – senised edusammud ja lahendamist ootavad küsimused

2015. aastal astus Euroopa pangandusjärelevalve suure sammu ühtlustatud ja erapooletu järelevalve poole, viies ühtsete meetodite kohaselt läbi **kogu euroala hõlmava järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise**. Esimest korda hinnati kõiki euroala olulisi krediidasutusi võrdse mõõdupuuga. Kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed elemendid ühendati piiratud eksperdi hinnangute kaudu, tagades järjepidevuse, hoides ära järelevalvealast tegevusetust ning kajastades krediidasutuste iseärasusi. Ühtsete meetodite kujundamisel olid suureks abiks riiklike pädevate asutuste varasemad kogemused ja head tavad. Järgmistele aastatele mõeldes on esimese ühtlustatud järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi (*supervisory review and evaluation process*, SREP) käigus saadud kogemused olnud väga julgustavad.

Sellest hoolimata ei saa ühtse järelevalvemehhanismi raames järelevalvetavasid veelgi tõhusamalt ühtlustada, tegemata sama ka eeskirjadega. ELi õigusraamistik (kapitalinõuete määrus (CRR) ja kapitalinõuete direktiiv CRD (IV)) on üle 160 sätte, millega jäetakse järelevalveasutustele ja riikide valitsustele teatav kaalutusõigus otsuste tegemisel ELi asjakohaste õigusnormide konkreetse rakendamise kohta.

¹ EKP ingliskeelsetes dokumentides järgitavate stiilitavade kohaselt tuleks ühtsele järelevalvemehhanismile üldjuhul viidata kui Euroopa pangandusjärelevalvele. Ühtse järelevalvemehhanismi mõistet võib siiski kasutada, kui kirjeldatakse järelevalve meetodeid (mitte selle teostajaid); samuti võib seda jätkuvalt kasutada õigusaktides ning pangandusjärelevalve ülesannet ja struktuuri kirjeldavates tekstides.

Mõned nendest **valikuvõimalustest ja kaalutlusõigustest** puudutavad riigispetsiifilisi erijooni, kuid paljudes kajastuvad pelgalt väljakujunenud tavad, mida ei ole kunagi küsimuse alla seatud, puhtakujulised riiklikud huvid ja regulatiivne mõju. Igal juhul mõjutavad need oluliselt raamistiku usaldatavustaset ja kapitalisuhhtarvude võrreldavust ning suurendavad keerukust ja õigusliku arbitraaži võimalust.

Selle küsimusega tegelemiseks seadsime sisse kõrgetasemelise töörühma, mis tuvastas ligikaudu 120 valikuvõimalust ja kaalutlusõigust, mida EKP saab rakendada ning mille puhul ühtlustamine on võimalik. Valikuvõimalused ja kaalutlusõigused hõlmavad paljusid teemasid, nagu edasilükkunud tulumaksu vara käsitlemine, grupisise riskide kontsentreerumisega seotud erandid ning grupisisesed likviidsuserandid. Oleme kokku leppinud nende riiklike valikuvõimaluste ja kaalutlusõiguste ühtses rakendamises kogu euroalal, järgides seejuures üleilmseid standardeid või – nende puudumisel – kõige konservatiivsemaid tegevuspõhimõtteid. Sellest lähtudes koostati määrus ja juhend, mis esitati avalikuks konsultatsiooniks ja mille EKP vastu võttis. Määrus jõustub 2016. aasta oktoobris. Tegu on suure sammuga euroala ühtlustatud õigusraamistiku poole.

Ometigi on õigusraamistik jätkuvalt teatud määral killustatud – näiteks on liikmesriigid kapitalinõuete direktiivi paljusid sätteid erinevalt tõlgendanud. Riikide õigusaktid varieeruvad Euroopa õigusnormide rangest sõnasõnalisest ülevõtmisest kuni ülereguleerimiseni. Mõnes riigis suurendavad seadusandjad killustatust veelgi, vormistades mittesiduvad järelevalvetavad ümber siduvateks õigusaktideks.

Riikide seadusandjate eesõigus on ELi direktiivid oma õigusaktidesse üle võtta. Killustunud õigusraamistik on siiski vastuolus pangandusliidu üldiste eesmärkidega. Samal ajal on ühtsel Euroopa järelevalveasutusel keeruline toime tulla paljude eri riikide õigusnormidega. Seetõttu toetame aktiivselt edasist **õigusraamistiku ühtlustamist** pangandussektoris. Seni, kuni seadusandlus jääb killustatuks, ei suuda järelevalvetavade lähendamine tagada täiel määral võrdseid võimalusi. Sellega seoses toetab ühtne järelevalvemehhanism aktiivselt Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA) tööd, et koostada ELi tasandil ühtne reeglistik ja ühtne järelevalvekäsiraamat.

Pangandussektor ja järelevalvetegevus 2015. aastal

2015. aasta järelevalvetegevuse lähtekohaks olid 2014. aastal läbi viidud põhjaliku hindamise tulemused. Neid täiendasid makromajandusliku keskkonna analüüs ja pangandussektori põhiriskide ulatuslik analüüs. Sellele tuginedes määras järelevalvenõukogu kindlaks viis prioriteetset valdkonda, millest 2015. aastal järelevalvetegevuses juhindusime. Need valdkonnad olid:

- ärimudelid ja kasumlikkuse hoovad,
- juhtimine ja riskivalmidus,
- kapitali adekvaatsus,

- krediidirisk,
- küberrisk ja andmete terviklikkus.

2015. aastal pidasid ühised järelevalverühmad arutelusid pankade tippjuhtkondadega, et selgelt sõnastada ühtse järelevalvemehhanismi järelevalveootused ja panna proovile **ärimudelite ja kasumlikkuse hoobade** elujõulisus. Ekspertühm, kus osalesid paljude riiklike pädevate asutuste esindajad, tegi horisontaalseid analüüse samalaadsete krediidasutuste kohta, võttes arvesse eri ärimudelite iseärasusi.

Juhtimise ja riskivalmidusega seotud küsimustes käivitati 2015. aasta märtsis ulatuslik temaatiline analüüs, mille tulemusi kasutati järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessis. Analüüs viidi lõpule 2016. aasta jaanuaris ning selle järelmeetmena saadeti kirjad krediidasutustele. Järelevalvetsükli raames tehtud temaatiline analüüs võimaldas ühistel järelevalverühmadel kindlaks määrata ka 2016. aastal vajalikud järelevalvealased järelmeetmed ning edasiste kohapealsete kontrollide teemad. Aruanne temaatilise analüüsi käigus välja selgitatud parimate tavade kohta avaldatakse edaspidi 2016. aastal.

Kapitali adekvaatsus oli 2015. aastal üks prioriteete, millega pidevalt tegelesime. Põhjaliku hindamise tulemused andsid ühistele järelevalverühmadele hea lähtekoha järelmeetmete kavandamisel. Valikuvõimaluste ja kaalutusõigustega seotud töö kujutas endast suurt sammu pankade regulatiivse kapitali ühtlustatuma määratluse poole ühtses järelevalvemehhanismis. Suurt tähelepanu pälvisid ka ettevalmistused pankade sisemudelite sihipäraseks läbivaatamiseks, et tagada riskiga kaalutud varade adekvaatne osakaal koguvarades. Eesmärgiks on kindlustada sisemudelite vastavus regulatiivsetele standarditele ja edendada nende järjepidevust krediidasutuste lõikes. 2015. aastal tehti ka esimene kokkuvõte ning koostati ettepanek sisemudelite sihipärase läbivaatamise kohta järgnevatel aastatel.

Krediidiriski valdkonnas algatati 2015. aastal võimendusega rahastamist käsitlev temaatiline analüüs, et saada parem ülevaade võimendusega rahastamisest järelevalve alla kuuluvates krediidasutustes, hinnata selle turu peamisi käivitavaid tegureid ja dünaamikat ning välja selgitada parimad tavad. Samuti sooviti läbi viia krediidasutuste võrdlusuuring võimendusega rahastamise aspektist. Ühtlasi moodustas järelevalvenõukogu ajutise töörühma, kelle ülesandeks oli välja töötada suure viivislaenude osakaaluga krediidasutuste suhtes kohaldatavad järjepidevad järelevalvepõhimõtted ning neid rakendada.

Küberriski ja andmete terviklikkuse valdkonnas algatati 2015. aasta alguses IT-süsteemide kübertube temaatiline analüüs, et saada ülevaade olulistest krediidasutuste küberriski profiilidest ning teha pankadelt kogutud andmete põhjal võrdlusuuring. Esialgsete tulemuste põhjal selgitati välja pangad, kus 2015. ja 2016. aastal toimuvad kohapealsed kontrollid. Järelevalvenõukogu kiitis ka heaks küberkuritegude korral rakendatava tegevus- ja kommunikatsioonimudeli ning küberkuriteojuhtumite andmebaasi loomise. Samuti loodi kõnealustes valdkondades toimuva tegevuse toetuseks riiklike pädevaid asutusi kaasav ekspertühm.

Euroopa pangandussektor 2016. aasta alguses

2016. aasta esimeses kvartalis koges Euroopa pangandussektor üleilmse finantskeskkonna halvenemist. Sellest hoolimata on Euroopa pangandussektor praegu varasemaga võrreldes hoopis teistsugune. Eelkõige on paranenud pankade hoitava **kapitali kvaliteet ja kvantiteet**. Alates 2012. aastast on euroala oluliste krediitiasutuste esimese taseme põhiomavahendite suhtarv tõusnud 9%-lt ligikaudu 13%-le. Need krediitiasutused on hästi ette valmistatud täieulatuslike regulatiivsete kapitalinõuete täitmiseks, mis jõustuvad alates 2019. aastast. Järelevalvealaste kapitalinõuetega seoses on Euroopa pangandusjärelevalve sõnaselgelt väljendanud, et pangad peavad hoidma 2. samba kapitali stabiilsena. Kui muud tingimused jäävad samaks, ei kavatseta järelevalvenõudeid edaspidi enam karmistada.

Kokkuvõttes on Euroopa pangandussektor mõne aasta taguse ajaga võrreldes märksa paremini valmis toime tulema ootamatute ebasoodsate tagajärgedega. Lisaks suurendasid olulised krediitiasutused 2015. aastal veelgi oma kasumit. Seega olid nad suutelised järgima asjakohaseid kasumijaotuse põhimõtteid, täites samal ajal siiski regulatiivseid ja järelevalvealaseid kapitalinõudeid. Sama peab paika ka täiendavatesse esimese taseme omavahenditesse kuuluvate kapitaliinstrumentide kasumi jaotamise puhul.

Siiski on Euroopas veel hulk panku, kelle **viivislaenude** osakaal on suur. Need laenud tuvastati 2014. aasta põhjaliku hindamisega, mille käigus lähtuti esimest korda viivislaenude ühtlustatud määratlusest. Võrdselt oluline on ka see, et need laenud on üsna hästi kaetud. Seepärast on meil praegu küllaltki hea võimalus toetada järgmisi samme viivislaenude osakaalu vähendamisel nõuetekohasel viisil mõne järgmise aasta jooksul.

Ühtlasi on toimunud läbimurre pangandussüsteemi struktuuris. Pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivi vastuvõtmise ning ühtse kriisilahendusnõukogu loomise tulemusena on nüüd sisse seatud ühtne **kriisilahenduskord**, mis võimaldab pankade nõuetekohast likvideerimist. Sellega tagatakse, et kriisilahenduskulusid ei kanna enam maksumaksjad, vaid pankade aktsionärid ja võlausaldajad. Samal ajal – ehkki pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiiviga parandatakse asjakohasel viisil turudistsipliini – ei tundu 2016. aasta esimeses kvartalis täheldatud laenuintresside hinnavahe suurenemine olevat põhjendatud olukorras, kus pankade kapitalitase on palju kõrgem.

2016. aasta järelevalveprioriteedid

2016. aastal on Euroopa pangandusjärelevalve tegevuse keskmes jätkuvalt pankade ärimudelid ja kasumlikkuse hoovad. Mõlema puhul on probleemiks madalate intressimäärade pikaajaline püsimine ja langenud väärtusega varade suur hulk. Muud olulised riskid, mille tähtsus on riigiti erinev, on krediidirisk ja viivislaenude suurenenud osakaal (nagu eespool märgitud), pööre tulusepüüdluste suundumuses, tegutsemis- ja juhtimisrisk, riigi maksejõuetuse risk, geopoliitiline risk

ja areneva majandusega riikide kasvav haavatavus ning IT- ja küberkuritegevuse risk. Ühtlasi peavad pangad valmistuma uute regulatiivsete kapitalinõuete kehtestamiseks.

2016. aasta järelevalveprioriteetide kindlaksmääramisel lähtutigi eespool nimetatud riskidest ja ülesannetest. Kuna paljud põhiriskid ja -ülesanded ei ole alates 2015. aastast märkimisväärselt muutunud, kattuvad eelmise ja käesoleva aasta järelevalveprioriteetid teatud määral. Lisaks olid mõned 2015. aasta prioriteetidid kavandatudki järgmisel aastal jätkuma. Sellest lähtudes on ühtne järelevalvemehhanism 2016. aastaks vastu võtnud viis [järelevalveprioriteeti](#), mis avalikustati 2016. aasta alguses. Need on järgmised:

- ärimudeli- ja kasumlikkuse risk,
- krediidirisk,
- kapitali adekvaatsus,
- riskijuhtimine ja andmete kvaliteet,
- likviidsus.

Ärimudeli- ja kasumlikkuse risk jäävad prioriteetseteks valdkondadeks ka 2016. aastal. 2015. aastal tehtud analüüsidele tuginedes on alustatud pankade kasumlikkuse hoobade temaatilist analüüsi ettevõtete tasandil ja eri ärimudelite lõikes. Selles valdkonnas on järelevalve eesmärk uurida, kas kasumlikkus tuleneb muu hulgas laenuandmisstandardite leevendamisest, suuremast toetumisest lühiajalisele rahastamisele või riskipositsioonide suurendamisest.

Võtmetähtsusega valdkonnaks on jätkuvalt ka **krediidirisk**. Ettevõtetele ja kodumajapidamistele antavate laenude kvaliteedi halvenemine, laenuandmisstandardite leevendamine ning viivislaenude püsivalt suur osakaal tekitavad muret mitmes euroala riigis, eelkõige neis, kus kriisi mõju on tuntavam. EKP pangandusjärelevalve jätkab nendes küsimustes 2015. aastal alustatud tööd ning võtab vaatluse alla ka ülemäärase riskikontsentratsiooni mõnes valdkonnas, näiteks kinnisvara sektoris. Selle teemaga haakub tihedalt uue finantsaruandlusstandardi IFRS 9 „Finantsinstrumendid” rakendamine, mis avaldab mõju laenude väärtuse vähenemise mõõtmisele ja finantsinstrumentide väärtuse hindamisele. Sellekohane temaatiline analüüs käivitatakse peatselt.

2016. aastal on prioriteetne teema ka **kapitali adekvaatsus**. Tähelepanu keskmes on pankade sisemise kapitali adekvaatsuse hindamise protsessi (ICAAP) ja pankade sisemiste stressitestide läbiviimise võime järjepidevus ja kvaliteet ning järelevalvealaste stressitestide, sealhulgas EBA koordineeritava ELi-ülese stressitesti läbiviimine. Teised olulised järelevalveülesanded 2016. aastal on pankade kapitali kvaliteedi ja koosseisu järelkontroll (muu hulgas seoses riikide valikuvõimaluste ja kaalutusõigusega) ning hinnang pankade valmisolekule uuteks regulatiivseteks standarditeks, nagu omavahendite ja kõlblike kohustuste miinimumnõue ning kogu kahjumikatmisvõime. 2016. aastal ja järgnevatel aastatel

on tähelepanu keskpunktis ka analüüs, milles vaadeldakse pankade sisemudeleid ja pankade riskiga kaalutud varade osakaalu koguvardades.

Esmatähtsate valdkondade hulka kuulub 2016. aastal jätkuvalt ka pankade **riskijuhtimine ja andmete kvaliteet**, pidades silmas väikest kasumlikkust ning võimalikke tulususepüüdlusi odava ja küllaldase rahastamise keskkonnas. Finantskriisi ajal nähti selgelt, et sageli puudus pankade nõukogudel mõistlike äriotsuste tegemiseks vajalik teave. Sellega seoses on ühtsel järelevalvemehhanismil nüüd eesmärk sõnastada selgelt järelevalvealased ootused pankade suhtes. Ühtne järelevalvemehhanism viib läbi temaatilise analüüsi, et hinnata pankade vastavust Baseli pangajärelevalve komitee põhimõtetele, mis käsitlevad riskiandmete tõhusat koondamist ja aruandlust. See analüüs toetab ka ühtse järelevalvemehhanismi 2015. aasta riskijuhtimise ja riskivalmiduse temaatilise analüüsi järelmeetmeid. Kuna andmete kvaliteedi ja turvalisuse tagamiseks on vaja tiptasemel IT-infrastruktuuri, moodustab osa analüüsist ka IT-riskide hindamine.

2016. aastal lisandus uue järelevalveprioriteedina **likviidsuse** valdkond. 2015. aasta järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi käigus selgus, et paljud pangad ei vasta veel täielikult järelevalvealastele ootustele likviidsusriski usaldusväärse juhtimise suhtes. Seepärast täiustatakse likviidsusriski suhtes kohaldatavaid järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi meetodeid. Selle käigus analüüsitakse üksikasjalikult pankade likviidsuskattekordajate usaldusväärset ning püütakse välja selgitada, kui usaldusväärsed on pankade likviidsusriski juhtimine ja riskivalmidus – nii nagu need väljenduvad sisemise likviidsuse adekvaatsuse hindamise protsessi või mõne teise võrreldava hindamisraamistiku kaudu.

Need prioriteedid on mitmel moel asjakohased nii EKP otsese järelevalve alla kuuluvate oluliste pankade puhul kui ka vähem oluliste krediidasutuste puhul, kes kuuluvad riiklike pädevate asutuste otsese ja EKP kaudse järelevalve alla. Järjepidevad tegevuspõhimõtted on ühtses järelevalvemehhanismis tervikuna tagatud tihedas koostöös riiklike pädevate asutustega ning kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega.

Ühtse järelevalvemehhanismi järelevalvemudeli konsolideerimine

2015. ja 2016. aasta järelevalveprioriteetides rõhutatakse ühtse järelevalvemehhanismi pangandusjärelevalve tegevuspõhimõtete ettevaatavat laadi. Meie põhieesmärk on tegeleda võimalike probleemidega õigel ajal. Tänu arvukamatele võimalustele teha võrdlusuuringuid ja samalaadsete krediidasutuste võrdlusi saame toetada ka **riskide mitmekülgsel käsitlemisel**. Soovime kujundada üksikasjalikku arusaama iga krediidasutuse riskiteguritest, riskivalmidusest ja ärimudelist, võttes asjakohasel viisil arvesse Euroopa pankade erinevaid ärimudeleid. See on Euroopa tasandil pangandusjärelevalve teostamise selge eelis.

Seniste saavutuste eest võlgname peamiselt tänu oma meeskondade pühendumusele ja suurtele jõupingutustele. Ka 2016. aastal jätkame **ühtse järelevalvemehhanismi meeskonnavaimu** tugevdamist nii EKP kui ka riiklikes

pädevates asutustes. See on tähtis, sest kõik ühtsesse järelevalvemehhanismi panustavad kõrgelt kvalifitseeritud töötajad tegutsevad eri asutustes ja riikides, tehes tihedat koostööd täiesti uudsel viisil. Vastavalt ELi õigusaktidest tulenevale üldisele nõudele jätkame personalipoliitika arendamist koolitustegevuse, töötulemuste kohta tagasiside andmise ja ühtse järelevalvemehhanismi sisese liikuvuse vallas, et edendada ühtset järelevalvekultuuri ja tõeliselt lõimunud järelevalvemehhanismi.

Sõltumatu, sekkuva ja ettevaatava järelevalve heade tavade rakendamisel tuleb ühtses järelevalvemehhanismis teha veel palju tööd, et tagada pankadele euroalal võrdsed võimalused. Kogemusi omandades ja tihedamalt kokku kasvades läheneme selle eesmärgi saavutamisele üha kiiremini.

1 Organisatsiooniline struktuur: EKP pangandusjärelevalve

Esimesel tegevusaastal osutus EKP pangandusjärelevalve² organisatsiooniline struktuur väga sobivaks, et toetada ühtse järelevalvemehhanismi tööd. Projekti laia haaret ja ettevalmistava etapi lühidust silmas pidades olnuks aga üllatav, kui poleks leidunud veelgi arenguruumi. Seepärast on juba astutud ja astutakse ka edaspidi samme organisatsioonilise raamistiku tõhustamiseks.

Kuna ühtse järelevalvemehhanismi raames tuleb teha arvukalt otsuseid, on võetud palju meetmeid otsustusprotsessi ühtlustamiseks. Samuti selgus esimese tööaastal, et mõne põhiülesande täitmiseks kulub eeldatust rohkem ressursse. Seepärast värvatakse järgmise kahe aasta jooksul uusi töötajaid.

Tõhusa juhtimise tagamiseks vaadati läbi EKP töötajate eetikaraamistik, et kajastada pangandusjärelevalve uusi ülesandeid. Raamistik jõustus 1. jaanuaril 2015. Samal ajal loodi ka vastavuskontrolli ja üldjuhtimise talitus, et nõustada personali ja toetada eetikaraamistiku rakendamist. Rahapoliitiliste ja järelevalveülesannete lahusus otsuste tegemise tasandil oli tagatud kogu 2015. aasta vältel ning lepituskomisjoni sekkumine ei olnud vajalik. Veelgi parandati kvaliteetsete andmete kättesaadavust järelevalve eesmärgil, samuti kogu ühtset järelevalvemehhanismi hõlmavate teabealdussüsteemide kättesaadavust.

1.1 Aruandlusnõuete täitmine

See aastaaruanne on EKP pangandusjärelevalve üheks aruandluskanaliks kooskõlas ühtse järelevalvemehhanismi määrusega. Ühtse järelevalvemehhanismi määrmises on sätestatud, et järelevalveülesannete andmist EKP-le tuleks tasakaalustada asjakohaste läbipaistvuse ja aruandluse nõuetega. Euroopa Parlamendi ja EKP institutsioonidevahelise kokkuleppe ning ELi nõukogu ja EKP vahel sõlmitud vastastikuse mõistmise memorandumil alusel välja töötatud [aruandlusraamistiku](#) käigushoidmine ja edendamine oli EKP prioriteetide hulgas ka 2015. aastal.

Euroopa Parlamendis toimusid 2015. aastal järgmised esinemised: järelevalvenõukogu esimees esitles majandus- ja rahanduskomisjoni ees järelevalveülesannete täitmist käsitlevat EKP 2014. aasta aruannet ([31. märts](#)); peale selle toimus kaks korralist avalikku kuulamist ([25. juunil](#) ja [19. oktoobril](#)) ning kaks erakorralist mõttevahetust (25. juunil ja 19. oktoobril). Tähtsamate teemade hulgas olid arutlusel riikide valikuvõimalused ja kaalutusõigus (kapitalinõuete määrmis / kapitalinõuete direktiiv) ning järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise

² EKP ingliskeelsetes dokumentides järgitavate stiilitavade kohaselt tähistab EKP pangandusjärelevalve Euroopa Keskpanga järelevalvefunktsiooni.

protsess. 2015. aasta jooksul avaldas EKP oma [veebilehel](#) 26 vastust Euroopa Parlamendi liikmete järelevalveteemalistele küsimustele. Parlamendi liikmetele adresseeritud kirjades selgitati õigusraamistikku ja EKP tegevuspõhimõtteid seoses mitmesuguste järelevalveteemadega, nagu 2014. aastal korraldatud põhjalik hindamine, EKP järelevalvemeetmed, järelevalveotsuste proportsionaalsus ning järelevalve alla kuuluvate pankade spetsiifilised riskid.

Ühtlasi edastas EKP Euroopa Parlamendile järelevalvenõukogu tegevuse kokkuvõtte kooskõlas Euroopa Parlamendi ja EKP institutsioonidevahelise kokkuleppega.

ELi nõukogus toimusid 2015. aastal järgmised esinemised: järelevalvenõukogu esimees osales kahel eurorühma kohtumisel pangandusliidu koosseisus. 24. aprillil esitles järelevalvenõukogu esimees Danièle Nouy järelevalveülesannete täitmist käsitlevat EKP 2014. aasta aruannet ning 7. detsembril osales ta mõttevahetuses teemadel, mis olid muu hulgas seotud järelevalveraamistiku rakendamisega, riikide valikuvõimaluste ja kaalutusõiguste ühtlustamisega (kapitalinõuete määrus / kapitalinõuete direktiiv) ning 2015. aastal korraldatud põhjaliku hindamisega.

Ühtse järelevalvemehhanismi määruuses sätestatud aruandlusnõuete täitmise raames pidasid pangandusjärelevalves osalevad EKP esindajad mõttevahetusi ka riikide parlamentides.

1.2 Otsuste tegemine

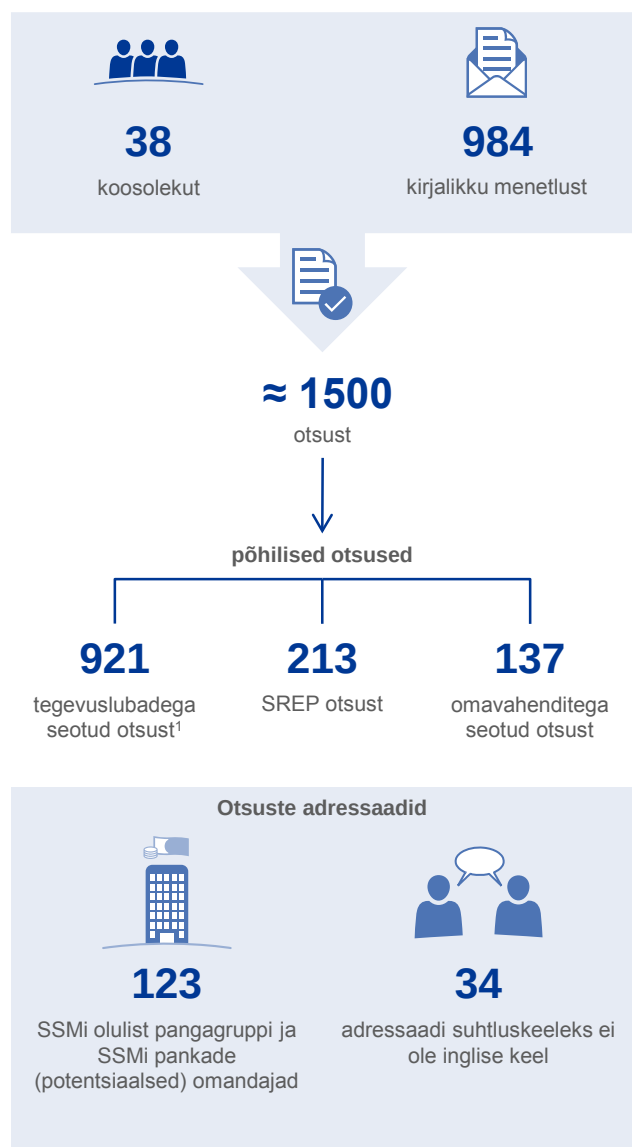
1.2.1 Järelevalvenõukogu ja juhtkomitee

Aasta 2015 oli ühtse järelevalvemehhanismi esimene täispikk tegevusaasta. Järelevalvenõukogu pidas kokku 38 koosolekut, nendest 22 toimusid Maini-äärses Frankfurdis ja 16 telekonverentsina. Koosolekutel käsitles järelevalvenõukogu mitmesuguseid küsimusi, mis puudutasid nii üksikuid järelevalve alla kuuluvaid panku kui ka üldisemaid teemasid, näiteks tegevuspõhimõtete ja ühiste meetodite väljatöötamist. Lisaks koosolekutele ja telekonverentsidele võib järelevalvenõukogu otsuseid teha ka kirjaliku menetluse teel³. 2015. aastal tehti sel viisil enamik otsuseid, eelkõige otsused sobivuse ja nõuetele vastavuse kohta.

³ [Järelevalvenõukogu kodukorra](#) artikli 6.7 kohaselt võib otsuseid teha ka kirjaliku menetluse teel, välja arvatud juhul, kui selle vastu on vähemalt kolm järelevalvenõukogu hääleõigusliikku liiget. Sellisel juhul lisatakse küsimus järelevalvenõukogu järgmise koosoleku päevakorda. Kirjaliku menetluse kasutamisel on järelevalvenõukogul tavaliselt vähemalt viis tööpäeva otsuse kaalumiseks.

Joonis 1

Põhiandmed järelvalvenõukogu tegevuse kohta

* Märkused: Joonisel esitatud näitajad kajastavad eraldiseisvaid järelvalveotsuseid, mis on adresseeritud järelvalve alla kuuluvatele üksustele või nende potentsiaalsetele omandajatele. Samuti tegi järelvalvenõukogu otsuseid mitme horisontaalse (nt ühised meetodid) ja institutsioonilise küsimuse kohta.

1) 921 otsust tegevuslubade kohta hõlmavad rohkem kui 2000 eraldiseisvat menetlust (vt punkt 3.1.2).

EKP võttis vastu arvukalt otsuseid üksikute pankade kohta (vt joonis 1). See eeldab otsustusprotsessi tõhusat juhtimist. Otsuste eelnõud esitatakse kõigepealt heakskiitmiseks järelvalvenõukogule ning seejärel EKP nõukogule lõplikuks vastuvõtmiseks kooskõlas vastuväidete mitteesitamise menetlusega. Kuna mitte kõik järelvalve alla kuuluvad pangad ei ole nõustunud vastu võtma EKP ametlikke otsuseid inglise keeles, siis edastati 34 pangale otsused mõnes muus ELi ametlikus keeles.

Ehkki EKP pangandusjärelvalve põhineb liidu õigusel, eelkõige kapitalinõuete määruel ja kapitalinõuete direktiivil, on liikmesriigid võtnud kapitalinõuete direktiivi sätteid oma õigusaktidesse üle erineval viisil. See kujutab veel üht kitsaskohta otsuste tegemisel, kuna kõigi 19 riigi õigusraamistikke tuleb tunda ka kesksel tasandil. Õigusraamistikku killustab veelgi enam see, et mõned riigid vormistavad mittesiduvaid järelvalvetavasid ümber siduvateks õigusaktideks. Peale selle on kapitalinõuete direktiivi siseriiklikkusse õigusesse ülevõtmine ning riikide regulatiivsed nõuded, mis lähevad Euroopa normidest kaugemale, kaasa toonud arutelu teemal, millised täpselt on EKP järelvalvevolitused. Mitmel juhul on see viinud selleni, et EKP teostab järelvalvet riiklikele pädevatele asutustele suunatud juhiste kaudu.

2015. aastal astuti palju samme otsustusprotsessi ühtlustamiseks. Otsuste eelnõude suure hulga toimetulekuks kaalutakse jätkuvalt delegerimisvõimalusi.

Panku puudutavate otsuste kõrval tegi järelvalvenõukogu otsuseid ka mitme horisontaalse küsimuse kohta, mis olid seotud eelkõige ühiste meetodite ja raamistike rakendamisega konkreetsetes järelvalvevaldkondades. Kolmel juhul tegi järelvalvenõukogu EKP ja riiklike pädevate asutuste

kõrgema tasandi juhtidest koosnevatele ajutistele struktuuridele (kaks kõrgetasemelist eksperdirühma ja üks töörühm) ülesandeks teha ettevalmistusi seoses vastavalt i) liidu õiguses sätestatud valikuvõimaluste ja kaalutusõiguste rakendamisega; ii) järelvalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi meetoditega, ning iii) järjepidevate järelvalvepõhimõtetega, mida kohaldatakse suure viivislaenu osakaaluga krediitiasutuste suhtes.

Ühtse järelevalvemehhanismi järelevalvenõukogu

Esireas (vasakult):

Alexander Demarco, Jouni Timonen, Cyril Roux, António Varela

Teises reas (vasakult):

Andreas Dombret, Fabio Panetta, Julie Dickson, Luc Coene, Danièle Nouy, Sabine Lautenschläger, Anneli Tuominen, Stanislava Zdravec Capriolo, Jan Sijbrand

Kolmandas reas (vasakult):

Mathias Dewatripont, Vladimír Dvořáček, Robert Ophèle, Ignazio Angeloni, Karol Gabarretta, Yiangos Demetriou, Claude Simon, Fernando Restoy Lozano, Zoja Razmusa

Tagareas (vasakult):

Raimund Röseler, Andreas Ittner, Andres Kurgpõld (Kilvar Kessleri asendusliige), Helmut Ettl, Ingrida Šimonytė, Norbert Goffinet, Ilias Plaskovitis

Esimees	Danièle Nouy	Küpros	Yiangos Demetriou (Central Bank of Cyprus)
Aseesimees	Sabine Lautenschläger	Läti	Kristaps Zakulis (Finanšu un kapitāla tirgus komisija) (kuni 28. jaanuar 2016) Pēters Putniņš (Finanšu un kapitāla tirgus komisija) (alates 15. veebruar 2016) Zoja Razmusa (Latvijas Banka)
EKP esindajad	Ignazio Angeloni Luc Coene (alates 11. märts 2015) Julie Dickson Sirkka Hämäläinen	Leedu	Ingrida Šimonytė (Lietuvos bankas)
Belgia	Mathias Dewatripont (Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique)	Luksemburg	Claude Simon (Commission de Surveillance du Secteur Financier) Norbert Goffinet (Banque centrale du Luxembourg)
Saksamaa	Elke König (Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht, kuni 28. veebruar 2015) Felix Hufeld (Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht, alates 1. märts 2015) Andreas Dombret (Deutsche Bundesbank)	Malta	Karol Gabarretta (Malta Financial Services Authority) Alexander Demarco (Bank Ċentrali ta' Malta / Central Bank of Malta)
Eesti	Kilvar Kessler (Finantsinspeksioon) Madis Müller (Eesti Pank)	Madalmaad	Jan Sijbrand (De Nederlandsche Bank)
Iirimaa	Cyril Roux (Central Bank of Ireland / Banc Ceannais na hÉireann)	Austria	Helmut Ettl (Finanzmarktaufsicht) Andreas Ittner (Oesterreichische Nationalbank)
Kreeka	Vassiliki Zakka (Bank of Greece, kuni 31. juuli 2015) Ilias Plaskovitis (Bank of Greece, alates 31. juuli 2015)	Portugal	António Varela (Banco de Portugal, kuni 7. märts 2016)
Hispaania	Fernando Restoy Lozano (Banco de España)	Sloveenia	Stanislava Zdravec Capriolo (Banka Slovenije)
Prantsusmaa	Robert Ophèle (Banque de France)	Slovakkia	Vladimír Dvořáček (Národná banka Slovenska)
Itaalia	Fabio Panetta (Banca d'Italia)	Soome	Anneli Tuominen (Finanssivalvonta) Kimmo Virolainen (Suomen Pankki – Finlands Bank, kuni 1. jaanuar 2016) Jouni Timonen (Suomen Pankki – Finlands Bank, alates 1. jaanuar 2016)

Järelevalvenõukogu tööd toetav ja koosolekuid ette valmistav juhtkomitee, kuhu kuulub kaheksa järelevalvenõukogu liiget, pidas 2015. aastal 22 koosolekut: neist 19 toimusid Maini-äärses Frankfurdis ja 3 telekonverentsina.⁴ Aprillis toimus esimene rotatsioon ning vahetusid viis riiklike pädevate asutuste esindajat, kes olid ametisse nimetatud aastaks.

1.2.2 Vaidlustusnõukogu tegevus

2015. aastal esitati vaidlustusnõukogule **kaheksa taotlust** vaadata halduskorras läbi EKP järelevalveotsused⁵. Vaidlustusnõukogu võttis vastu kuus arvamust. Neist kahes tehti ettepanek säilitada esialgne otsus ning neli sisaldasid ettepanekut otsust muuta või täiendada kaalutluskäiku. Kaks taotlust võtsid nende esitajad tagasi.

Vaidlustusnõukogu läbivaatamiste menetlus ja ulatus

Menetluslikust seisukohast on läbivaatamisprotsessi oluliseks osaks osutunud vaidlustusnõukogu kodukorras⁶ antud võimalus korraldada taotluse esitajate **suulisi ärakuulamisi**. Sellega antakse taotluse esitajatele (keda sageli esindab kõrgem juhtkond) võimalus saada vaidlustusnõukogus ära kuulatud; ühtlasi saab EKP avaldada oma seisukoha.

Kahel korral, kui läbivaatamistaotlus võeti tagasi enne vaidlustusnõukogu arvamuse saamist, toetas vaidlustusnõukogu koos sekretariaadiga **probleemide lahendamist** nii taotluse esitaja(te) kui ka EKP huvides, tegutsedes nende vahendajana.

Nagu on sätestatud ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 24 lõikes 1 ja põhjenduses 64, peaks vaidlustusnõukogus läbivaatamine piirduma selle hindamisega, kas EKP otsused on menetluslikult ja sisuliselt vastavuses ühtse järelevalvemehhanismi määrusega, austades **EKP-le jäetud kaalutlusõigust**. Kui EKP on seda kaalutlusõigust kasutanud, on vaidlustusnõukogu vastavalt Euroopa Liidu Kohtu kohtupraktikale piirdunud läbivaatamisel selle hindamisega, kas vaidlustatud otsust kahjustas ilmne viga või võimu kuritarvitamine ning kas see ületas selgelt EKP-le jäetud kaalutlusõiguse piire. Samuti kontrollis vaidlustusnõukogu, kas täideti kõiki asjakohaseid eeskirju ja kas faktid, millel vaidlustatud otsused põhinesid, esitati korrektself.

⁴ Vt ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 26 lõige 10.

⁵ Vaidlustusnõukogus on viis liiget: Jean-Paul Redouin (esimees), Concetta Brescia Morra (aseesimees), F. Javier Aristegui Yáñez, André Camilleri ja Edgar Meister. Kaks asendusliiget on René Smits ja Kaarlo Jännäri (kuni 6. november 2015) / Ivan Šramko (alates 3. veebruar 2016).

⁶ Euroopa Keskpanga 14. aprilli 2014. aasta otsus EKP/2014/16 vaidlustusnõukogu asutamise ja selle kodukorra kohta.

Läbivaatamiste teemad ja tähtsad küsimused

Otsuste läbivaatamise käigus tegeles vaidlustusnõukogu peamiselt järgmiste teemadega: konsolideeritud järelevalve ulatus (nt EKP volitused seoses valdusettevõtjaga kui pangagrupi emaettevõtjaga, ühisettevõtete staatus pangagruppides) ning üldjuhtimise eeskirjad, eelkõige eeskirjad krediitdiasutuste järelevalve- ja juhtimisfunktsioonide lahususe kohta.

Teemade käsitlemisel leidis vaidlustusnõukogu, et esinevad **puudujäägid riikide tasandil ELi õigusnormide rakendamise ühtlustamisel** sellistes valdkondades nagu näiteks pankade konsolideerimine ning sobivuse ja nõuetekohasuse nõuded. Taotlusi läbi vaadates märkis vaidlustusnõukogu, et kui võimaldada krediitdiasutuste lõikes erinevaid tõlgendusi, on keeruline tagada EKP otsuste läbivaatamist järjepideval viisil.

Samuti oli vaidlustusnõukogul võimalus rõhutada krediitdiasutuste **laitmatu sisejuhtimise tähtsust**, pidades eelkõige silmas juhtorgani vastutust seada krediitdiasutuses sisse esimene kontrollitasand.

1.3 EKP pangandusjärelevalve töötajad

1.3.1 Töötajad 2015. aastal

EKP pangandusjärelevalve töötajate värbamine kulges edukalt. Valdav osa uusi töötajaid võeti tööle aegsasti, et olla valmis ühtse järelevalvemehhanismi käivitamiseks 2014. aasta novembris. Sama aasta lõpuks oli täidetud ligikaudu 85% 2015. aastaks kinnitatud 1073,5 täistööajale taandatud ametikohast⁷, neist 769 ametikohta **viies pangandusjärelevalvega tegelevas EKP tegevusharus** ning 304,5 täistööajale taandatud töökohta seonduvate ühiste teenuste⁸ valdkonnas. 2015. aasta jooksul jätkati värbamist ülejäänud kinnitatud ametikohtadele ning aasta lõpuks oli neist täidetud umbes 96%. Lisaks täistööajale taandatud ametikohtadele (st tähtajatud ja tähtajalised lepingud) sõlmis EKP pangandusjärelevalve 40,5 lühiajalist lepingut⁹ (täistööajale taandatuna).

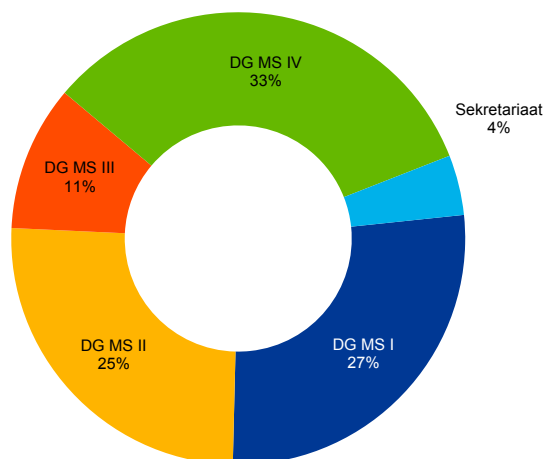
⁷ Neist (täistööajale taandatuna) 984,5 alalist ja 89 tähtajalist ametikohta.

⁸ Nende hulka kuuluvad IT-teenused, personaliosakond, eelarveosakond, õigusteenuste osakond, statistikaosakond, avalike suhete osakond ja haldusosakond, kes osutavad teenuseid nii EKP-le kui ka EKP pangandusjärelevalvele.

⁹ Lühiajaliste lepingute kestus on kuni 12 kuud ja neid ei saa pikendada. Üldjuhul on selliste lepingute eesmärk võimaldada EKP-l paindlikult täita kiireloomulisi ja lühiajalisi vajadusi.

Diagramm 1

EKP pangandusjärelevalve kinnitatud ametikohad seisuga 31. detsember 2015 (täistööajale taandatud ametikohtade jaotus)

Diagrammil 1 on pangandusjärelevalvega tegeleva EKP viie tegevusharu kinnitatud ametikohtade jaotus seisuga 31. detsember 2015.

Alates EKP pangandusjärelevalve värbamisprotsessi käivitamisest 2013. aastal on korraldatud kokku 113 kampaaniat, mille käigus esitati üle 25 000 kandideerimistaotluse.

Värbamiskampaaniad korraldati läbipaistvalt ja konkurentsipõhiselt ning ülalt-alla põhimõttel, et juhid ise saaksid moodustada oma meeskonnad. Töötajate valikul olid märksõnadeks võimekus, tõhusus ja ausus. Väga põhjaliku värbamisprotsessi käigus tuli kõigil kandidaatidel tõendada lisaks vajalikule tehnilisele pädevusele ka käitumuslikku kompetentsust ja juhtimisoskusi. Nõutavate oskuste ja pädevuse hindamiseks kasutati erinevaid vahendeid ja meetodeid, nagu veebipõhised testid, kirjalikud ülesanded, ettekanded ja struktureeritud intervjuud.

Värbamisprotsessiga soovitakse tagada mitmekülgne esindatus rahvuste, vanuserühmade, sugupoolte ja eelnevate kogemuste lõikes. 38% värvatutest olid naised ja 62% mehed. Uued töötajad on erineva ametialase kogemusega, kuid enamik neist töötas varem keskpanganduse või järelevalve valdkonnas.

Ametikohtade jaotus soolise mitmekesisuse seisukohalt on esitatud tabelis ~1.

Tabel 1

Soolise mitmekesisuse tagamine EKP pangandusjärelevalves

Naistöötajad / töötajate koguarv (%)	38%
Naistöötajad mittejuhtivatel ametikohtadel / mittejuhtivate ametikohtade koguarv (%)	40%
Naistöötajad juhtivatel ametikohtadel / juhtivate ametikohtade koguarv (%)	31%

1.3.2

EKP pangandusjärelevalve inimressursside läbivaatamine (2015. aasta otsused, mis viiakse ellu 2016. aastal)

EKP pangandusjärelevalve esialgne ametikohtade arv pärineb 2013. aastast ning põhineb parimatest hinnangutest lähtuvatel eeldustel ja jõupingutustel. Tol ajal oli organisatsioon siiski alles algusetapis ja vahetuid töökogemusi veel vähe. Kui EKP oli peaaegu aastase järelevalvetegevuse käigus saanud enda järelevalve alla kuuluvatest pankadest parema ülevaate, selgus, et mitme põhiülesande täitmiseks on tarvis eeldatust rohkem ressursse.

Näiteks tuli tõsta oluliste pankade, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega oluliste pankade ja pangagruppide otsese järelevalvega tegelevate töötajate arvu – muu hulgas ka pankade riskiprofiile silmas pidades –, et tagada piisav minimaalne osalus

järelevalve kontrolliprogrammis. Ühtlasi on kõigi otsese järelevalve alla kuuluvate pankade puhul (olenemata nende suurusest, kuid võttes arvesse kvalitatiivseid kriteeriumeid) vaja ressursse muu hulgas i) meetodite ajakohastamiseks, ii) kohapealseteks kontrollideks ning iii) sisemudelite läbivaatamiseks.

2015. aasta septembris tegi EKP nõukogu otsuse asjaomaste töötajate arvu kahe järgneva aasta jooksul tõsta. 2016. aastal suurendatakse järelevalvega seotud tegevusharude töötajate arvu 160 täistööajale taandatud ametikoha¹⁰ võrra (tähtajatud ja tähtajalised lepingud kokku). Töötajate arvu edasist (töenäoliselt palju tagasihoidlikumat) tõusu 2017. aastal kaalutakse edaspidi ning selle kohta tehakse otsus 2016. aasta jooksul.

2016. aasta värbamiskampaania on juba alanud – 2015. aasta oktoobris avaldati esimesed töökuulutused, et leida sobivad kandidaadid ja täita uued ametikohad nii kiiresti kui võimalik. Kampaaniad korraldatakse läbipaistvalt, konkurentsipõhiselt ning ülalt-alla põhimõttel, alustades juhtivtöötajate ja nõunike leidmisest. Töötajate valikul on märksõnadeks võimekus, tõhusus ja ausus. Kooskõlas EKP tavapärase värbamismenetlusega peavad kõik kandidaadid tõendama lisaks vajalikule tehnilisele pädevusele ka käitumuslikku kompetentsust ja juhtimisoskusi.

1.3.3 Muud inimressurssidega seotud algatused

EKP on muutnud oma praktikaprogrammi eeskirju, mille kohaselt ülikooli lõpetanud noortel on nüüd võimalik lisaks EKPs töötamisele täita osa oma praktikaprogrammist kuni kahes riiklikus pädevas asutuses. Praktikantide liikumisvõimalused ühtse järelevalvemehhanismi asutuste vahel pakuvad ülikooli lõpetanutele üleeuroopalisi töökogemusi, aidates seeläbi luua Euroopa pangandusjärelevalve ühtset töökultuuri ja kujundada süsteemi kui terviku jaoks noort andekat töötajaskonda. Ühtse järelevalvemehhanismi esimene praktikaprogramm käivitati 2015. aastal mehhanismisiseses koostöö edendamiseks. 2016. aasta aprillis asuvad ligi 1000 kandidaadi seast välja valitud 38 praktikanti täitma oma ülesandeid.

1.4 Tegevusjuhendi rakendamine

Ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 19 lõike 3 kohaselt peab EKP nõukogu koostama ja avaldama pangandusjärelevalvega seotud EKP töötajate ja juhtkonna [tegevusjuhendi](#). 1. jaanuaril 2015 jõustus EKP ajakohastatud eetikaraamistik ning selle rakendamiseks moodustati vastavuskontrolli ja üldjuhtimise talitus, kes nõustab kõiki EKP töötajaid eetikaküsimustes.

2015. aastal sai vastavuskontrolli ja üldjuhtimise talitus EKP töötajatelt üle 1300 taotluse, mis puudutasid laia teemade ringi (sh töötajate eraotstarbelised

¹⁰ Sh 125 alalist ja 35 tähtajalist ametikohta. Tähtajaliste ja alaliste uute ametikohtade suhtarv on 24%, mis ületab tunduvalt praeguseks kinnitatud olemasoleva töötajaskonna vastavat suhtarvu (8%). Ühiste teenuste valdkondades kinnitati 43 täiendavat ametikohta (sh 29 tähtajatut ja 14 tähtajalist).

finantstehingud, kingitused ja külalislahkus ning asutuseväline tegevus). Talitus tuvastas piiratud arvu juhtumeid, mille korral ei peetud kinni ajakohastatud eetikaraamistiku nõuetest; neist juhtumitest üks kolmandik oli seotud pangandusjärelevalves osalevate töötajate ja juhtidega. Ühelgi juhul – mis olid peamiselt seotud (tajutava) huvide konfliktiga – ei olnud tegemist EKP pangandusjärelevalve töötajate tahtliku väärkäitumisega.

2015. aasta jooksul oma ametikohalt lahkunud pangandusjärelevalve töötajatest ja juhtidest ühe puhul rakendati ooteaega ehk töölepingute vaheperioodi kooskõlas ajakohastatud eetikaraamistikuga.

Selleks et tagada kõrgete eetikanõuete täitmine kõigis ühtse järelevalvemehhanismi komponentides, võttis EKP nõukogu 2015. aasta märtsis vastu [suunise](#), millega kehtestatakse eetikaraamistiku ühised põhimõtted nii EKP-le kui ka riiklikele pädevatele asutustele. EKP nõukogu abistab nende põhimõtete rakendamisel spetsiaalne töörühm ning nende eesmärk on luua ühtses järelevalvemehhanismis tervikuna nõuetekohane organisatsiooni- ja eetikakultuur.

Kõrgetasemeline eetikakomitee, mis asutati 2015. aastal eesmärgiga nõustada EKP otsustusorganite liikmeid, avaldas ühtse järelevalvemehhanismiga seoses arvamust kahel korral ning mõlemal juhul puudutas see üksikisiku tegevust.

1.5 Rahapoliitika- ja järelevalveülesannete lahususe põhimõtte kohaldamine

2015. aastal mõjutas rahapoliitika- ja järelevalveülesannete lahususe põhimõtte kohaldamine peamiselt teabevahetust eri poliitikavaldkondade vahel¹¹. Kooskõlas [otsusega EKP/2014/39 Euroopa Keskpanga rahapoliitika ja järelevalve funktsioonide lahususe rakendamise kohta](#) kohaldati teabevahetuse suhtes teabevajaduse nõuet ja seega pidid kõik poliitikavaldkonnad tõendama, et taotletav teave on vajalik nende tööeesmärkide saavutamiseks. Enamikul juhtudel ei olnud tegemist üksikuid panku käsitlevate andmetega ning juurdepääsu konfidentsiaalsele teabele võimaldas vahetult seda teavet omanud EKP funktsioon. Seega ei pidanud EKP juhatuse sekkuma, et lahendada võimalikke huvide konflikte.

Otsusest EKP/2014/39 tulenevalt oli EKP juhatuse osalus mõnel juhul siiski vajalik, et anda luba jagada finantsaruandluse ja ühtse aruandluse anonüümseks muutmata andmeid¹² ja muid algandmeid. Selline teabevahetus puudutas valdavalt programmiirikes asuvaid krediidiastutusi. Juurdepääs teabele võimaldati ajutiselt, et tagada igal ajal teabevajaduse nõude täitmine.

¹¹ Otsuses EKP/2014/39 käsitletakse ka organisatsioonilisi aspekte.

¹² Finantsaruandlus (FINREP) ja ühtne aruandlus (COREP) kuuluvad EBA rakenduslike tehniliste standardite hulka. FINREPi abil kogutakse pangandusasutustelt finantsteavet. See on standardne vorm pankade finantsaruannete (bilanss, kasumiaruanne ning üksikasjalikud lisad) esitamiseks. COREPi abil kogutakse (samuti standardsel vormil) esimese samba arvutustega seotud teavet, st üksikasjalikke andmeid omavahendite, mahaarvamiste ja kapitalinõuete (krediidi-, turu- ja operatsioonirisk) ning riskide kontsentreerumise kohta.

Otsuste tegemise tasandil ei tekitanud ülesannete lahusus probleeme ning puudus lepituskomisjoni¹³ sekkumise vajadus.

1.6 Andmete aruandluse raamistik ja infohaldus

1.6.1 Muutused andmete aruandluse raamistikus

Andmekvaliteedi tagamise, riskiandmete ettevõtteülese koondamise ja riskiaruandluse suutlikkus on pankade usaldusväärse ja riskipõhiste otsuste tegemise oluline eeltingimus. Nende tegurite koostmõjust sõltub riskijuhtimise kvaliteet. Sellest lähtudes ning kooskõlas ühtse järelevalvemehhanismi 2015. aasta prioriteetidega töötati välja andmekvaliteedi näitajad ja parameetrid, mille abil ühtne järelevalvemehhanism rakendab Baseli pangajärelevalve komitee põhimõtteid riskiandmete tõhusa koondamise ja aruandluse kohta.

Ajakohaste, kvaliteetsete ja üksikasjalike andmete vajaduse täitmisel rakendab ühtne järelevalvemehhanism **järkjärgulist käsitusviisi**, mis tähendab, et andmete kogumiseks ja nende kvaliteedi kontrollimiseks pöörduakse kõigepealt riiklike pädevate asutuste poole. 2015. aastal saadud kogemused näitavad, et kvaliteetsete andmete saamise ja nende esimese tasandi kvaliteedikontrolli eeltingimuseks on ühtlustatud menetlused kõigis ühtse järelevalvemehhanismi riikides. Seepärast on EKP ja riiklikud pädevad asutused teinud algatusi ühtlustatuse järkjärguliseks suurendamiseks.

EKPs on sisse seatud ka teise tasandi **kvaliteedikontroll**, mis aitab rakendada samu andmekvaliteedi nõudeid kõigis järelevalve alla kuuluvates krediitiasutustes. Samuti saavad järelevalveasutused selle kaudu selge ülevaate, millised on andmete kvaliteedikontrolli tase ja menetlused andmeid esitavates krediitiasutustes (nagu nõutakse kapitalinõuete direktiivis).

Sellel taustal laiendati **järelevalvega seotud pangandusandmete süsteemi (SUBA)** ühenduvust, et parandada teabevahetust riiklike pädevate asutustega. Korrapärasest aruandlusest jäävate andmelünkade täitmiseks algatati kiire ja paindliku andmete kogumise projekt (*Agile Collection Environment project*) ning stressitestide aruandeprojekt (*Stress Test Accounts Reporting (STAR)*). Need aitavad täita EKP tulevasi andmenõudeid nii makro- kui ka mikrotasandi usaldatavusjärelevalve huvides. Et leida veelgi parem tasakaal tervikliku, järjepideva ja korrapärase aruandluse kättesaadavuse ning liigse aruandluskooormuse vältimise vahel, järgivad lisanõuded tõhusalt proportsionaalsuse põhimõtet ning neist antakse aegsasti ette teada.

¹³ Lepituskomisjon asutati määruse EKP/2014/26 alusel, et tagada rahapoliitika- ja järelevalveülesannete lahusus, nagu nõutakse ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 25 lõikes 5.

EKP määrus järelevalvealase finantsteabe aruandluse kohta

EKP määrus järelevalvealase finantsteabe aruandluse kohta (EKP/2015/13) võeti vastu 17. Märtsil 2015. Kooskõlas ühtse järelevalvemehhanismi määрусega esitati määрус eelnõu 2014. aastal avalikuks konsultatsiooniks. Määрусega kõrvaldatakse alaliselt ja ühtlustatult teatavad järelevalvearuandluses esinevad andmelüngad. Eelkõige laiendatakse sellega finantsteabe korrapärane ühtlustatud aruandlus pankade konsolideeritud aruannetele, mille suhtes kohaldatakse riiklikku raamatupidamisraamistikku, ja individuaalsel alusel esitatavatele aruannetele (nt järelevalve alla kuuluvate krediitiasutuste (mis ei ole grupid) aruanded).

Määрусuses võetakse arvesse **proportsionaalsuse** põhimõtet, tehes vahet erinevate andmeesitajate rühmade vahel sõltuvalt sellest, kas nad on olulised või vähem olulised, kas nad esitavad konsolideeritud või individuaalseid aruandeid ning kas nende koguvara ületab olulisuse piirmäära (3 miljardit eurot).

Määrus ei puuduta järelevalve alla kuuluvate gruppide ja üksuste konsolideeritud aruannete ja raamatupidamise aastaaruannete suhtes kohaldatavaid **raamatupidamisstandardeid**. Samuti ei muuda see järelevalvearuandluses kohaldatavaid raamatupidamisstandardeid.

Määрусuses kasutatakse EBA välja töötatud vorme, mis on sätestatud komisjoni rakendusmääрус (EL) nr 680/2014. Eelkõige on tegemist siseriikliku üldtunnustatud arvestustava järgivate spetsiaalsete vormidega, mis ühtlustavad üksuste aruandluse vastavalt nendele raamatupidamisstandarditele, võttes samal ajal arvesse asjaomaste üksuste erinevusi rahvusvaheliste finantsaruandlusstandardite tähenduses. Samuti teeb EKP koostööd riiklike pädevate asutustega, et anda siseriikliku üldtunnustatud arvestustava järgivatele pankadele täiendavaid suuniseid aruandluse hõlbustamiseks.

1.6.2 Infohalduse areng

Ühtse järelevalvemehhanismi tegevus eeldab, et kättesaadavad on IT-vahendid, mis toetavad nii EKP kui ka riiklike pädevate asutuste järelevalvetöötajaid nende igapäevatöös. Süsteemidel, mis võeti kasutusele enne ühtse järelevalvemehhanismi ametlikku käivitamist 4. novembril 2014, oli väga tähtis roll ühtse järelevalvemehhanismi esimese järelevalvetsükli toetamisel. Eriliselt tuleb esile tõsta **ühtse järelevalvemehhanismi teabehaldussüsteemi (IMAS)** kui olulist elementi, mis toetab ühtse järelevalvemehhanismi keskseid protsesse ja tagab ühtlustatud järelevalvepõhimõtted kõikides euroala riikides.

2015. aasta jooksul täiustati teabehaldussüsteemi märkimisväärselt. Eelkõige lõimiti see järelevalveportaaliga, mis toimib kõikide ühtse järelevalvemehhanismi raames kasutatavate teaberessursside ja IT-vahendite ühtse kontaktpunktina.

2 Järelevalve panus finantsstabiilsuse tagamisse

2015. aastal, mil euroala pankade suurimad riskid olid seotud ärimudelitega ja kasumlikkuse hoobadega, kasvas pankade kasumlikkus eelkõige stabiilsemate makromajandustingimuste ja madalate rahastamiskulude tulemusel. Osaliselt suurenes kasumlikkus siiski ka ühekordsete tulude tõttu. Lisaks jäi paljude euroala pankade kasumlikkus endiselt väiksemaks kui hinnanguline omakapitali kulu.

Kreeka püsis jätkuvalt tähelepanu keskmes, kuna poliitilise ebakindluse tagajärjel tekkisid Kreeka pankadel tõsised likviidsusprobleemid. Kuigi pankade likviidsuspositsiooni tugevdati erakorralise likviidsusabi andmisega, halvenes 2015. aastal ka nende maksevõimepositsioon. Kriisi mõju piiramiseks võeti mitmesuguseid järelevalvemeetmeid, sealhulgas viidi Kreekas läbi nelja olulise krediidasutuse põhjalik hindamine. Varade kvaliteedi hindamisest ja põhistsenaariumist tulenenud kapitalipuudujäägi katsid erainvestorid, kuid negatiivsest stsenaariumist tulenenud kapitalivajaduse täitmiseks oli mõnel juhul vaja täiendavat riigiabi.

2015. aastal tehti järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi ühtlustatud meetodeid kohaldades suuri edusamme Euroopa pangandusjärelevalve ühtlustamisel. Esimest korda hinnati kõiki euroala olulisi krediidasutusi võrdse mõõdupuuga. Ühtlustatud järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessil on kindlasti oluline roll pankade vastupanuvõime suurendamisel. EKP aitas lisaks välja töötada pangandusliidu kriisiohjeraamistikku. Raamistik põhineb pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivil ning ühtsel kriisilahenduskorral. See tagab pankade võimaliku maksejõuetuse sujuva käsitlemise ja võimaluse korral kriiside ennetamise.

2015. aasta oli EKP jaoks esimene täisaasta oma pädevuse teostamisel makrotasandi usaldatavusjärelevalve poliitika valdkonnas. Finantsstükli praegust etappi arvesse võttes ei pidanud EKP nõukogu siiski vajalikuks võtta 2015. aastal laiapõhjalisi vastutsükliisi makrotasandi usaldatavusmeetmeid.

2.1 Krediidasutuste peamised riskid ja üldine tulemuslikkus 2015. aastal

2.1.1 Peamised riskid 2015. aastal

2015. aastal peeti euroala pangandussektori peamistest riskidest suurimateks **ärimudelite jätkusuutlikkuse ja väikese kasumlikkusega** seotud riske¹⁴. Muude

¹⁴ EKP pangandusjärelevalve hindab krediidasutuste põhiriske tihedas koostöös riiklike pädevate asutustega, tuginedes ühistelt järelevalverühmadelt, EKP teistelt funktsioonidelt ja Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogult saadud andmetele.

tuvastatud riskide olulisus oli euroala riikide lõikes erinev. Selles punktis antakse ülevaade mõningatest peamistest riskidest 2015. aastal, mis püsivad suuremas osas asjakohased ka 2016. aastal.

2015. aastal ohustasid nii pankade ärimudeleid kui ka kasumlikkust eelkõige langenud väärtusega varade suur hulk ja madalate intressimäärade pikaajaline püsimine. Kasumid olid jätkuvalt surve all, sest omakapitali investeringute keskmine tulusus jäi kapitalikulust allapoole. Vähene kasumlikkus võib mõjutada mõne panga ärimudeli jätkusuutlikkust keskpika aja jooksul ning vähendada nende kapitali suurendamise ja finantsturgudele juurdepääsu suutlikkust. Pangandussektori kasumlikkust pärssisid mitu tegurit. Neist olulisim on aeglase nominaalkasvu ja madalate intressimäärade keskkond, mis mõjutab tähtaegade ümberkujundamisele tuginevat traditsioonilist pangandustegevust (nt laenude andmine jaeklientidele). Kasumlikkust vähendasid ka varasemast ajast päritud probleemsed varad.

Krediidiriskid ei tekitanud muret küll mitte kõikides euroala riikides, kuid põhjustavad endiselt probleeme enamikule riikidele, kus finantskriisi mõju on olnud tuntavam. Krediidiriskid hõlmavad väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele, suurettevõtetele või kodumajapidamistele antavate laenude krediitkvaliteedi halvenemist ja laenuitingimuste leevendamist.

Praegune olukord, mida iseloomustavad rekordiliselt madalad riskipreemiad ja tootlust leida püüdvad investorid, võib põhjustada järsu pöörde riskipreemiate üldises tasemes. See võib mõjutada pankasid mitmel viisil. Esiteks võib tekkida vajadus ümber hinnata nende väärtpaberipositsioonid, mis tekitab kahjumi eelkõige õiglases väärtuses kajastatud varade puhul. Teiseks võivad madalamad varahinnad viia rangemate tagatisnõuete kehtestamiseni, mis mõjutab panku, kes kasutavad ulatuslikult tagatud rahastamist. Kolmandaks tähendavad kõrgemad riskipreemiad valdavalt hulgirahastamisele tuginevate pankade jaoks tõenäoliselt suuremaid rahastamiskulusid. Kapitaliturul aktiivselt tegutsevate pankade kasumlikkust võib pärssida suurem volatiilsus. Vähendatud riskipreemiate üks näitaja on riigivõlakirjade riskiga korrigeeritud tootlus. See on alates 2006. aastast vähenenud, mis näitab, et investorid on valmis saama sama riskitaseme eest väiksemat tulu. Investorite valmisolekut aktsepteerida väiksemat tulu peegeldasid ka tulukõvera laugemaks muutumine ning krediidiriski vahetustehingute vahe vähenemine suure tulususega ja investeerimisjärgu võlakirjade vahel.

Tähtsaimate riskidena on esile kerkinud ka **tegutsemis- ja juhtimisriskid**, kaasa arvatud seoses moraali- ja eetikanormidega. Viimastel aastatel on võetud mitu euroala panka vastutusele eeskirjade, õigusnormide ja nõuete rikkumise eest ning neile on määratud trahvid. See mõjutas nende kasumit ja mainet. Teised kohtuasjad on veel menetlemisel ja võivad põhjustada ebakindlust asjaomaste pankade tulevaste kulude suhtes. Olulised rikkumisjuhtumid on seotud muu hulgas ebasobivate toodete müügi, turuga manipuleerimise, rahapesu, maksupettuse ja Ameerika Ühendriikide sanktsioonide rikkumisega.

Geopoliitilised pinged Venemaal ja Ukrainas ning Hiina ja arenevate riikide majanduse haavatavuse kasv tekitasid riske nii pankadele vahetult avalduva mõju kui ka selle ülekandumise tõttu. Vahetu mõju piirdub mõne üksiku olulise

krediidiasutusega, kuid finants- või makromajanduslikest sidemetest tulenev teisene mõju võib kahjustada euroala pangandussüsteemi tervikuna.

Kulude kärpimise kavad ja üha keerukamate IT-lahenduste laialdasem kasutamine avaldavad mõju pankade IT-süsteemide toimekindlusele ning muudavad need vastuvõtlikuks **küberkuritegevuse** suhtes. Kaasnevad riskid võivad põhjustada tegevuskahjumi, rikkuda mainet ja häirida talitluspidevust. Kaudselt võivad puudulikud IT-süsteemid avaldada kahjulikku mõju juhtimisaruandlusele ja vähendada uute nõuetega kohandamise paindlikkust. Probleemiks on ka see, et **andmete kvaliteet** ei pruugi olla sise- ja välisaruandluse jaoks piisav, põhjustades krediidiasutuste tegevusele omaste riskide väära hindamist.

2.1.2 Oluliste pankade üldine tulemuslikkus 2015. aastal

Tabel 2
Euroala olulised pangad

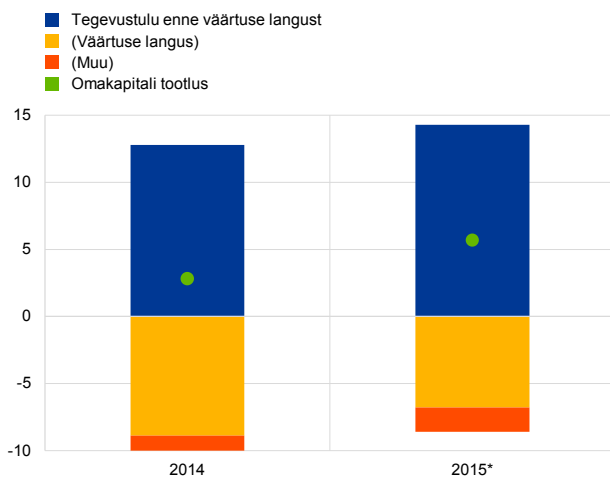
	Koguvarad (miljardites eurodes)	Riskiga kaalutud varad (miljardites eurodes)	Esimese taseme põhiomavahendid (miljardites eurodes)	Esimese taseme põhiomavahendite suhtarv (%)	Kulude ja tulude suhtarv (%)
SSMi olulised krediidiasutused	21 573	8046	1027	12,77	61,50
SSMi globaalsed süsteemselt olulised pangad	11 247	3980	474	11,92	63,88
ELi globaalsed süsteemselt olulised pangad	17 669				
Ülemaailmsed globaalsed süsteemselt olulised pangad	41 929				

Märkused: Kõik näitajad on 2015. aasta septembri lõpu seisuga; ühtse järelevalvemehhanismi ala globaalsed süsteemselt olulised pangad on BNP Paribas, Deutsche Bank, BBVA, Groupe BPCE, Groupe Crédit Agricole, ING Bank, Santander, Société Générale, Unicredit Group.

Diagramm 2

Väärtuse languse vähenemine oli endiselt üks peamisi tegureid oluliste pankade kasumlikkuse suurenemisel 2015. aastal

(Kõik näitajad on kaalutud keskmised; % omakapitalist)

* 2015. aasta kolmanda kvartali andmed aasta arvestuses

Allikas: finantsaruandluse (FinRep) raamistik (101 olulist krediidasutust esitavad rahvusvaheliste finantsaruandlusstandardite (IFRS) kohased andmed kõrgeimal konsolideerimistasemel).

2015. aastal oluliste pankade kasumlikkus suurenes, kuigi selle algtase oli väga madal: esialgsete andmete kohaselt oli 101 krediidasutust esindava valimi omakapitali tootlus 2015. aasta lõpus kokku 4,6% (aasta varem 2,8%; vt joonis 2). See näitaja jääb omakapitali kulu võrdlusiindeksitest (hiljutiste hinnangute kohaselt 8%; vt [EKP finantsstabiilsuse ülevaade](#), november 2015) siiski tunduvalt allapoole.

Kasumlikkuse suurenemine tulenes peamiselt makromajandustingimuste stabiliseerumisest, mis vähendas krediidikahju: laenude ja muude finantsvarade väärtus langes koguomakapitalist 7,7%lt 2014. aastal 5,9%le 2015. aastal. Kasumlikkuse suurenemist võis täheldada kogu euroalal, kuid krediidikahju jäi riigiti siiski väga erinevaks. Mittefinantsvarade (nt firmaväärtus) väärtuse langus koguomakapitalist vähenes 2014.–2015. aastal 0,7%lt 1,0%le, kuna pangad püüdsid jätkuvalt kohandada kriisieelseid hinnanguid praeguse turuolukorraga.

Puhas intressitulu – oluliste pankade peamine tululaikas – osutus 2015. aastal madalatest

intressimäärade hoolimata üsna vastupidavaks: madalamad rahastamiskulud korvasid madalate intressimäärade negatiivse mõju intressitulule kokkuvõttes täielikult. Osaliselt toetas intressitulu ettevõtetele ja kodumajapidamistele antavate laenude osatähtsuse mõõdukas kasv (+2,6%) valdavalt suurimates krediidasutustes. Samuti tõusid absoluutväärtuses teenustasutulud seoses tegevusega varade valitsemise ja privaatpanganduse valdkonnas.

Kulud suurenesid kooskõlas tulude arenguga: keskmine kulude ja tulude suhtarv püsis stabiilsena 63,3% tasemel.

Osaliselt tõid pankade kasumlikkuse kasvu kaasa turuhindadest tulenenud kasum ja võlakirjaportfellide müügist saadud kapitalitulu – need on ühekordsed tulud, mis ei pruugi järgmistes kvartalites korduda.

2.2 Osalemine kriisiohjeprotsessis

2.2.1 Osalemine Kreeka kriisi ohjamisel, sealhulgas oluliste krediidasutuste põhjalik hindamine

Alates 2014. aasta detsembri algusest põhjustas poliitiline ebakindlus Kreekas sealsetele pankadele tõsiseid likviidsusprobleeme, mis tulenesid järgmistest teguritest: i) suur hoiuste väljavool, ii) lühiajalise (tagatud ja tagamata) hulgirahastamise pikendamata jätmine, iii) välismaiste tütarettevõtjate ja filiaalide üha kasvav likviidsusvajadus ning iv) avaliku sektori laenuvõtjatega seotud suured

riskipositsioonid, mida peeti olukorda arvesse võttes vähem jätkusuutlikuks. Seetõttu suurendasid Kreeka pangad 2015. aasta esimesel poolel tunduvalt erakorralise likviidsusabi kasutamist. Olukord stabiliseerus alles 2015. aasta juuni lõpus pärast pankade ajutist sulgemist ja kapitalikontrolli rakendamist.

Kreeka nelja olulise krediidasutuse maksevõimepositsioon halvenes samuti 2015. aastal, eriti teises kvartalis, kui põhjaliku hindamise tulemuse ootuses moodustati suured provisjonid.

Kreeka nelja olulise krediidasutuse põhjalik hindamine

Seda olukorda arvesse võttes viis EKP läbi Kreeka nelja olulise krediidasutuse põhjaliku hindamise, et hinnata ennetavalt nende kapitalivajadust. EKP-lt taotleti põhjalikku hindamist tema järelevalvefunktsiooni raames vastavalt vastastikuse mõistmise memorandumile, mille Euroopa stabiilsusmehhanism, Kreeka Vabariik ja Kreeka keskpank sõlmisid 19. augustil 2015. Põhjalik hindamine hõlmas varade kvaliteedi hindamist ja stressitesti ning viidi läbi ajavahemikus 2015. aasta juuli algusest kuni oktoobri lõpuni.

Varade kvaliteedi hindamine kujutas endast pankade varade bilansilise väärtuse korrektsuse hindamist seisuga 30. juuni 2015. See oli aluseks stressitestile. Varade kvaliteedi hindamise kohaselt oli Kreeka pankade miinimumkapitalinõue 9,5% esimese taseme põhiomavahenditest. **Stressitest** võimaldas ennetavalt hinnata pankade maksevõime vastupidavust kahe hüpoteetilise stsenaariumi alusel: põhiststsenaariumi kohaselt oli pankade esimese taseme põhiomavahendite miinimumkapitalinõue 9,5%, negatiivse stsenaariumi kohaselt aga 8%.

Varade kvaliteedi hindamine põhines ühtsetel ja kooskõlastatud määratlustel, mille puhul võeti arvesse kehtivaid arvestus- ja usaldatavusnõudeid. See oli kooskõlas varade kvaliteedi hindamise meetodiga, mida kohaldati kogu euroala hõlmaval põhjalikul hindamisel 2014. aastal. Mõnes valdkonnas kasutati EKP meetodi kohaldamisel turutingimuste paremaks kajastamiseks täiendavaid eeldusi, näiteks seoses varade väärtuse languse käivitajate, teatavate üksikute provisjonide arvutamise ja tagatiste hindamisega. Stressitest tehti keskselt pankade esitatud andmestruktuuride ja elektrooniliste laenudokumentide alusel. Prognoosid koostas EKP. Kõigi nelja pangaga korraldati järelevalvealase dialoogi eesmärgil kohtumised, mille käigus esitati põhjaliku hindamise esialgsed tulemused ja arutati neid.

Lõplikest tulemustest lähtuti 2015. aasta lõpus korraldatud

rekapitaliseerimiseprotsessis, mis hõlmas põhjaliku hindamise käigus tuvastatud puudujääkide täielikku katmist. Oktoobri lõpus avaldatud 2015. aasta põhjaliku hindamise tulemused näitasid, et Kreeka nelja olulise krediidasutuse kapitalipuudujääk oli kokku 4,4 miljardit eurot stressitesti põhiststsenaariumi alusel (esimese taseme põhiomavahendite miinimumkapitalinõue 9,5%) ja 14,4 miljardit eurot negatiivse stsenaariumi alusel (esimese taseme põhiomavahendite miinimumkapitalinõue 8%).

Tabel 3

Kreeka nelja olulise krediidasutuse põhjaliku hindamise tulemused

	Esimese taseme põhiomavahendite suhtarv, lähteandmed enne varade kvaliteedi hindamist	Esimese taseme põhiomavahendite suhtarv, lähteandmed pärast varade kvaliteedi hindamist	Esimese taseme põhiomavahendite suhtarv põhistsenaariumi kohaselt ¹	Esimese taseme põhiomavahendite suhtarv negatiivse stsenaariumi kohaselt	Maksimaalne kapitalipuudujääk (negatiivne stsenaarium)	
					(baaspunkti)	(miljardites eurodes)
Alpha Bank	12,7%	9,6%	9,6%	2,1%	590	2,74
Eurobank	13,7%	8,6%	8,7%	1,3%	670	2,12
National Bank of Greece	11,6%	8,1%	7,3%	-0,2%	822	4,60
Piraeus Bank	10,8%	5,5%	5,2%	-2,3%	1035	4,93
Koondandmed	12,1%	7,9%	7,6%	0,1%		14,40

1) Põhistsenaariumi ja negatiivse stsenaariumi kohta esitatud põhiomavahendite suhtarvud on 2017. aasta detsembri seisuga ega pruugi põhistsenaariumi puhul tingimata kajastada stressitestiga hõlmatud 2,5 aasta madalaimaid suhtarve.

Põhjaliku hindamise käigus tuvastatud kapitalivajaduse rahuldamiseks paluti pankadel esitada EKP-le kapitalikava, mis selgitab kindlakstehtud kapitalipuudujäägi katmise viisi. Kavades välja pakutud meetmed tuli rakendada 11. detsembriks 2015. Kaks krediidasutust suutsid kaasata oma kogupuudujäägi katmiseks erainvestoritelt piisavalt kapitali, teised kaks krediidasutust said täiendavat riigiabi ajutise rekapiitaliseerimise raames, mida kirjeldatakse direktiivis 2014/59/EL, millega luuakse krediidasutuste ja investeerimisühingute finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse õigusraamistik. Riikliku toetuse eesmärk oli katta stressitesti negatiivsest stsenaariumist tulenenud kapitalivajadus; varade kvaliteedi hindamisest ja stressitesti põhistsenaariumist tulenenud kapitalivajaduse olid juba katnud erainvestorid.

Kreeka pangandussüsteemi hoolikas jälgimine ja järelvalvemeetmed kriisi mõju piiramiseks

Lisaks põhjalikule hindamisele keskenduti järelvalvealases töös 2015. aastal jätkuvalt kolmele täiendavale ülesandele:

1. Kreeka pangandussüsteemi peamiste riskide hoolikas jälgimine;
2. pidev teabevahetus Kreeka pankade probleemidesse kaasatud sidusrühmadega ja asjakohane aruandlus;
3. meetmed kriisi mõju piiramiseks.

2015. aastal jätkus väga intensiivne järelvalvetegevus, mille käigus ühised järelvalverühmad (kuhu kuulusid EKP ja Kreeka keskpanga töötajad) teostasid hoolikat jälgimist koostöös EKP kriisijuhtimise osakonnaga. Vähem oluliste krediidasutuste jälgimiseks tegi EKP mikrotasandi usaldatavusjärelvalve III peadirektoraat samuti tihedat koostööd Kreeka keskpangaga, kes viis läbi nende pankade põhjaliku hindamise.

Teabevahetuse ja sujuva koostöö hõlbustamiseks tugevdas EKP pangandusjärelevalve tihedaid sidemeid kõikide asjaomaste sidusrühmadega: Kreeka ametiasutused, sealhulgas Kreeka keskpank ja Kreeka finantsstabiilsuse fond, EBA ning asukohariikide (Ühendkuningriik, Bulgaaria, endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik, Rumeenia, Serbia ja Türgi) järelevalveasutused.

Kreeka pangandussektorit mõjutava raske olukorraga toimetulekuks ja kriisi mõju piiramiseks võeti 2015. aastal mitmesuguseid järelevalvemeetmeid. Need meetmed olid järgmised: otsused tagada nelja olulise krediitiasutuse likviidsuspositsiooni, näiteks piirates mõningaid investeeringuid ja ärivaldkondi, ning jõupingutused tagamaks, et negatiivne mõju ei kandu üle Kreeka pankade välisriikides asuvatele üksustele, pöörates erilist tähelepanu nende välisriigis asuvate tütarettevõtete ja filiaalide likviidsusele.

2.2.2 Panus ELi uude kriisihjeraamistikku

EKP pangandusjärelevalve aitas 2015. aastal välja töötada ELi kriisihjeraamistikku, mis põhineb pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivil ning ühtse kriisilahenduskorra määrusel.

ELi kriisihjeraamistikuga pannakse järelevalve- ja kriisilahendusasutustele koostöökohustus. Ühest küljest peab EKP pädeva asutusena tegema finantsseisundi taastamise kavandamisel, varajaste sekkumismeetmete rakendamisel ja maksejõuetute või tõenäoliselt maksejõuetuks jäävate pankade hindamisel tihedat koostööd **ühtse kriisilahendusnõukoguga**. Teisest küljest peab ühtne kriisilahendusnõukogu tegema kriisilahenduse kavandamisel, panga kriisilahenduskõlblikkuse hindamisel ja kriisilahendusmeetmete rakendamisel koostööd EKPga.

2015. aasta jaanuaris asutatud ühtse kriisilahendusnõukoguga, mis võttis alates 1. jaanuarist 2016 üle EKP otsese järelevalve alla kuuluvate krediitiasutuste ja gruppide ning teiste piiriüleste gruppidega seotud kriisilahendusülesanded pangandusliidus, alustati tihedat koostööd. EKP on sellega seoses alaline vaatleja ühtse kriisilahendusnõukogu täitev- ja täiskogu istungitel. Ühtlasi on ühtse järelevalvenõukogu esimees Elke König kutsutud osalema vaatlejana EKP järelevalvenõukogu koosolekutel, et arutada ühtse kriisilahendusnõukogu jaoks olulisi küsimusi. Lisaks sõlmiti 2015. aasta lõpus **EKP ja ühtse kriisilahendusnõukogu vastastikuse mõistmise memorandum** (vt ka punkt 4.1.1).

ELi kriisiennetusraamistiku osana peab iga krediitiasutus koostama finantsseisundi taastamise kava, milles on sätestatud meetmed, mida krediitiasutus peab võtma oma finantsseisundi taastamiseks selle märkimisväärse halvenemise korral. 2015. aastal alustasid olulised krediitiasutused oma **finantsseisundi taastamise kavade** esitamist EKP pangandusjärelevalvele täielikuks hindamiseks. EKP hindab, kas kavad on põhjalikud ning saavad stressiperioodidel usaldusväärselt ja õigel ajal taastada krediitiasutuse elujõulisuse.

Kui krediidasutuse finantsolukord halveneb ja kaalutakse varajaste sekkumismeetmete võtmist, muutub teabevahetus asjaomase ühise järelevalverühma, EKP kriisijuhtimise osakonna ja ühtse kriisilahendusnõukogu vahel intensiivsemaks. Kui panga toimekindlust ei saa taastada ühegi järelevalvemeetme ega eraviisilise meetme rakendamisega, võib teha otsuse tunnistada krediidasutus maksejõuetuks või tõenäoliselt maksejõuetuks jäävaks. Oluliste krediidasutuste puhul teeb kõnealuse otsuse EKP pärast konsulteerimist ühtse kriisilahendusnõukoguga. Otsusest teavitatakse Euroopa Komisjoni ja teisi väliseid sidusrühmasid, nagu asukohariigi järelevalve- ja kriisilahendusasutusi, asjaomaseid hoiuste tagamise skeeme või pädevaid ministeeriume. Pärast krediidasutuse tunnistamist maksejõuetuks või tõenäoliselt maksejõuetuks jäävaks koordineerib EKP tõhusalt ühtse kriisilahendusnõukoguga vajalike järelmeetmete võtmist (nt sildasutusele tegevusloa andmine ja vana krediidasutuse tegevusloa tühistamine).

Kriisiohjamise kontekstis osales ühtne järelevalvemehhanism 2015. aastal piiriülestele krediidasutustele keskendunud foorumite (nt kriisiohjerühmad) tegevuses. Samuti toetati selliste rahvusvaheliste foorumite nagu finantsstabiilsuse nõukogu poliitikaalast tööd, et leevendada probleeme, mis on seotud pankrotti minemiseks liiga oluliste pankadega, ning suurendada pankade toimekindlust ja finantsstabiilsust.

2.3 Korrapärased põhjalikud hindamised

2.3.1 2014. aasta hindamise järelmeetmed, sealhulgas kapitalikavade rakendamine

EKP peab enne järelevalvekohustuste täitma asumist läbi viima asjaomase panga põhjaliku hindamise, mis hõlmab varade kvaliteedi hindamist ja stressitesti. Stressitestiga hinnatakse panga maksevõime vastupanuvõimet kahele hüpoteetilisele stsenaariumile: põhistsenaarium ja negatiivne stsenaarium.

2014. aastal teostas EKP 130 panga põhjaliku hindamise, et valmistuda pangandusjärelevalve ülesannete täitmiseks alates 2014. aasta novembrist. Hindamise tulemused avaldati 2014. aasta oktoobris (järelmeetmete kohta vt 2014. aasta EKP järelevalveülesannete täitmist käsitlev aastaaruanne). EKP 2015. aasta aprilli hinnangu kohaselt oli varade kvaliteedi hindamise käigus tuvastatud oluliste krediidasutuste varade bilansilise väärtuse koondkorrigeerimisest (42 miljardit eurot) ligikaudu kaks kolmandikku kajastatud pankade 2014. aasta finantsaruannetes; ülejäänud kolmandikku käsitleti usaldatavusnõuetena. Lisaks võtsid EKP otsese järelevalve alla kuuluvad pangad 2015. aasta esimesel üheksal kuul enam kui 75% kvalitatiivsete järeldustega seoses nõutavatest parandusmeetmetest. Mõnel juhul oli vaja algtada keskmise tähtajaga ja pikaajalised projektid, mille edusamme jälgitakse ühtses järelevalvemehhanismis tähelepanelikult.

Varade kvaliteedi hindamise ja stressitesti tulemusena tuvastati 25 pangal **kapitalipuudujääk kokku** 24,6 miljardi euro ulatuses. Neist pankadest 12 olid võtnud kapitalimeetmed juba enne põhjaliku hindamise tulemuste avaldamist. Seepärast pidid üksnes 13 panka võtma 9,5 miljardi euro suuruse puudujäägi katmiseks täiendavaid kapitalimeetmeid. Kõik kapitalipuudujäägiga pangad peavad põhimõtteliselt esitama EKP-le **kapitalikava**, mis selgitab puudujäägi katmise viisi. Varade kvaliteedi hindamisest või stressitesti põhistsenaariumist tulenenud puudujäägid tuli katta kuue kuu jooksul; stressitesti negatiivsest stsenaariumist tulenenud puudujäägid tuli katta üheksa kuu jooksul.

Ülejäänud 13 panga esitatud kapitalikavadest osa sisaldas meetmeid, mis rakendati viivitamata ühel järgmisest kolmest põhjusest:

1. muutuva bilansi eelduse kohaselt kapitalipuudujääk puudus või oli väga väike;¹⁵
2. pangas rakendati juba kriisilahenduse kava;¹⁶
3. pank oli võtnud meetmeid, et parandada piisavalt struktuurilist kasumlikkust kapitalipuudujäägi katmiseks.¹⁷

Järelevalvenõukogu vaatas ülejäänud kapitalikavad läbi ja seejärel asusid pangad neid rakendama. Pankade võetud meetmed hõlmasid investeringust väljumist, kapitali kaasamist, restruktureerimist ning riskiohjamise tõhustamist.

2014. aasta põhjaliku hindamise järeelmeetmed on kokkuvõttes täitnud oma eesmärgi tugevdada pankade bilanssi, suurendada läbipaistvust ja edendada kindlustunnet.

Seda toetab 2014. aasta põhjalikul hindamisel halva tulemuse saanud 25 panga krediidiriski vahetustehingute vahe oluline vähenemine ajavahemikul 2014. aasta oktoobrist kuni 2015. aasta juulini.¹⁸

2.3.2 Uute oluliste krediidasutuste põhjalik hindamine 2015. aastal

Kuna EKP põhjaliku hindamise peavad läbima kõik pangad, kes hakkavad või tõenäoliselt hakkavad kuuluma EKP otsese järelevalve alla, teostati 2015. aastal põhjalik hindamine nende üheksa panga suhtes, kes ei osalenud 2014. aasta hindamises. EKP alustas neist viie panga otsest järelevalvet juba 2014. aasta

¹⁵ See puudutas kahte panka (Eurobank ja National Bank of Greece) ja seda mainiti juba [põhjaliku hindamise koondaruandes](#) (lk 10).

¹⁶ See puudutas Dexia panka ja seda mainiti juba [põhjaliku hindamise koondaruandes](#) (lk 10).

¹⁷ See puudutas kahte panka (Nova Ljubljanska Banka ja Nova Kreditna Banka Maribor). Mõlema panga provisjonideeelne kasum näitas panga suutlikkust oma kulubaas restruktureerida.

¹⁸ Vt Steffen, S., „Capital shortfalls in SSM banks: How much progress has been made?“, Euroopa Parlamendi majandus- ja rahanduskomisjoni tellimusel koostatud dokument, oktoober 2015.

novembris ühtse järelevalvemehhanismi käivitades,¹⁹ kuid ülejäänud nelja otsene järelevalve algas 2016. aasta jaanuaris.

Tabel 4

2015. aasta põhjalikus hindamises osalenud pangad

Panga nimi	Riik	Otsese järelevalve algus
Sberbank Europe AG	Austria	4. november 2014
VTB Bank (Austria) AG	Austria	4. november 2014
Banque Degroof S.A.	Belgia	4. november 2014
Kuntarahoius Oyj (Municipality Finance plc)	Soome	1. jaanuar 2016
Agence Française de Développement	Prantsusmaa	1. jaanuar 2016
J.P. Morgan Bank Luxembourg S.A.	Luksemburg	1. jaanuar 2016
Medifin Holding Limited	Malta	1. jaanuar 2016
Novo Banco SA	Portugal	4. november 2014
Unicredit Slovenia	Sloveenia	4. november 2014

2015. aasta põhjalik hindamine põhines 2014. aastal kasutatud meetoditel ning hõlmas samuti varade kvaliteedi hindamist ja stressitesti. Kapitalipuudujäägi tuvastamiseks kasutatud suhtarvud olid samad mis 2014. aastal: varade kvaliteedi hindamise ja stressitesti põhistsenaariumi kohaselt oli esimese taseme põhiomavahendite miinimumkapitalinõue 8%, stressitesti negatiivse stsenaariumi kohaselt aga 5,5%.

Varade kvaliteedi hindamise tulemusena tehti osalevate pankade varade bilansilises väärtuses 453 miljoni euro suurune koondkorrigeerimine, mille tingis peamiselt täiendavate viivisnõuete tuvastamine ja sellest tulenev provisjonide suurendamine. Varade kvaliteedi hindamise tulemused olid aluseks **stressitestile**, mis prognoosis pankade kapitalipositsiooni kolme aasta ettevaates (2015–2017). Negatiivne stsenaarium²⁰ nägi ette osalevate pankade esimese taseme põhiomavahendite suhtarvude kaalutud keskmise näitaja languse 6,1 protsendipunkti võrra.

Varade kvaliteedi hindamise järel ei langenud ükski pank alla esimese taseme põhiomavahendite 8% kapitalikünnise. Varade kvaliteedi hindamise ja stressitesti kogumõju tulemusena jäid siiski viis panka negatiivse stsenaariumi puhul esimese taseme põhiomavahendite 5,5% kapitalikünnisest allapoole. **Kapitalipuudujääk** oli kokku 1,74 miljardit eurot. Osa sellest oli juba kaetud kapitali suurendamisega ja muude kõlblike meetmetega, mida pangad olid võtnud alates 2015. aasta jaanuarist.

¹⁹ 2014. aasta põhjalikus hindamises ei osalenud Sberbank Europe AG, VTB Bank (Austria) AG ja Banque Degroof S.A., kuna hindamises osalevate pankade loetelu kindlaksmääramise ajal ei olnud õigusraamistikus veel täielikult sätestatud kriteerium, mille alusel nad muutusid lõpuks oluliseks (piiriüleste varade ja kohustuste tähtsus). Unicredit Slovenia ei osalenud seetõttu, et teda ei liigitatud Sloveenias tollal veel suuruselt kolmandaks krediidiasutuseks. Novo Banco SA ei eksisteerinud veel majandusüksusena 2014. aasta põhjaliku hindamise alguses, kuna ta asutati 2014. aastal Banco Espírito Santo suhtes rakendatud kriisilahendusmeetmete tulemusena.

²⁰ Negatiivne stsenaarium hõlmas mitmesuguseid makromajanduslikke riske, sealhulgas võlakirjade üldise tulususe kasvu, krediidikvaliteedi edasist halvenemist haavatavates riikides, poliitikareformide seiskumist ja soodsa turupõhise rahastamise säilitamiseks vajaliku pangabilansside parandamise puudumist.

Samamoodi kui 2014. aasta hindamisel, pidid pangad katma ülejäänud puudujäägi üheksa kuu jooksul pärast põhjaliku hindamise tulemuste avaldamist 14. novembril 2015. Selleks pidid nad esitama kahe nädala jooksul pärast tulemuste avaldamist **kapitalikava**, milles sätestasid kavandatavad või juba võetud meetmed. Nende meetmete rakendamine ja seire kooskõlastatakse iga-aastase järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessiga, mida teostavad asjaomaste pankade järelevalve eest vastutavad ühised järelevalverühmad. Nõutavad parandusmeetmed ei piirdu kapitalipuudujäägi kõrvaldamisega, vaid on seotud ka varade kvaliteedi hindamise kvalitatiivsete järeldustega, nagu pankade süsteemide ja protsesside puudused.

2.4 Ühtse järelevalvemehhanismi järelevalvemudeli rakendamine

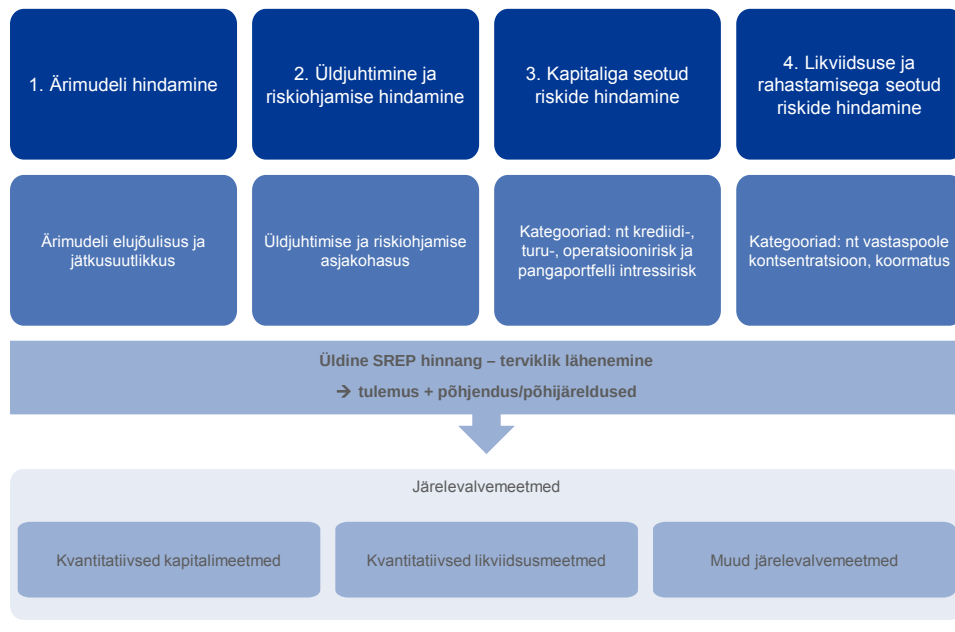
2.4.1 Ühtse järelevalvemehhanismi järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi meetodite rakendamine

Ühised järelevalverühmad, milles osalevad EKP ja riiklike pädevate asutuste töötajad, moodustavad ühtse järelevalvemehhanismi järelevalvemudeli rakendamise nurgakivi. Oluliste krediidiasutuste otsese järelevalve eest vastutavate tegevusüksustena teostavad nad igapäevast pidevat järelevalvetegevust. Koos temaatiliste analüüside, kohapealsete kontrollide ja sisemudelitealase töö tulemustega annab see olulise sisendi järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi.

2015. aastal teostas ühtne järelevalvemehhanism esimest korda euroala 123 suurima pangagrupi järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise ühtsete meetodite alusel. Järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi eesmärk on edendada vastupidavat pangandussüsteemi, mis suudab kindlalt ja jätkusuutlikult rahastada euroala reaalmajandust. Varasemad finantskriisid olid osaliselt tingitud liigseid riske võtvatest, kuid alakapitaliseeritud pangandussüsteemidest, mis kriisi käivitudes lõpetasid laenude andmise, et vähendada finantsvõimendust, pärssides seega jätkusuutlikku majanduskasvu. Kokkuvõttes kaaluvad nõuetekohaselt kapitaliseeritud pangandussüsteemi pikaajalised eelised üles kõik asjaomaste pankade lühiajalised kulud.

Joonis 2

Ühtse järelevalvemehhanismi järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi meetodid

EKP töötas joonisel 2 esitatud ühtse järelevalvemehhanismi meetodid välja tihedas koostöös 19 riikliku järelevalveasutusega. Need on kooskõlas liidu õigusaktide ja EBA suunistega²¹ ning tuginevad ühtse järelevalvemehhanismi rakendatud ja rahvusvaheliste organisatsioonide soovitatud parimatele tavadele. Ühtse järelevalvemehhanismi järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi meetodeid käsitlev väljaanne („SSM SREP Methodology Booklet“) avaldati 19. veebruaril 2016.

Uute ühtlustatud meetodite väljatöötamine ja rakendamine nii lühikese aja jooksul nõudis ühtse järelevalvemehhanismi töötajatelt suuri jõupingutusi koordineerimise, analüüsi, kalibreerimise, katsetamise ja koolituse valdkonnas.

Tuginedes suuresti ühiste järelevalverühmade antud olulisele sisendile, hinnati 2015. aasta järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi käigus järgmist nelja põhivaldkonda:

- **ärimudelid** – krediitiasutuste ärimodelite elujõulisuse ja kasumi jätkusuutlikkuse läbivaatamine;
- **üldjuhtimine ja riskiohjamine** – krediitiasutuste tegevus- ja organisatsioonilise struktuuri ning üldise riskiohjeraamistiku läbivaatamine;

²¹ Suunised järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi ühiste menetluste ning meetodikate kohta (EBA/GL/2014/13), EBA, 19. detsember 2014.

- **kapitaliga seotud riskid** – kapitaliga seotud riskide ja riskiohjemeetmete ning täiendavate kapitalinõuete kehtestamise vajaduse ja kapitali adekvaatsuse hindamine;
- **likviidsuse ja rahastamisega seotud riskid** – krediidasutuste likviidsus- ja rahastamispositsiooni, asjaomaste riskiohjemeetmete ning täiendavate likviidsuspuhvrite vajaduse analüüs.

Iga valdkonna hindamisel kasutati struktureeritud lähenemisviisi, hinnates kategooriatesse ja alamkategooriatesse jaotatud riske alt-üles põhimõttel. Hindamisel lähtuti erinevatest vaatenurkadest, näiteks keskendudes hetkeolukorrale ja tuginedes ettevaatavale analüüsile.

Kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed elemendid ühendati piiratud eksperdi hinnangute kaudu. See meetod tagab üldise järjepidevuse, kajastades samal ajal krediidasutuste iseärasusi. Esimest korda oli võimalik teha laiahaardeliselt ka samalaadsete krediidasutuste ulatuslikke võrdlusi ja läbivat analüüsi.

Ühtlustatud järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsess võimaldas kokkuvõttes terviklikult hinnata krediidasutuste olukorda ja elujõulisust, lähtudes pikaajalisest perspektiivist ja kohaldades proportsionaalsust. Kõikide krediidasutuste järjekindel hindamine toetas pangandussektori ühtse turu suuremat lõimumist. 2015. aasta järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi tulemusena viidi EKP otsese järelevalve alla kuuluvate pankade kapitalitasemed ja likviidsusnõuded vastavusse nende riskiprofiilidega. Vajaduse korral rakendati täiendavaid järelevalvemeetmeid.

2015. aastaga võrreldes suurendati pankade keskmisi 2. samba kapitalinõudeid²² 2016. aastaks 30 baaspunkti võrra. 30 baaspunktist osa on seotud euroala seisundiga majandustsüklis, mis nõuab pangandussüsteemi kapitali säilitamist ja mõnel juhul ka suurendamist. Paljud pangad on alles taastumas finantskriisist ning peavad jätkuvalt tegelema riskide ja ebasoodsate tagajärgedega.

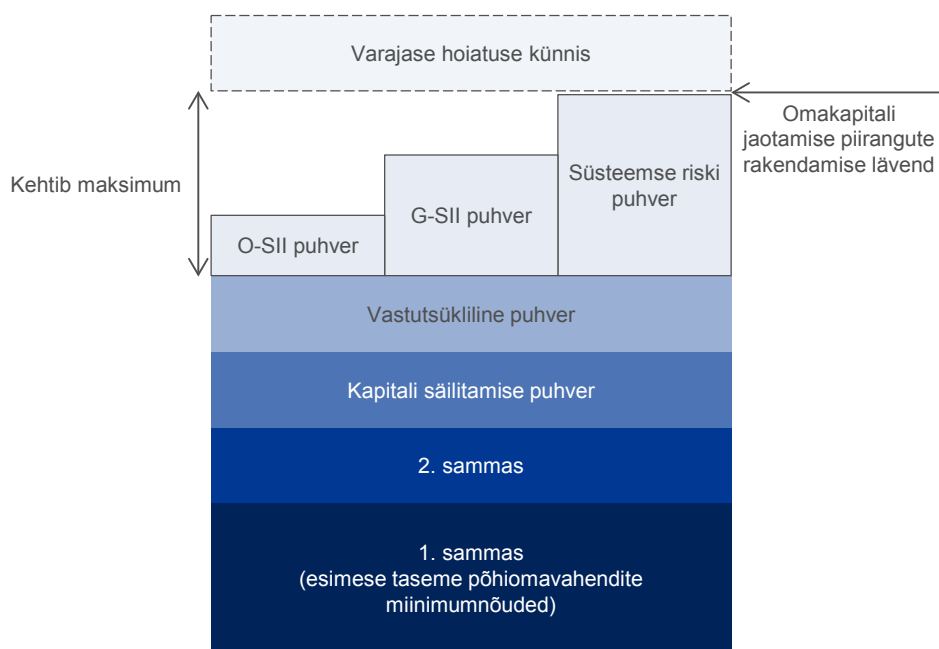
Kapitalinõuete ülejäänud 20 baaspunkti kajastavad süsteemsete puhvrite järkjärgulise rakendamise mõju. Puhvrid on ajendatud kriisist saadud olulisest kogemusest, mis kajastub liidu õigusaktides: vajadus võtta arvesse kogu süsteemi haaravat välismõju, mis tuleneb eelkõige globaalsetest süsteemselt olulistest pankadest ja riigisisestest süsteemselt olulistest pankadest ning puudutab kogu finantssüsteemi ja kokkuvõttes ka euroala reaalmajandust. Selle mõju arvessevõtmiseks ja kooskõlas EBA asjakohaste suunistega lisatakse süsteemsed puhvrid (kas globaalsete süsteemselt oluliste pankade või riigisiseste süsteemselt oluliste pankade jaoks või süsteemse riski puhver) 2. samba nõuetele. Neid süsteemseid puhvreid hakatakse järk-järgult kohaldama kuni lõpliku rakendamiseni 2019. aastal.

²² 2. samba kapitalinõuded lisanduvad miinimumkapitalinõuetele ja pädev järelevalveasutus kehtestab need järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi tulemuste alusel.

Väljamaksete maksimumsummat käsitleva raamistiku kohaldamisel tuginetakse ühtse järelevalvemehhanismi järelevalvemeetodites EBA 18. detsembri 2015. aasta arvamusele. Need järelevalvemeetodid võib edaspidi siiski läbi vaadata olenevalt tulevasest regulatiivsest arengust Euroopa ja rahvusvahelisel tasandil või EBA suuniste kohaldamisest, et tagada järjepidevus ja ühtlustamine ühtsel turul.

Joonis 3

Kapitalinõuete jaotus

Oluliste pankade kapitalinõuete taset kontrolliti hoolikalt, võttes eelkõige arvesse täies ulatuses täidetavaid esimese taseme põhiomavahendite nõudeid. Globaalsete süsteemselt oluliste pankade puhul kajastub järk-järgult rakendatavate ja täies ulatuses täidetavate kapitalinõuete kalibreerimisel mitu kaalutlust, sealhulgas vajadus edendada järjepidevat raamistikku kõikides EKP järelevalve alla kuuluvates krediitiasutustes, globaalsete süsteemselt oluliste pankade ja riigiseste süsteemselt oluliste pankade süsteemne mõju ning üldine võrdlus teistes jurisdiktsioonides asutatud globaalsete süsteemselt oluliste pankadega.

Ühtse järelevalvemehhanismi eesmärk on välja töötada sidus raamistik, mis on selle erilist konteksi arvesse võttes kõige asjakohasem. Ühtse järelevalvemehhanismi vastutusalasse kuuluv pangandusmaastik on mitmekesine; võrreldes teiste jurisdiktsioonidega hõlmab ühtne järelevalvemehhanism palju suuremat erilaadsete krediitiasutuste kogumit riikides, mille õigussüsteemid on endiselt osaliselt erinevad. Seepärast jätkatakse vajaduse korral ühtse järelevalvemehhanismi järelevalvemeetodite edasiarendamist eesmärgiga:

- kajastada muudatusi kohaldatavas õigusraamistikus, nagu usaldatavusnõuetes, EBA soovitusel või suunistes ja Baseli komitee üldpõhimõtetes;

- kaasata parimad tavad, parandused ja edasised täiustused.

EKP pangandusjärelevalve pakub vahetu suhtluse kaudu pankadele selgitusi ja järelevalvealast kindlust, mida pangad vajavad oma kapitali kavandamiseks.

Eelkõige võttis EKP 2015. aastal vastu kaks soovitus [dividendi jaotamise](#) põhimõtete kohta 2014. ja 2015. majandusaastal (vastavalt [EKP/2015/2](#) ja [EKP/2015/49](#)) ning saatis [pankade tegevjuhtidele muutuvtasu põhimõtteid käsitleva kirja](#). Nendes dokumentide täpsustatakse ühtse järelevalvemehhanismi ootused seoses krediitdiasutuste dividendide jaotuse ja väljamaksetega, mis on kooskõlas lineaarse teega nõutavate suhtarvude täies ulatuses täitmisele.

Kui muud tingimused jäävad samaks, annavad 2015. aasta järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi otsustes esitatud 2. samba nõuded märku ka edaspidisest: eelkõige toimub kapitali säilitamise puhvri järkjärguline kohaldamine kuni täieliku rakendamiseni 2019. aastal ja samamoodi vähendatakse aja jooksul 2. samba nõudeid²³. Pangad võivad lisaks kavandada kapitalinõuete määru ja kapitalinõuete direktiivi järkjärgulist rakendamist, st esimese taseme põhiomavahenditest mahaarvamisi ja süsteemse riski puhvrite järkjärgulist rakendamist. Basel III lõplikud muudatused ei ole küll täielikult teada, kuid juba on tunnistatud, et nende eesmärk ei ole oluliselt suurendada pangandussüsteemi kapitali, vaid parandada eri pankade kapitali arvutamise lihtsust, võrreldavust ja läbipaistvust.

2.4.2 Muude meetoditega seotud töö

Töö sisemudelitega

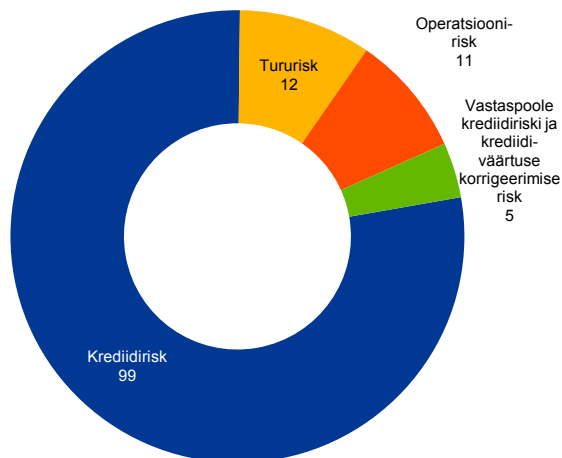
2015. aasta lõpus kasutasid 73 olulist krediitdiasutust vähemalt üht sisemudelit 1. samba omavahendite nõuete arvutamiseks.

Pärast ühtse järelevalvemehhanismi heakskiitmisprotsessi ja sisemudeleid käsitlevate uurimiste raamistiku väljatöötamist kinnitas EKP nõukogu 2015. aastaks 137 sisemudeli uurimist selle uue korra alusel.

²³ Järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi otsustes võetakse arvesse ühtse järelevalvemehhanismi riikides esinevaid erinevusi seoses kapitali säilitamise puhvri järkjärgulise rakendamisega, et edendada kõikide ühtse järelevalvemehhanismi järelevalve alla kuuluvate pankade võrdseid võimalusi.

Diagramm 3

Sisemudelite uurimised 2015. aastal riskiliikide lõikes

Töötati välja mudelite pideva seire **ühtne raamistik**.

Raamistik on täielikult lõimitud miinimumtaseme järelevalvesse ja seda kohaldatakse 2016. aasta järelevalve kontrolliprogrammis. See hõlbustas oluliste krediidasutuste osalemist EBA ja Baseli pangajärelevalve komitee võrdlusuringutes. Loodi võrgustik, et määrata kindlaks protsess tururiski mudeleid kasutavate oluliste krediidasutuste järetestide andmete ühtlustatud kogumiseks. Selle põhjal tehakse horisontaalsete ja pangaspetsiifiliste andmete analüüsi, mida kasutatakse mudelite pidevas seires.

1. samba mudelite ühtlaselt nõuetekohase rakendamise ja järelevalvetavade ühtlustamise edendamiseks ühtses järelevalvemehhanismis alustati **sisemudelite sihipärast läbivaatamist** käsitleva ettepaneku

väljatöötamist. Sel eesmärgil loodi protsessi juhtimiseks riiklike pädevate asutuste ja EKP juhtivate sisemudelitekspertide võrgustik. Sisemudelite sihipärane läbivaatamine näeb ette valitud krediidiriski, tururiski ja vastaspole krediidiriski mudelite kohapealsed uurimised ajavahemikul 2017. aastast kuni 2018. aastani (või kuni 2019. aastani, kui projekti pikendatakse krediidiriski puhul). 2016. aastal keskendutakse aga nõutavatele horisontaalsetele analüüsidele, mis määravad kindlaks projekti ühtlustamise eesmärgi.

2015. aasta muud suuremad tööülesanded **sisemudelialaste järelevalvemeetodite** valdkonnas olid seotud sisemudelite valideerimise juhendi ning vastaspole krediidiriski mudelite laienduste ja muudatuste olulisuse hindamise juhendi jätkuva väljatöötamisega.

Kohapealsete kontrollimeetoditega seotud töö

Moodustati mitu EKP ja riiklike pädevate asutuste ekspertide töörühma, mis tegelevad teatavate riskiliikidega ja arendavad edasi kohapealseid kontrollimeetodeid. 2015. aastal vormistati lõplikult metoodikadokumendid, mis käsitlevad vastavalt ärimudelit ja kasumlikkust ning sisemise likviidsuse adekvaatsuse hindamise protsessi. Teised spetsialiseerunud töörühmad tegelevad praegu selliste teemadega nagu krediidirisk, vastaspole krediidirisk, depootenused, arvestus, tururisk ja IT-risk. Koostamisel on ka avalik harta, mis sätestab kohapealsete kontrollide tingimused ja üksikasjad.

2.4.3 Kohapealne järelevalve

Kohapealsete kontrollide esimene tsükkel

Kohapealsete kontrollide esimene tsükkel oli osa 2014. aasta detsembris heaks kiidetud 2015. aasta järelevalve kontrolliprogrammi üldkavast. 2015. aasta juulis kinnitati vahepealne ajakohastatud kava, mis sisaldas täiendavaid kohapealseid kontrolle teiseks poolaastaks. 2015. aastaks kinnitati kokku 250 kohapealset kontrolli.

Tabel 5

Kohapealsed kontrollid: jaotus riskide kaupa

Peamised hõlmatud riskikategooriad	Kokku	Kasumlikkus	Kapital	Krediidirisk	Juhtimine	Pangaportfelli intressirisk	Likviidsusrisk	Tururisk	Operatsioonirisk
Kontrollide arv kokku	250	6	20	62	55	9	29	13	56

Tabel 6

Kohapealsed kontrollid: jaotus pangaklastrite²⁴ kaupa

Klaster	Kokku	1	2	3	4	5
Oluliste krediidasutuste arv	118	7	7	28	27	49
Kontrollide arv kokku	250	42	35	69	54	50

Kohapealsed kontrollid kavandatakse ja mehitatakse tihedas koostöös riiklike pädevate asutustega, kes tagavad enamiku missioonijuhtidest ja kontrollirühma liikmetest. 2015. aasta oktoobri seisuga tuli riiklikest pädevatest asutustest 906 kontrollijat ehk 95% kohapealsete kontrollide ressurssidest. EKP tsentraliseeritud kohapealsete kontrollide osakonnast tulid ülejäänud 5% kontrollijatest, kes juhtisid ka 2015. aastaks kavandatud 26 missiooni.

Järelevalvenõukogu kiitis segarühmade tehtavate kohapealsete kontrollide edendamiseks 2015. aasta mais heaks riiklike pädevate asutuste kontrollijate lähetamismudeli rakendamise.

Et tagada riiklike pädevate asutustega tihe koostöö kõikidel kohapealsete kontrollidega seotud teemadel, toimus 2015. aastal kaheksa võrgustiku kohtumist ja 21 spetsiaalset kahepoolset kohtumist, mis korraldati 16 riikliku pädeva asutusega. Ühtlasi korraldati mitu missioonijuhtidele suunatud seminari ja õpikoda eesmärgiga toetada võrgustikutööd ühtse järelevalvemehhanismiga seotud kogukonnas.

²⁴ EKP otsese järelevalve alla kuuluvad pangagrupid jaotatakse viide klastrisse, kusjuures 1. klastis on kõige suuremad ja 5. klastis kõige väiksemad pangagrupid. Märgitud oluliste krediidasutuste arv (118) ei sisalda olulisi krediidasutusi, kes on ühtse järelevalvemehhanismi alla kuuluva suurema krediidasutuse tütarettevõtjad (nt Deutsche Bank AG ja Deutsche Bank Malta Ltd võetakse tabelis arvesse ühe ettevõtjana).

Pidev järelevalvetegevus

Kohapealse kontrolli meetodite ühetaolise kohaldamise tagamiseks teostab EKP tsentraliseeritud kohapealsete kontrollide osakond kogu kontrollitsükli jooksul rea järelevalvetegevusi:

- kontrollieelse teate läbivaatamine missiooni ettevalmistusetapis;
- kohapealse kontrollirühma toetamine uurimisetapis;
- missioonijuhtide esitatud kontrolliaruannete kvaliteedikontrolli teostamine.

Kõik tegevused järgivad dialoogipõhist protsessi, et toetada vastastikuse mõistmise ja ühiste tegutsemispõhimõtete arendamist riiklike pädevate asutustega.

2015. aastal kavandas EKP kohapealsete kontrollirühmade töö ühtlustamiseks mitu suunist ja kontrolliaruande vormi.

2.4.4 Riskijuhtimise ja riskivalmiduse, IT- ja küberriski ning võimendusega rahastamise temaatiline analüüs

2.4.4.1 Riskijuhtimine ja riskivalmidus

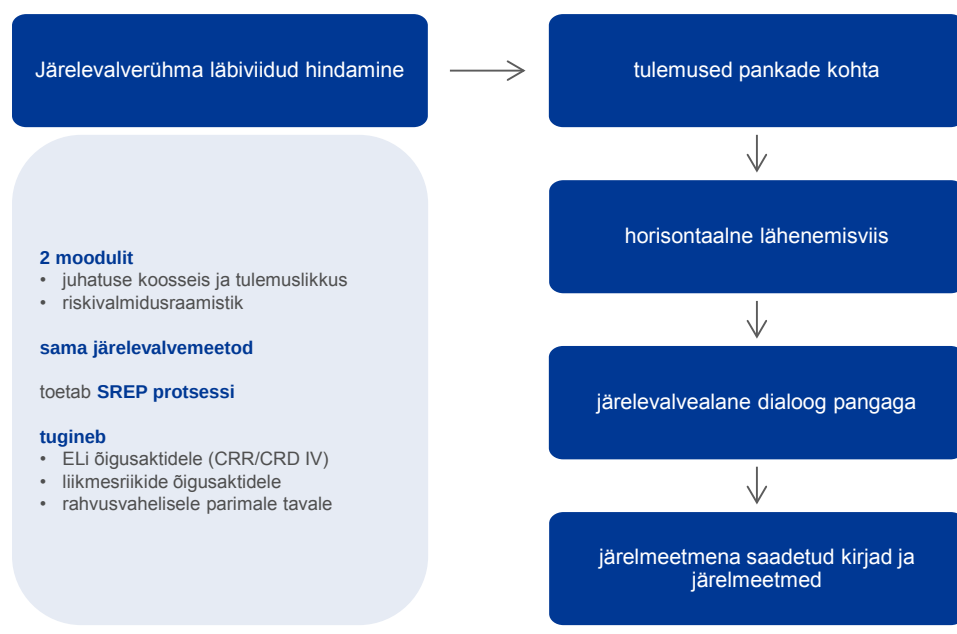
Ulatus, meetodid ja eesmärgid

Võttes arvesse üldjuhtimise üldist mõju krediidasutuste riskiprofiilile ja tegevuse jätkusuutlikkusele, kiitis järelevalvenõukogu heaks riskijuhtimise ja -valmiduse temaatilise analüüsi algatamise ühtse järelevalvemehhanismi tasandil 2015. aastal. **113 ühist järelevalverühma**²⁵ hindasid järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi toetuseks süvitsi ja üksikasjalikult i) järelevalve- ja juhtimisülesannete eest vastutavaid pankade juhtorganeid ning ii) pankade riskivalmidusraamistikke. Konkreetsete krediidasutuste suurust ja keerukust arvesse võttes töötati välja proportsionaalne lähenemisviis. Asjakohastest järelevalvevahenditest kasutati muu hulgas kohtumisi põhifunktsioonide täitjatega, juhatuse dokumentide ja protokollide hindamist ning juhatuse koosolekutel vaatljana osalemist. Arvesse võeti ka nende teemadega seotud kohapealsete kontrollide järelusi.

²⁵ Oluliste krediidasutuste koguarvuga võrreldes jäeti välja tegevust lõpetavad või väga erilist ärimudelit kasutavad krediidasutused.

Joonis 4

113 olulise krediidasutuse süvahinnang ühtse meetodi alusel

Hindamisel järgiti täieliku järjepidevuse toetamise nimel kahetasandilist lähenemisviisi:

1. riikide ja Euroopa õigusaktidele vastavuse hindamine;
2. rahvusvaheliste parimate tavadega kooskõla hindamine.

Analüüsis võeti arvesse riikide õigusraamistike erinevusi ja asjaolu, et tõhusad juhtimisstruktuurid võivad esineda mis tahes ettevõtte mudeli kasutamisel. Suhtluse tõhustamiseks juhatustega arutasid ühised järelevalverühmad krediidasutustega oma järeldusi järelevalvealast dialoogi edendavatel kohtumistel, mis korraldati 2015. aasta oktoobris ja novembris.

Tulemused

Temaatiline analüüs võimaldas ühistel järelevalverühmadel saada rohkem teadmisi ja peenhäälestada oma hinnangut nende järelevalve alla kuuluvate krediidasutuste juhtimisstruktuuri kohta. Lisaks edendas horisontaalne lähenemisviis EKP ja riiklike pädevate asutuste ekspertide omavahelisi arutelusid nii ühiste järelevalverühmade kui ka horisontaalsete funktsioonide tasandil.

Horisontaalne lähenemisviis võimaldas kindlaks teha:

1. **koondtulemused:** temaatiline analüüs näitas, et isegi kui olulised krediidasutused järgivad oma riigi õigust, ei ole nad kaugeltki veel kooskõlas rahvusvaheliste parimate tavadega. Peamised probleemvaldkonnad on

juhatuse tasakaalustamisvõime, riskidest lähtuva vaatenurga lisamine juhatuse aruteludesse ning riskivalmidusraamistiku ja strateegia vastastikune mõju;

2. **tähelestatud head tavad:** temaatiline analüüs võimaldas tuvastada rahvusvaheliste standardite praktilise rakendamise parimad tavad. Neid andmeid kasutatakse ühtse järelevalvemehhanismi sellekohases aruandes, mis avaldatakse edaspidi 2016. aasta jooksul;
3. **järjekindlad soovitused:** temaatiline analüüs oli tegevuspõhine ning selle alusel esitati krediitiasutustele konkreetsed soovitused nende juhtimis- ja riskivalmidusraamistike täiustamiseks. Horisontaalne lähenemisviis tagas soovituste järjepidevuse, nii et sarnaste järelduste põhjal esitati sarnased soovitused.

2016. aasta järelevalvetegevuse osana jälgivad ühised järelevalverühmad pankadele järelemeetmena saadetud kirjades nimetatud meetmete võtmist. Mitu ühist järelevalverühma seavad sisse põhjalikuma järelevalve peamiste probleemvaldkondadena tuvastatud aspektide üle.

2.4.4.2 IT- ja küberriski temaatiline analüüs

Ulatus, meetodid ja eesmärgid

IT- ja küberrisk tuvastati euroala pangandussüsteemi ühe peamise riskina (vt punkt 2.1.1). Nende riskide paremaks mõistmiseks moodustati ühtse järelevalvemehhanismi IT-riski eksperdirühm, kuhu kuuluvad riiklike pädevate asutuste ja EKP eksperdid, ning algatati küberriski temaatiline analüüs, mille eesmärgid on järgmised:

1. määrata kindlaks ühtse järelevalvemehhanismi küberriski analüüsi eri- ja üldraamistik;
2. hinnata 12 olulise krediitiasutuse valimi põhjal individuaalselt küberriski profile ja kontrollimeetodeid (kohapealne analüüs);
3. välja töötada horisontaalne lähenemisviis, et saada võimaluse korral esimene ülevaade oluliste krediitiasutuste küberriski positsioonidest ja kontrollimeetoditest ning eri krediitiasutuste võrdlustavatest (muu analüüs).

EKP kasutas järelevalveanalüüsi alusena NIST²⁶ elutähtsate infrastruktuuride küberturbe parandamise raamistikku. EKP täiustas ja lõimis NIST raamistikku, et luua kohandatud analüüsivahendina küberkuritegevuse riski küsimustik, mis saadeti 110 olulisele krediitiasutusele. Kogutud teabe alusel tehti seejärel iga panga kohta ja horisontaalselt kõikide pankade analüüs.

²⁶ National Institute of Standards and Technology, raamistik (12. veebruar 2014) on kättesaadav aadressil: <http://www.nist.gov/cyberframework/upload/cybersecurity-framework-021214-final.pdf>.

Tulemused

Temaatilise analüüsi põhjal tehti mitu järeldust eri valdkondades:

1. **pidev järelevalve ja riskianalüüs:** euroalal koguti oluliste krediidasutuste küberriski profiili kohta esimest korda järjekindlalt struktureeritud teavet, mis võimaldas ühistel järelevalverühmadel seejärel hinnata üksikuid panku. Neid suuremaid riske tuleks ohjata keskmisest rangemate kontrollimeetoditega;
2. **kohapealne järelevalve:** temaatilise analüüsi tulemusena algatati 12 kohapealset kontrolli, mille põhjal esitati konkreetseid soovitusi ettevõtte tasandil;
3. **meetodid:** kogutud teabe alusel arendati edasi ühtse järelevalvemehhanismi küberriski kohapealse kontrolli meetodeid.

Lisaks eespool nimetatud järeldustele algatati paralleelne töövoog tegevus- ja teabevahetuskorra kehtestamiseks, mida olulised krediidasutused peaksid küberrünnakute korral järgima. See kord rakendatakse 2016. aastal katseprojektina piiratud arvu krediidasutuste suhtes.

2.4.4.3 Võimendusega rahastamise temaatiline analüüs

Ulatus, meetodid ja eesmärgid

Väga madalate intressimäärade pikaajaline püsimine ja sellest tulenevad tulususepüüdlused õigustavad krediitkvaliteedi erijälgimist. Seepärast otsustas järelevalvenõukogu 2015. aastal teha võimendusega rahastamise temaatilise analüüsi. Analüüs hõlmas finantsvõimendusega laene, suure tulususega võlakirju ja kollateraliseeritud laenukohustusi, mida märkimisväärselt toetavad soodsad rahastamistingimused.

Määrati kindlaks kolm põhieesmärki:

1. teavitada ühiseid järelevalverühmasid praegustest muutustest ühtse järelevalvemehhanismi tasandil ja asjakohasel krediidasutuste tasandil;
2. kindlaks teha erandid riskivalmiduse ja -ohjamise valdkonnas ning kogu süsteemi hõlmav haavatavus;
3. nõustada valimisse kuuluvaid krediidasutusi asjakohaste parandusmeetmete küsimuses.

Järjepideva analüüsi tagamiseks koostati põhjalik küsimustik, mis saadeti 37 pangale, kes tegelevad võimendusega rahastamisega. Küsimustiku eesmärk oli uurida võimendusega rahastamise positsiooni arengut, vahendustegevuse mahtu, võimalikku riskide kontsentreerumist ja üldist krediitkvaliteeti.

Tulemused

Võimendusega rahastamise turg on pärast kriisi kõikjal maailmas jõuliselt taastunud ja seda iseloomustab karm konkurents. Laenuvõtjatele soodsad tingimused on tinginud tehingustruktuuride nõrgenemise (suuremad finantsvõimenduse tasemed, laenuitingimuste leevendamise levik Euroopa turgudele) ning põhjustanud paljudel juhtudel pankades leebemate krediidiieskirjade kohaldamist.

Peamistes ühtse järelevalvemehhanismi järelevalve alla kuuluvates pankades on suurenenud nii tehingute sõlmimise valmidus kui ka riskipositsioonist teatava osa säilitamise soov. Selline areng õigustab hoolikamat kontrolli sünditseeerimisriski ja riskipositsioonide krediitkvaliteedi järelevalves. Pankade seiretavades tuvastati mõningad parandamist vajavad valdkonnad.

Diagramm 4

13 suurimat järelevalve alla kuuluvat panka, kes annavad finantsvõimendusega laene – vahendustegevus ja jaotamiseks või säilitamiseks ettenähtud osa korraldatud tehingutest

(miljonites eurodes)

Selleks et lahendada neid probleeme, mille kokkuvõtte esitatakse konkreetseid panku käsitlevates aruannetes ja koondaruandes, on võetud järgmised meetmed:

- valitud pankadele saadeti järelevalvealased kirjad, et nad kõrvaldaksid tuvastatud puudused;
- pankade riskipositsioonide korrapäraseks järelevalveks töötatakse välja spetsiaalsed **näidikud**;
- koostamisel on **juhend**, milles täpsustatakse ühtse järelevalvemehhanismi ootused võimendusega rahastamise valdkonnas.

2.4.5 Vähem oluliste krediidasutuste kaudne järelevalve ja järelevalvetegevuse kontrollimine

Vähem oluliste krediidasutuste kaudse järelevalve raamistik hõlmab EKP ja riiklike pädevate asutuste igapäevase koostöö jätkuvaid protsesse ning projektipõhiseid algatusi, mis puudutavad peamiselt ühiste järelevalvenõuete ja -meetodite väljatöötamist.

Kaudse järelevalve ja järelevalvetegevuse kontrollimise jätkuvad protsessid

EKP ja riiklike pädevate asutuste igapäevane koostöö vähem oluliste krediidasutuste järelevalve teostamisel on korraldatud spetsiaalsete jätkuvate protsesside kaudu. Need protsessid võimaldavad tõhusat teabevahetust, mis aitab EKP mikrotasandi usaldatavusjärelevalve III peadirektoraadil täita oma kontrolliülesandeid ning toetada riiklikke pädevaid asutusi, kes teostavad vähem oluliste krediidasutuste otsest järelevalvet.

EKP sai spetsiaalse **teavitussüsteemi** kaudu 2015. aastal riiklikelt pädevatelt asutustelt kokku 54 eelteadet, mis käsitlesid olulisi järelevalvemenetlusi ja eriti prioriteetsete vähem oluliste krediidasutustega²⁷ seotud otsuste eelnõusid väga mitmesugustes järelevalveküsimustes (nt kapital, likviidsus ja juhtimine), ning hindas neid eelteadeid. Teated tingisid sageli järeltegevusi, mille käigus EKP ja asjaomased riiklikud pädevad asutused arutasid ja hindasid ühiselt kõige asjakohasemat tegevuskäiku. Samuti osales EKP vähem oluliste krediidasutustega seotud ühiste menetluste (tegevusloa andmine/tühistamine ja olulise osaluse menetlused) hindamisel.

Mikrotasandi usaldatavusjärelevalve III peadirektoraadi **konkreetsete riikidega tegelevad üksused** olid riiklike pädevate asutustega pidevas dialoogis sektorite ja üksikute krediidasutuste, eelkõige eriti prioriteetsete krediidasutuste tasandil toimuvate muutuste üle. Erilist tähelepanu pöörati kriisiga seotud meetmete seirele mitmes krediidasutuses, mida ohustab finantsolukorra märkimisväärne halvenemine.

Eespool nimetatud ülesandeid toetasid jõupingutused riiklike pädevate asutuste **järelevalvealaste hindamise meetodite** edasiseks ühtlustamiseks. Lisaks analüüsiiti panku ja sektoreid, et tuvastada riskid ja haavatavus. Nende analüüside tulemused võeti korrapäraselt kokku spetsiaalsetes riskiaruannetes, mis esitati kõikidele ühtse järelevalvemehhanismi järelevalveasutustele.

²⁷ Vähem oluliste krediidasutuste prioriseerimise raamistikku kirjeldatakse edaspidi käesolevas punktis.

Vähem oluliste krediidasutustega seotud ühiste järelevalvenõuete, analüüside ja meetodite väljatöötamine ning muud projektipõhised algatused

Kaudse järelevalve ja järelevalvetegevuse kontrollimise põhieesmärk on tagada rangete järelevalvenõuete järjepidev kohaldamine kogu ühtses järelevalvemehhanismis. Vähem oluliste krediidasutuste järelevalve peamised töövahendid on ühised järelevalvenõuded ja meetodid, mis töötatakse välja koostöös riiklike pädevate asutustega. Ühised nõuded peaksid kavakohaselt olema täielikult kooskõlas olemasolevate EBA nõuetega.

2015. aastal välja töötatud ühised järelevalvestandardid

Üks 2015. aastal välja töötatud ühistest standarditest on seotud **järelevalve kavandamise** protsessiga, mille kaudu riiklikud pädevad asutuste prioriseerivad, kavandavad ja jälgivad vähem olulistele krediidasutustele suunatud peamise kohapealse ja muu järelevalvetegevuse teostamist. Ühiste standardite eesmärk on tagada selle protsessi järjekindel korraldamine kogu ühtses järelevalvemehhanismis.

Järjekindluse tagamine on eriti oluline ka **finantsseisundi taastamise kavandamisel**, võttes arvesse pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivi sätteid, mis annavad pädevatele asutustele kaalutusõiguse kohaldada teatavatel tingimustel lihtsustatud kohustusi seoses mittesüsteemsete krediidasutuste finantsseisundi taastamisega. Eeldatavasti kuulub lihtsustatud kohustuste kohaldamisalasse suur arv vähem olulisi krediidasutusi. Seepärast alustati tööd järgmises kolmes põhivaldkonnas:

1. krediidasutuste kõlblikkuse hindamine seoses lihtsustatud kohustuste ja vabastuste kohaldamisega;
2. finantsseisundi taastamise kavade minimaalne ühtne sisu lihtsustatud kohustuste korral;
3. finantsseisundi taastamise kavade hindamine.

Suure osa ühtse järelevalvemehhanismi pangandussüsteemist moodustavad hoiupangad ja ühistupangad. Nende sektorite krediidasutused on mõnes liikmesriigis loonud **krediidasutuste ja investeerimisühingute kaitseskeemid**, mis kujutavad endast vastastikuse toetuse kokkuleppeid, mille eesmärk on tagada krediidasutuste likviidsus ja maksevõime. Kapitalinõuete määrus võimaldab pädevatel asutustel kohaldada krediidasutuste ja investeerimisühingute kaitseskeemi liikmete suhtes teatavates küsimustes eeliskohtlemist, nagu 0% riskikaal kaitseskeemi teiste liikmetega seotud riskipositsioonide suhtes. Mitmel juhul on sama kaitseskeemiga ühinenud nii olulised kui ka vähem olulised krediidasutused.

Kaitseskeemi liikmete järjekindla kohtlemise tagamiseks tegeles EKP 2015. aastal koostöös riiklike pädevate asutustega krediidasutuste ja investeerimisühingute

kaitseskeemi ühise järelevalvealase hindamismeetodi väljatöötamisega. See hõlmas kapitalinõuete määruse tingimustele vastavuse ühiste hindamiskriteeriumide väljatöötamist ning EKP ja riiklike pädevate asutuste vahelise koordineerimisprotsessi kavandamist juhaks, kui samas kaitseskeemis osalevad nii olulised kui ka vähem olulised krediidasutused.

Analüüs ja meetodid

Vähem oluliste krediidasutuste kaudses järelevalves on väga olulisel kohal proportsionaalsuse põhimõte, võttes arvesse vähem oluliste krediidasutuste arvukust (30. detsembri 2015. aasta seisuga üle 3100²⁸) ning mitmekesisust (suuruse ja ärimudelite poolest). Seepärast lähtutakse jätkuvates protsessides (nt teavitussüsteemi ja konkreetsete riikidega tegelevate üksuste koostoitumine, mida kirjeldati eespool) ning ühiste nõuete ja meetodite väljatöötamisel **prioriseerimisraamistikust**. Sellele raamistikule tuginedes liigitatakse vähem olulised krediidasutused madala, keskmise ja kõrge prioriteediga krediidasutusteks, võttes aluseks nende olemusliku riskisuse ja võimaliku mõju riigi finantssüsteemile. Liigitamine võimaldab asjakohaselt kohandada järelevalvetegevuse intensiivsust ja selle kontrollimise taset. Raamistiku aluseks olevaid meetodeid täiustati 2015. aastal ja kohaldatakse 2016. aasta järelevalvetsükli raames.

Teine oluline jätkuv töövaldkond on ühiste meetodite väljatöötamine vähem oluliste krediidasutuste **riskihindamissüsteemide** jaoks.

Riskihindamissüsteem on riiklike pädevate asutuste teostatava järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi põhielement. Projekti üldeesmärk on suurendada vähem olulistele krediidasutustele suunatud järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi läbiviimise ühtsust, pakkudes riiklikele pädevatele asutustele ühtse raamistiku oma meetodite kohandamiseks ja täpsustamiseks ning kokkuvõttes sellise järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi teostamiseks, mis tagab riskide järjekindla hindamise kogu euroalal, pidades silmas üksikute krediidasutuste konkreetset tegutsemiskeskonda. Võttes arvesse üldeesmärki tagada ühtse järelevalvemehhanismi toimimine ühtse lõimitud süsteemina, võetakse vähem oluliste krediidasutuste riskihindamissüsteemi meetodite aluseks oluliste krediidasutuste puhul kasutatavad meetodid. Neid siiski kohandatakse, et tagada proportsionaalsus ning võtta arvesse oluliste ja vähem oluliste krediidasutuste vahelisi erinevusi seoses järelevalveandmete kättesaadavusega ja riikliku raamatupidamisraamistiku (riikide üldtunnustatud raamatupidamispõhimõtete) erijooni mõnes liikmesriigis.

Riskihindamissüsteemi meetodite väljatöötamise projekt algatati 2015. aastal ning keskendub eelkõige ärimudeli analüüsile, sisejuhtimise hindamisele ning kapitaliga seotud riskide ja likviidsuse ja rahastamisega seotud riskide hindamisele. Seda tööd jätkatakse 2016. aastal, rõhuasetusega kapitali ja likviidsuse kvantifitseerimisel ning uute kavandatud meetodite katsetamisel.

²⁸ Arvestatud konsolideeritud tasandil.

Järelevalve toetamine

Järelevalve toetusprojektid on ajutised algatused, mille eesmärk on katta täiendavate ressursside ja/või eriteadmiste konkreetsed vajadused, mis võivad tekkida riiklike pädevate asutuste teostatavate vähem oluliste krediidasutuste otsese järelevalve käigus. EKP ja vajaduse korral ka teiste riiklike pädevate asutuste eksperdid rakendatakse konkreetse projekti raames ajutiselt tööle kõrvuti asjaomase riikliku pädeva asutuse töötajatega. 2015. aastal tegid näiteks EKP mikrotasandi usaldatavusjärelevalve III peadirektoraadi eksperdid koostööd riikliku pädeva asutuse töötajatega kohapealse missiooni käigus, mis hõlmas üht vähem olulist krediidasutust. Järelevalve toetusprogrammi katsetati edukalt 2015. aastal ja laiendatakse 2016. aastal.

Infokast

Kaudne järelevalve – vajadus saavutada järjekindlad ranged järelevalvestandardid kogu ühtses järelevalvemehhanismis

EKP peab täitma kontrollikohustust, et tagada rangete järelevalvestandardite järjekindel kohaldamine kooskõlas Euroopa Liidu nõuetega, võttes samal ajal arvesse proportsionaalsuse põhimõtet.

Vähem oluliste krediidasutuste järelevalvega seotud kontrollikohustuste osana ja ülevaate saamiseks valitsevast olukorrast koostas EKP 2014. aastal ühtse järelevalvemehhanismi alguses kokkuvõtte peamistest teemadest, mis seonduvad riiklike pädevate asutuste järelevalvega vähem oluliste krediidasutuste üle. See hõlmas riiklike pädevate asutuste kohustusi ja organisatsiooni, nende inimressursse vähem oluliste krediidasutuste järelevalveks, kohapealse ja muu järelevalvetegevuse teostamist (sh tehtud järelevalveotsused ja võetud järelevalvemeetmed) ning riskihindamise meetodeid ja muud järelevalvetava.

Kuigi 2014. aasta oli euroala pangandusjärelevalves ainulaadne aasta (võttes arvesse ühtse järelevalvemehhanismi loomist ja põhjaliku hindamise läbiviimist), mida ei saa seega pidada täielikult järjepidevaks lähtejooneks, kinnitab järelevalvetavade esialgne hindamine enne ühtse järelevalvemehhanismi käivitamist ühtse terminoloogia ja järelevalvetavade süvamõistmise saavutamise ning järjepidevate tegutsemispõhimõtete väljatöötamise tähtsust. Märkimisväärsed erinevused tuvastati järgmistes valdkondades:

- inimressursid järelevalve alla kuuluvate vähem oluliste krediidasutuste kohta;
- riiklike pädevate asutuste poolt vähem oluliste krediidasutuste suhtes tehtud järelevalveotsuste arv (kajastab erinevusi riiklike pädevate asutuste otsustusmeetodites);
- vähem olulistest krediidasutustes korraldatud kohapealsete kontrollide keskmine kestus;
- vähem oluliste krediidasutustega toimuva korrapärase suhtluse sagedus ja liik;
- erinevad riskihindamismeetodid (nt sageduse, hindamisskaala või agregeerimisviisi poolest).

Osa neist erinevustest seondub ajutiste tegurite, erineva terminoloogia või vähem oluliste krediidasutuste sektorite erineva olemusega kogu ühtses järelevalvemehhanismis, kuid teised kajastavad põhjalikumaid erinevusi järelevalve teostamisel ühtse järelevalvemehhanismi alguses.

Selle kokkuvõtte järeldused toetavad EKP jõupingutusi, mida tehti juba 2015. aastal, et saavutada ühtse järelevalvemehhanismi üldesmärk – järjekindlate ja rangete järelevalvenõuete kohaldamine. 2016. aastal jätkatakse riiklike pädevate asutustega koostööd ühtlustamist vajavates valdkondades, näiteks vähem oluliste krediidasutuste jaoks ühtse riskihindamissüsteemi väljatöötamisel, järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi laiemate aspektide uurimisel ning ühiste järelevalvenõuete väljatöötamisel sellistes küsimustes nagu kohapealsed kontrollid. Üldisemalt tehakse tööd ühiste järelevalvestandardite ja õigusaktide väljatöötamisel, et tagada järjepidevus vähem olulisi krediidasutusi hõlmava riiklike pädevate asutuste järelevalvetegevuse põhivaldkondades.

2.4.6 Makrotasandi usaldatavusjärelevalve ülesanded

2015. aasta oli EKP jaoks esimene täisaasta ka oma pädevuse teostamisel makrotasandi usaldatavusjärelevalve poliitika valdkonnas, nagu on sätestatud ühtse järelevalvemehhanismi määruse artiklis 5. EKP-I on makrotasandi usaldatavusjärelevalve poliitika raames kaks volitust.

1. EKP võib kohaldada kapitalipuhvrite nõudeid, mis on rangemad riiklike järelevalveasutuste kohaldatavatest nõuetest. Samuti võib ta kooskõlas asjakohastes liidu õigusnormides sätestatud menetlustega võtta rangemaid meetmeid, et käsitleda süsteemseid või makrotasandi riske,. Näiteks võib EKP kohaldada pankadele rangemaid nõudeid seoses vastutsükliliste kapitalipuhvrite, süsteemse riski puhvrite, süsteemselt oluliste krediidasutuste täiendavate kapitalinõuete, kinnisvara ja finantssektorisestest riskipositsioonide riskikaalude, riskide kontsentreerumise piirangute ja täiendavate avalikustamisinõuetega.
2. Kui riiklik järelevalveasutus kavatseb kasutusele võtta või muuta kapitalinõuete määruses või kapitalinõuete direktiivis sätestatud makrotasandi usaldatavusmeetmeid, peab ta sellest teavitama EKPd. EKP hindab seejärel kavandatavaid meetmeid ja võib nende kohta esitada vastuväite. Riiklik järelevalveasutus peab enne lõpliku otsuse tegemist arvesse võtma EKP märkusi. Samamoodi peab EKP teavitama riiklikke pädevaid asutusi, kui ta otsustab kohaldada rangemaid nõudeid.

EKP nõukogu vastutab makrotasandi usaldatavusjärelevalvega seotud otsuste tegemise eest, toetadesvõi muutes järelevalvenõukogu otsuste ettepanekuid või esitades nende kohta vastuväiteid. EKP nõukogu võib ka omal algatusel taotleda, et järelevalvenõukogu esitaks ettepaneku rangemate nõuete kohaldamiseks seoses makrotasandi usaldatavusjärelevalve instrumentidega.

Finantstsükli praegust etappi arvesse võttes ei olnud EKP nõukogu hinnangul 2015. aastal vaja võtta laiapõhjalisi vastutsüklilisi makrotasandi usaldatavusmeetmeid. Hinnangus võeti arvesse ka asjaolu, et euroala riikides oli võetud makrotasandi usaldatavusjärelevalve valdkonnas juba üle 80 meetme, et suurendada pangandussüsteemi vastupanuvõimet ja tõkestada võimaliku tasakaalustamatuse teket, eriti kinnisvarasektoris.

2015. aastal teatasid 19 ühtse järelevalvemehhanismi riigi järelevalveasutused EKP-le 48st makrotasandi usaldatavusmeetmest: 28 teadet käsitlesid vastutsüklilisi kapitalipuhvreid, 18 muid süsteemselt olulisi krediidiasutusi ja 2 süsteemse riski puhvri moodustamist (vt [Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu](#) liikmesriikide makrotasandi usaldatavusjärelevalve poliitikameetmete ülevaade). Vastutsüklilised kapitalipuhvrid on ametlikud moodustatud kõikides riikides, kuid nende koefitsient on püsinud nullis – see annab märku tsüklilise mõju puudumisest kapitali akumuliseerumisele. Peaaegu kõikidel juhtudel eelnes ametlikule teatele mitteametlik teadaanne, lähtudes EKP ja riiklike järelevalveasutuste vahelisest koostööpõhimõttest. Pärast liikmesriikide pädevate ja määratud asutuste tehtud makrotasandi usaldatavusjärelevalve otsustest teavitamist hindas EKP nõukogu asjaomaseid meetmeid kooskõlas ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 5 lõikega 1 ja otsustas jätta nende asutuste otsused vaidlustamata.

Mikro- ja makrotasandi usaldatavusjärelevalve vaatenurkade tõhusaks ühendamiseks ja asjakohaste analüütiliste elementide tagamiseks arutavad EKP nõukogu ja järelevalvenõukogu makrotasandi usaldatavusjärelevalve teemasid ühisaruteludel (makrotasandi usaldatavusjärelevalve foorum). Makrotasandi usaldatavusjärelevalve foorum kohtus 2015. aastal kord kvartalis, et arutada ühtse järelevalvemehhanismi piirkonda ja üksikuid riike ohustavaid riske ning muid makrotasandi usaldatavusjärelevalve seisukohast olulisi teemasid.

3 Tegevusload, rikkumistest teavitamine, jõustamismenetlused ja sanktsioonidega seotud menetlused

Ehkki EKP teostab otsest järelevalvet ainult oluliste krediidasutuste üle, on ta pädev asutus, kes annab kõigile euroala krediidasutustele tegevuslubasid ja tunnistab neid kehtetuks ning hindab olulise osaluse omandamist (neid tegevusvaldkondi nimetatakse ühisteks menetlusteks). EKP vastutab ka oluliste krediidasutuste juhtorganite liikmete sobivuse ja nõuetekohasuse hindamise ning piiriülese teenuse pakkumisega seotud menetluste eest. Kokkuvõttes puudutab oluline osa Euroopa pangandusjärelevalve otsustest tegevuslubade andmise menetlust.

2015. aastal teatati EKP-le enam kui 3000st tegevuslubadega seotud menetlusest, millest enamik puudutas sobivuse ja nõuetekohasuse hindamist ning ainult väike hulk pankade tegevuslubade taotlusi. Tehti ka suuri jõupingutusi menetluste tõhustamiseks, lähtudes lihtsuse ja proportsionaalsuse põhimõttest, ning tegevussuuniste väljatöötamiseks mitmes küsimuses.

Samuti täitis EKP oma kohustuse tagada tõhusate mehhanismide sisseseadmine ELi õigusaktide rikkumistest teavitamiseks. 2015. aastal laekus rikkumiste kohta 79 teadet, millest 51 kuulus EKP järelevalvepädevusse. Teated puudutasid peamiselt juhtimisküsimusi ning omavahendite ja kapitalinõuete arvutamist.

3.1 Tegevusload

3.1.1 EKP otsese järelevalve alla kuuluvate krediidasutuste arvu muutus

4. novembril 2014 hakkas EKP otsest järelevalvet teostama 120 üksuse üle, mis liigitati olulisteks krediidasutusteks ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 6 lõikes 4 nimetatud kriteeriumide alusel (st krediidasutused, kelle suurus, olulisus majanduse seisukohast ja piiriülese tegevuse olulisus ületavad teatud künniseid; kes on taotlenud või saavad avaliku sektori finantsabi; või kes kuuluvad kolme kõige olulisema krediidasutuse hulka igas osalevas liikmesriigis). Kõik teised krediidasutused on liigitatud vähem olulisteks. Esimene oluliste ja vähem oluliste krediidasutuste loetelu avaldati 4. septembril 2014.

Ühtse järelevalvemehhanismi raammääruse kohaselt tuleb järelevalvealuste üksuste ja järelevalvealuste gruppide liigitus olulisteks või vähem olulisteks vähemalt kord aastas üle vaadata. Olulisuse iga-aastasel hindamisel vaatab EKP läbi kõik järelevalvealused grupid, kelle olulisuse kohta ei ole eelmisest üldisest hindamisest saadik vastu võetud erakorralist otsust, et määrata kindlaks: i) kas seni oluliseks liigitatud üksused täidavad endiselt asjaomaseid kriteeriume, ning ii) kas seni vähem oluliseks liigitatud üksused täidavad nüüd neid kriteeriume. Hindamise käigus vaadatakse ka seda, kas arvesse tuleb võtta mingeid erilisi asjaolusid.

Pärast iga-aastast olulisuse hindamist 2015. aastal kasvas EKP otsese järelevalve alla kuuluvate pankade ja pangagruppide arv 129ni. [Järelevalve alla kuuluvate üksuste ajakohastatud loetelu](#) avaldati EKP pangandusjärelevalve veebilehel 30. detsembril 2015.

2014. aasta 31. detsembri seisuga arvati uute oluliste krediidasutuste hulka kaheksa üksust, sh seitse krediidasutust/pangagruppi ja üks filiaal:

- RCI Banque SA, Barclays Bank plc Prantsusmaa filiaal, Credito Emiliano S.p.A., Kuntarahoitus Oyj (Municipality Finance Plc) ja Agence Française de Développement ületasid 30 miljardi eurose varade koguväärtuse piirmäära;
- J.P. Morgan Bank Luxembourg S.A. koguvarad ületasid 20% Luksemburgi SKPst;
- Medifin Holding Limited ja Abanka d.d. kuuluvad vastavalt Malta ja Sloveenia kolme suurima krediidasutuse hulka.

Peale selle võttis EKP teadmiseks, et Deutsche Bank (Malta) Ltd ja Unicredit Banka Slovenija d.d. koht suurusjärjestuses nende kohalikus jurisdiktsioonis muutus. Seetõttu ei kuulu kumbki enam osaleva liikmesriigi kolme suurima krediidasutuse hulka ega täida seega olulisuse kriteeriume allkonsolideeritud alusel. Kuna aga mõlemad üksused kuuluvad järelevalvealustesse gruppidesse, mis on liigitatud oluliseks muus osalevas liikmesriigis, jäävad nad ka edaspidi EKP otsese järelevalve alla.

Otsene järelevalve oluliste krediidasutuste hulka arvatud uute üksuste üle algas ajavahemikus 1. jaanuarist 2016 kuni 1. veebruarini 2016 olenevalt asjaomasele krediidasutusele edastatud olulisust käsitleva otsuse kuupäevast.

Lisaks iga-aastasele hindamisele muutus oluliste krediidasutuste esialgne arv (120) 2015. aastal alljärgnevate sündmuste tulemusel.

- Pärast Leedu ühinemist euroalaga 1. jaanuaril 2015 lisati riigi kolm suurimat krediidasutust (SEB bankas, Swedbank ja DNB bankas) EKP otsese järelevalve alla kuuluvate oluliste krediidasutuste nimekirja.
- Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A. omandas panga Catalunya Banc, S.A. Seetõttu ei peetud viimast enam oluliseks kõrgeimal konsolideerimistasemel ega eraldiseisval alusel.
- State Street Groupi restruktureerimise tulemusel loodi uus oluline järelevalvealune üksus State Street Europe Holdings S.a.r.l. & Co. KG, mis lisandus juba enne nimekirjas olnud State Street Bank Luxembourg S.A.-le.

Tuleb märkida, et mõnel juhul liigitati pangagrupi restruktureerimise tulemusel loodud uus krediidasutus oluliseks grupi kõrgeimal tasemel, ilma et oluliste krediidasutuste üldarv oleks kasvanud.

Kokkuvõttes ja arvestades oluliste krediidasutuste arvu ülalmainitud muutust moodustavad EKP otsese järelevalve all olevate krediidasutuste koguvaram ligikaudu 82% euroala pangandussektori koguvaramdest.

Tabel 7

Ühtsesse järelevalvemehhanismi kuuluvad olulised ja vähem olulised krediidasutused

	Koguvaram (miljardites eurodes)	Üksuste arv	
		konsolideeritud tasandil	üksiku juriidilise isiku tasandil
Olulised krediidasutused	21 818,10	129	1117
Vähem olulised krediidasutused	4689,10	3167	3443
Ühtsesse järelevalvemehhanismi kuuluvad krediidasutused	26 507,20	3296	4560

Koguvaram on esitatud seisuga 30. detsember 2015, aruandekuupäev 31. detsember 2014 (või 30. juuni 2015, kui andmed on kättesaadavad); vähem oluliste krediidasutuste arv on esitatud grupi struktuuri aruandekuupäeva seisuga (2015. aasta septembri lõpp).

3.1.2 Ühised menetlused (tegevusloa, oluline osalus), sobivuse ja nõuetekohasuse hindamine ning piiriülese teenuse pakkumisega seotud menetlused

Menetluste suur arv

2015. aastal teatasid osalevate riikide pädevad asutused EKP pangandusjärelevalvele ligikaudu 3400st tegevuslubadega seotud menetlusest. Nende hulka kuulusid 37 tegevusloa taotlust, 61 tegevusloa kehtetuks tunnistamist (sh tegevusloa aegumised), 137 olulise osaluse omandamist, 435 piiriülese teenuse pakkumisega seotud menetlust ning 2730 juhtkonda ja nõukogusse nimetamist (st sobivuse ja nõuetekohasuse hindamine seoses juhtidelt nõutava hea maine, teadmiste, oskuste ja kogemustega).²⁹ Kokkuvõttes puudutab oluline osa Euroopa pangandusjärelevalve otsustest tegevuslubade andmise menetlust.

2015. aastal kiitsid järelevalvenõukogu ja EKP nõukogu heaks umbes 2000 tegevuslubadega seotud menetlust.³⁰ Peale selle viidi lõpule ligikaudu 650 tegevuslubadega seotud menetlust (sh piiriülese teenuse pakkumise ja tegevusloa aegumisega seotud menetlused ning vigased ja tühistatud menetlused), mis ei nõudnud EKP ametlikku otsust.³¹

²⁹ Sh piiratud arv lisajuhtkonnakohtade taotlusi (18).

³⁰ Nende 2000 tegevuslubadega seotud menetluse kohta võttis EKP vastu 921 õigusakti (vt jagu 1.2, joonis 1). Mõni õigusakt hõlmab enam kui üht tegevuslubadega seotud menetlust (nt ühe ja sama olulise krediidasutuse juhtorganite mitme liikme sobivuse ja nõuetekohasuse hindamine või olulise osaluse omandamine eri filiaalides ühe tehingu tulemusel).

³¹ Vigased ja tühistatud menetlused on kõik riiklike pädevate asutuste esitatud menetlused, mis suleti eri põhjustel riiklike pädevate asutuste taotlusele enne nende lõpuleviimist. Menetlusi tühistati järgmistel põhjustel: i) valitud oli vale menetlus; ii) taotleja võttis taotluse tagasi; iii) menetluse lõpuleviimine kuulus riikliku pädeva asutuse pädevusse (st negatiivne otsus tegevusloa andmise kohta); iv) tuli leida muu lahendus (eeskätt siis, kui menetlus oli seotud kavandatava kriisilahendusega) jne.

Tabel 8Tegevuslubadega seotud menetlused, millest EKP-le teatati³²

Tegevusloa väljastamine		Tegevusloa kehtetuks tunnistamine ja aegumine		Olulised osalused		Sobivus ja nõuetekohasus		Piiriülese teenuse pakkumine	
2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
7	37	5	61	9	137	115	2730	34	435

Umbes pool EKP-le teatatud ühistest menetlustest (st tegevuslubade väljastamine või kehtetuks tunnistamine ja olulise osalusega seotud menetlused) puudutab olulisi krediitiasutusi ja enamikul juhtudel oluliste krediitiasutuste tütarettevõtjaid, mis kinnitab, et osas pangagruppides on suundumus sisemiste ümberkorralduste abil grupi struktuuri lihtsustada.

Tegevuslubadega seotud menetluste jaotus osalevates liikmesriikides oli väga ebaühtlane, milles näivad osaliselt kajastuvat riikide pangandusturgude struktuuride erinevused.

Kokku laekus küllaltki tagasihoidlik hulk pankade tegevuslubade taotlusi, ehkki eelmiste aastate kohta võrdlusandmed puuduvad. Enamik EKP-le teatatud tegevuslubade taotlustest oli seotud olemasolevate lubade pikendamise või olemasolevate pankade restruktureerimisega. Vaid üksikud puudutasid täiesti uue asutuse loomist. Traditsioonilise pangandusega seotud uute tegevuslubade taotlusi oli vähe; sagedamini esitati taotlusi grupisisese allutatud tegevuse alustamiseks (autotööstuses või tehnoloogiasektoris). Peale selle anti 2015. aastal tegevusluba neljale sildpangale. Paljud tegevusloa kehtetuks tunnistamise ja aegumisega seotud menetlused tulenesid kahe krediitiasutuse ühinemisest sama grupi sees, kus ülevõetud üksus lõpetas tegevuse. Niisugusel juhul taotleb enamik liikmesriike ülevõetud krediitiasutuse tegevusloa aegumist ning ainult vähesed taotlevad EKP-lt sõnaselget tegevusloa kehtetuks tunnistamise otsust.

Parandati tegevuslubadega seotud menetlusi ...

Tegevuslubadega seotud menetluste töötlemine nõuab hoolikat kontrolli, aga eeskätt EKP tegevuslubade osakonna, riiklike pädevate asutuste, ühiste järelevalverühmade ja järelevalvenõukogu sekretariaadi ulatuslikku koostööd. 2015. aasta jooksul saadud kogemustele tuginedes on protsesse ja vorme, mida kasutatakse EKP teavitamiseks menetlustest, pärast 2014. aastal tehtud muudatusi veelgi parandatud.

Lihtsustatud on **sobivuse ja nõuetekohasuse hindamise protsessi**, keskendudes tõhususe suurendamisele ja ajakavade kohandamisele. Pidades silmas proportsionaalsuse põhimõtet, võeti kasutusele uued vormid, millel eristatakse oluliste krediitiasutuste olulisi ja ebaolulisi tütarettevõtjaid. Nüüd vastutavad ebaoluliste tütarettevõtjate eest rohkem riiklikud pädevad asutused. Samuti

³² Märkus: 2014. aasta hõlmab ainult novembrit ja detsembrit. 2014. aasta andmete esitamise kuupäev oli 15. jaanuar 2015. Seetõttu on 2014. ja 2015. aasta arvandmetes väike kattuvus.

vastutavad nad rohkem uuesti ametisse nimetamise menetluste eest kõigis tütarettevõtjates. **Oluliste osaluste** puhul lepidi kokku sisemiste ümberkorralduste lihtsustatud käsitusviis ning omandamiste jaoks, kus on tegu eriomaste omandajatega (nagu börsivälistesse ettevõtetesse investeerivad fondid, riskifondid ja riiklikud investeerimisfondid), võeti kasutusele uuendatud meetodid. Peale selle koostati samaaegsed menetlused, mis mõjutavad ühe grupi mitmes liikmesriigis asuvaid tütarettevõtjaid. See võimaldab EKP-l teha järjekindlaid otsuseid.

... kuid lahendada jäid veel mõned probleemid

Vaatamata neile jõupingutustele valmistas raskusi tegevuslubadega seotud menetluste õigeaegne töötlemine. Eriti raske oli toime tulla **suure hulga sobivuse ja nõuetekohasuse hindamise menetlustega**, sest ühest küljest peavad kõik oluliste krediidiasutuste tütarettevõtjad läbima sobivuse ja nõuetekohasuse hindamise protsessi ning teisest küljest on kohaldatavad õiguskorrad erinevad. Selle, aga ka piiratud ressursside tõttu tekkis sobivuse ja nõuetekohasuse hindamisel vähehaaval mahajäämus. Olukorra lahendamiseks võeti 2015. aastal meetmeid, näiteks suurendati töötajate arvu. Tänu neile meetmetele ja asjaolule, et 2015. aasta lõpu poole vähenes EKP-le teatatud menetluste arv, õnnestus mahajäämust vähendada. Siiski on vaja ka edaspidi pingutada, et see taanduks vastuvõetava tasemeni.

Keeruline oli täita eelkõige olulise osaluse hindamisega ja vähemal määral ka tegevusloa väljastamisega seotud otsuste tegemiseks ühtse järelevalvemehhanismi raammääruses sätestatud **lühikesi tähtaegu** – 15 päeva olulise osaluse ja 10 päeva tegevusloa korral. Ajavahemik riikliku pädeva asutuse lõpliku ettepaneku esitamise ja otsuse tegemise tähtpäeva vahel oli sageli väga lühike, mistõttu EKP sattus lõplike ettepanekute hindamisel surve alla (võttes arvesse ka tavapäraselt otsuste tegemise protsessi). Samalaadsed pinged tekkisid sobivuse ja nõuetekohasuse hindamise menetlustes, kui riigisiseses seaduses on sätestatud lühikesed tähtajad.³³ Pahatihti jäi neil puhkudel järelevalvenõukogule otsuste heakskiitmiseks vähem aega. Koostöö ja teabevahetuse edendamine kõigi asjaosaliste vahel kogu menetluse vältel, alustades menetluse kohta esmase teate saatmisest riiklikule pädevale asutusele ja lõpetades ettepaneku esitamisega EKP-le, osutus peamiseks teguriks, mis võimaldas ajasurve ja seadusest tulenevate tähtaegade toime tulla.

Tegevuspõhimõtete väljatöötamine

2015. aastal tehti ka suuri jõupingutusi tegevussuuniste väljatöötamiseks mitmes küsimuses. Ehkki kapitalinõuete direktiivist tulenevad nõuded on riikide õigusaktidesse üle võetud, tõlgendavad osalevad liikmesriigid ja sidusrühmad neid sätteid erinevalt ning see võib viia lahknevate tulemusteni. Et tagada nende nõuete ühtne kohaldamine, töötati välja euroala tegevuspõhimõtted ja järelevalvetavad. Spetsiaalse ekspertide võrgustiku abil töötasid EKP ja riiklikud pädevad asutused

³³ Ligikaudu 10% sobivuse ja nõuetekohasuse hindamise otsustest (liikmesriikide puhul, kellele määrati tähtaeg) jäid riigi seaduses sätestatud tähtajaks tegemata.

koos välja ühtse järelevalvemehhanismi ühised tegevuspõhimõtted mitmes küsimuses, mis on seotud eeskätt sobivuse ja nõuetekohasuse hindamise ning olulise osaluse omandamise hindamisega.

Sobivuse ja nõuetekohasuse hindamise menetluste kohta töötati välja tegevuspõhimõtted, mis puudutavad muu hulgas järgmist:

- pooleliolevate kriminaal- ja haldusmenetluste hindamine;
- piisav aeg, mille juht pühendab oma ülesannete täitmiseks;
- meetod, kuidas lugeda juhtkonnakohtade arvu, millel juhtorgani liige korraga olla võib;
- võimaliku huvide konflikti avalikustamine ja hindamine;
- juhtorgani kollektiivse sobivuse hindamine.

2016. aasta alguses töötati välja täiendavad tegevuspõhimõtted, mis puudutavad eelkõige intervjuusid kandidaatidega, vajalike kogemuste hindamist ja tingimuslike heakskiitude kriteeriume.

Seoses olulise osaluse hindamisega on välja töötatud ühtsed suunised, mille järgi hinnata kavandatavat olulise osaluse omandamist krediidasutuses, kui omandajaid iseloomustab suur keerukus ja läbipaistmatus (**eriomased omandajad**), nagu börsivälistesse ettevõtetesse investeerivad fondid, riskifondid ja riiklikud investeerimisfondid. Nende omandajate puhul võib olla keeruline kindlaks teha tegelikke tulusaajaid, et hinnata nende mainet. Peale selle rahastavad niisugused omandajad omandamist tavaliselt mingit finantsvõimenduse vormi kasutades, millel võib olla mõju nende finantsseisundi tugevusele ja stabiilsusele, aga ka pikaajalisele pühendumisele. Väljatöötatud tegevuspõhimõtted annavad nende aspektide kohta suuniseid.

3.2 Rikkumistest teavitamine, jõustamismenetlused ja sanktsioonidega seotud menetlused

3.2.1 Kogemused ühtse järelevalvemehhanismi määruse artiklis 23 sätestatud rikkumistest teavitamisel

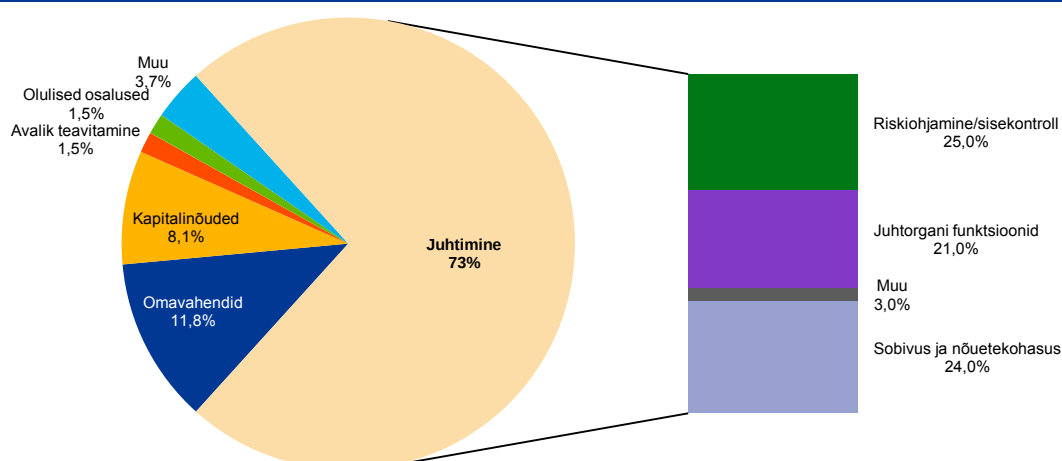
EKP-I on kohustus tagada, et kasutusele võetakse tõhusad mehhanismid ELi asjakohaste õigusaktide rikkumistest teavitamiseks. Selle kohustuse täitmiseks on EKP sisse seadnud rikkumistest teavitamise mehhanismi, mis hõlmab EKP pangandusjärelevalve veebilehel kättesaadavat [eelstruktureeritud veebiplatvormi](#).

2015. aastal laekus EKP-le rikkumiste kohta 79 teadet. Neist 60 puudutasid ELi õigusaktide väidetavat rikkumist, millest 51 kuulus EKP järelevalvepädevusse. Üheksa rikkumisteadet kuulus riiklike pädevate asutuste järelevalvepädevusse. Ülejäänud teated puudutasid peamiselt riigisiseseid küsimusi (nt tarbijakaitse) ega olnud seotud usaldatavusnõuetega ning need jäid seega rikkumistest teavitamise

mehhanismist välja. EKP või riiklike pädevate asutuste järelevalvepädevusse kuuluvad rikkumisteadet edastati menetlemiseks asjaomasele ühisele järelevalverühmale või riiklikule pädevale asutusele. Kõige sagedamini käsitleti väidetavate rikkumiste teadetes juhtimisküsimusi (73%) ning ebapiisavat omavahendite ja kapitalinõuete arvutamist (20%). Teadete täielik jaotus on esitatud joonisel 5. Juhtimisprobleemid olid seotud eeskätt riskijuhtimise ja sisekontrolliga, juhtorgani funktsioonidega ning sobivuse ja nõuetekohasusega. „Riskijuhtimine ja sisekontroll” hõlmab mehhanisme või protsesse, mille üksus peab sisse seadma teda ohustavate või ohustada võivate riskide piisavaks kindlaksmääramiseks ja juhtimiseks ning nendest teatamiseks. „Juhtorgani funktsioonid” näitab, mil määral täidavad oma kohustusi isikud, kes asutuse tegevust tegelikult juhivad, või isikud, kelle pädevuses on asutuse strateegia ja eesmärkide kehtestamine ja tegevuse üldine suunamine ning kes teostavad järelevalvet ja kontrolli juhtkonna otsuste tegemise üle.

Diagramm 5

Väidetavate rikkumiste teadete jaotus rikkumiste valdkondade kaupa

Alates 2014. aasta novembrist laekunud teadete menetlemise kohta ühistelt järelevalverühmadelt ja riiklikelt pädevatelt asutustelt saadud tagasiside näitab, et peamiste järelevalvemenetluste hulka kuulusid:

- kohapealsed kontrollid (32% juhtumitest, mis puudutasid kuut järelevalvealust üksust);
- siseauditi või sisejuurdluse taotlused (17% juhtumitest, mis puudutasid kaheksat järelevalvealust üksust);
- üksusele või süüdistatavale isikule esitatud dokumendi- või selgitusnõuded (17% juhtumitest, mis puudutasid üheksat järelevalvealust üksust).

3.2.2 Jõustamine ja sanktsioonide kehtestamine

Ühtse järelevalvemehhanismi määruuse ja raammääruse kohaselt sõltub krediitiasutuste suhtes jõustamis- ja sanktsioonide kehtestamise volituste jaotus EKP ja riiklike pädevate asutuste vahel väidetava rikkumise laadist, vastutavast isikust ja vastu võetavatest meetmetest (vt [2014. aasta aruanne](#)).

2015. aastal algatas EKP ühe sanktsioonidega seotud menetluse, mis puudutas vahetult kohaldatava ELi õigusakti kahtlustatavat rikkumist olulise järelevalvealuse üksuse poolt. Peale selle tegeles EKP kahe taotlusega, mis esitati riiklikele pädevatele asutustele nende pädevusse kuuluva sanktsioonidega seotud menetluse alustamiseks.

EKP algatas ka ühe sanktsioonidega seotud menetluse seoses EKP järelevalveotsuse kahtlustatava rikkumisega olulise järelevalvealuse üksuse poolt.

Need kahtlustatavad rikkumised, mida alles uuritakse, puudutavad juhtimist, riskide kontsentreerumist, kapitalinõudeid, teabe avalikustamist ja aruandluskohustust.

Pärast ühtse järelevalvemehhanismi algusetappi, mille käigus keskenduti teadmiste saamisele järelevalvealuste üksuste usaldatavusnõuete täitmise olukorra kohta, kasutab EKP järgmise tsükli tegevuspõhimõtetest lähtuvalt eeldatavasti rohkem oma jõustamis- ja sanktsioonide kehtestamise volitusi.

4 Ühtne järelevalvemehhanism kui Euroopa ja üleilmse järelevalvesüsteemi osa

Koostöö Euroopa ja rahvusvahelisel tasandil on EKP pangandusjärelevalve otsustavamaid prioriteete. Seetõttu sõlmis EKP vastastikuse mõistmise memorandumid mitme teise Euroopa institutsiooniga, sh EBA ja ühtse kriisilahendusnõukoguga (SRB). Samuti ühines EKP ühtsesse järelevalvemehhanismi kuuluvate riiklike pädevate asutuste ja euroalaväliste riiklike pädevate asutuste vahel juba varem sõlmitud vastastikuse mõistmise memorandumitega. Peale selle töötas EKP välja asjaomaste järelevalvekolleegiumide kooskõlastus- ja koostöökorra ning osales IMFi finantssektori hindamisprogrammis (FSAP) ja EBA vastastikustes ekspertiishindamistes.

EKP panustas ka Euroopa ja rahvusvahelise õigusraamistiku edasiarendamisse. Saanud Baseli pangajärelevalve komitee liikmeks, osales EKP mitmesugustes regulatiivsetes algatustes. Euroopa tasandil toetas EKP EBA'd Euroopa ühtse reeglistiku väljatöötamisel. 2015. aastal tehti veel üks oluline samm õigusaktide ühtlustamise poole, võttes tähelepanu alla kapitalinõuete direktiivis sätestatud riikide valikuvõimalused ja kaalutlusõiguse, millest on tulenenud õiguslik killustatus.

4.1 Koostöö ELi ja rahvusvahelisel tasandil

4.1.1 Koostöö teiste riiklike ja ELi asutustega ning tiheda koostöö ülevaade

Ühtse järelevalvemehhanismi asutamisega ei ole kindlasti vähenenud Euroopa Liidu sisese koostöö tähtsus, st endiselt tuleb tagada nõuetekohane teabevahetus ja koostöö teiste ELi järelevalveasutustega.

EKP on teinud siia maani ja teeb ka kogu 2016. aasta vältel tööd selleks, et sõlmida kahepoolsed vastastikuse mõistmise memorandumid euroalaväliste ELi riikide pädevate asutuste, turuasutuste ja ELi institutsioonidega.

Euroopa Finantsjärelevalve Süsteemi asutused

Koostöö **euroalaväliste riiklike pädevate asutustega** toimib sujuvalt Euroopa õigusaktide ja eeskätt kapitalinõuete direktiivis sätestatud tingimuste alusel.

EKP on ka ühinenud euroalaväliste ja euroala riiklike pädevate asutuste vahel sõlmitud vastastikuse mõistmise memorandumitega. Seega kohalduvad nende

vastastikuse mõistmise memorandumite teatud sätted oluliste krediidasutuste järelevalvele.

Kooskõlas ühtse järelevalvemehhanismi määрусega on EKP tegelenud ka vastastikuse mõistmise memorandumi vormiga, mis esitatakse euroalavälistele riiklikele pädevatele asutustele läbirääkimisteks ja milles pööratakse erilist tähelepanu üleilmsete süsteemselt oluliste krediidasutuste järelevalvele.

13. märtsil 2015 sõlmis EKP EBA ja teiste ELi pangandusjärelevalveasutustega vastastikuse mõistmise memorandum, milles sätestatakse EBA poolt ELi pädevatelt asutustelt kogutavate pangapõhiste peamiste riskinäitajate ELi-ülese vahetamise raamistik. Nii laiendas EKP pankade vastastikuse analüüsi ja võrdlusuuringute ulatust väljapoole euroala. Selle tulemusel suureneb järelevalve üldine tõhusus ja tulemuslikkus kogu Euroopa Liidus.

EKP koostas **Euroopa Väärtpaberiturujärelevalvega (ESMA)** sõlmimiseks vastastikuse mõistmise memorandum, mis puudutab EKP järelevalve- ja keskpanga funktsioone. Dokument allkirjastati 27. jaanuaril 2016. Pangandusjärelevalve ülesannete vallas hõlmab memorandum muu hulgas seda, kuidas asutused hakkavad tegema koostööd oma ELi õigusest tulenevate, sh finantsasutuste ja -turgudega seotud ülesannete täitmisel. Lisaks kinnitavad mõlemad asutused krediidasutuste turvalisuse ja toimekindluse ning finantssüsteemi stabiilsuse ja tõhususe seoste tähtsust.

Samuti tegid EKP ja ESMA 2015. aastal tööd selleks, et viimistleda lõplikult selle vastastikuse mõistmise memorandumi vorm, mille EKP ja **riiklikud turuasutused** võivad sõlmida vabatahtlikkuse alusel, et tagada ühtse järelevalvemehhanismi määruises ja finantsturge reguleerivates õigusaktides osutatud finantsasutuste nõuetekohane järelevalve. Memorandumi vormis käsitletakse muu hulgas teabevahetust ja kohapealsete kontrollide raames tehtavat koostööd.

Järelevalvekolleegiumid

Järelevalvekolleegiumid on alalised, kuid paindlikud kooskõlastusstruktuurid, mis ühendavad piiriüleste pangagruppide järelevalves osalevaid pädevaid asutusi. Kolleegiumidel on ka edaspidi oluline roll nende ühtsesse järelevalvemehhanismi kuuluvate pankade jaoks, kes tegutsevad euroalavälistes riikides.

Kapitalinõuete direktiivi artiklis 115 ning **komisjoni rakendusmääruses (EL) 2016/99** ja **komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2016/98** järelevalvekolleegiumide toimimise kohta on sätestatud, et konsolideeritud järelevalvet teostaval asutusel ja teistel pädevatel asutustel peab olema sisse seatud kirjalik kooskõlastus- ja koostöökord, mille järgi juhitakse järelevalvekolleegiumide toimimist tavatingimustes ja eriolukorras.

Ühised järelevalverühmad on iga olulise krediidasutuse jaoks, kelle tegevust jälgib järelevalvekolleegium, töötanud EBA ühtse vormi alusel välja kirjaliku kooskõlastus- ja koostöökorra.

Korras sisaldub muu hulgas:

- teave grupi üldstruktuuri, samuti kolleegiumi liikmete ja vaatlejate kohta;
- teabevahetuse korra kirjeldus, sh konfidentsiaalse teabe käitlemine, näitajad varajase hoiatuse märkide tuvastamiseks, pankade võimalikud riskid ja nõrgad kohad;
- tavatingimustes ja eriolukorras teostatava järelevalve kavandamise ja kooskõlastamise raamistiku kirjeldus.

Ühtne kriisilahendusnõukogu

2015. aastal alustas EKP pangandusjärelevalve koostööd ühtse kriisilahendusnõukoguga (SRB; vt punkt 2.2.2) ja riikide kriisilahendusametustega. Asjaomastes Euroopa Liidu ja riikide õigusaktides nähakse ette, et EKP ja kriisilahendusametused vahetavad kogu teavet, mis on vajalik nende ülesannete täitmiseks. Sellest lähtuvalt seadis ühtne järelevalvemehhanism sisse korra teabe vahetamiseks ühtse kriisilahendusnõukogu ja riikide kriisilahendusametustega.

EKP pangandusjärelevalve ametnikud osalesid ühtse kriisilahendusnõukogu koosolekul ja kõrgetasemelistel seminaridel. EKP töötajad toetasid ühtset kriisilahendusnõukogu selle loomisetapis ühtse järelevalvemehhanismi asutamisel saadud eksperditeadmistega. Näiteks võib tuua EKP ekspertide osalemise ühtse kriisilahendusnõukogu komiteede töös, nõukogu tegevuspõhimõtete aruteludel ning neid käsitlevate dokumentide, käsiraamatute ja raamatike väljatöötamisel.

22. detsembril 2015 sõlmisid EKP ja ühtne kriisilahendusnõukogu kahepoolse [vastastikuse mõistmise memorandum](#)i ning kehtestasid koostöö ja teabevahetuse üldised reeglid. Sellega välditakse andmete topeltkogumist ja pankade aruandluskoormuse tarbetut suurenemist. Vastastikuse mõistmise memorandum aitab ühendada pangandusliidu eri sambaid.

Tihe koostöö

Euroalavälised ELi liikmesriigid võivad ühtses järelevalvemehhanismis osaleda tiheda koostöö raames. Selle põhitingimused on sätestatud ühtse järelevalvemehhanismi määruse artiklis 7 ja menetluslikud aspektid [Euroopa Keskpanga otsuses EKP/2014/5](#).³⁴

2015. aastal ei saadud ühtegi ametlikku tiheda koostöö alustamise taotlust, kuigi tehnilisel tasandil vahetati mitteametlikult teavet, et selgitada tiheda koostöö sisseseadmise korra aspekte.

³⁴ Euroopa Keskpanga 31. jaanuari 2014. aasta otsus tiheda koostöö kohta riiklike pädevate asutustega osalevates liikmesriikides, mille rahaühik ei ole euro (EKP/2014/5).

4.1.2 IMFi finantssektori hindamisprogrammid

Aastateks 2015–2018 on IMF ette näinud finantssektori hindamisprogrammid kümnes euroala riigis: Belgias, Saksamaal, Hispaanias, Iirimaa, Prantsusmaal, Itaalias, Luksemburgis, Madalmaades, Austrias ja Soomes.³⁵ Saksamaal, Iirimaa ja Soomes algas hindamisprogramm 2015. aastal.

IMFi finantssektori hindamisprogrammi käigus hinnatakse riigi finantssektorit põhjalikult ja üksikasjalikult kolmes põhivaldkonnas:

1. peamiste nõrkade kohtade tuvastamine ja hinnang finantssektori vastupidavusele ränkade, kuid tõenäoliste šokkide suhtes, mis selgitatakse tavaliselt välja stressitestide käigus;
2. hinnang riigi finantsstabiilsuse poliitikaraamistikule, eeskätt mikro- ja makrotasandi usaldatavusjärelevalve õigusraamistikule, aga ka riigi järelevalveraamistikule ja -tavale, keskendudes vastavuse hindamisele Baseli komitee töhuga pangandusjärelevalve üldpõhimõtetega;
3. hinnang finantsturvavõrkudele ja finantssüsteemi võimele hallata ja lahendada finantskriise, pöörates põhitähelepanu vastavuse hindamisele finantsstabiilsuse nõukogu koostatud, pangandussektorit puudutava töhuga kriisilahenduse korra põhialustega.

Finantssektori hindamisprogramme rakendatakse riigi tasandil ja seetõttu juhivad neid riiklikud asutused. Sellegipoolest osaleb riiklike asutuste kõrval neis järelevalvemenetlustes euroala riikides aktiivselt ka EKP, kellele on antud ülesanded pankade mikro- ja makrotasandi usaldatavusjärelevalve valdkonnas.

EKP osaluse põhieesmärgid on:

1. tagada finantssektori hindamisprogrammide pangandussektori komponendi järjepidevus ja võrreldavus euroala riikide lõikes;
2. saada võimalikult palju kasu ELi- ja euroalaüleselt tehtud pankade stressitestide sünergiast;
3. tagada, et ühtse järelevalvemehhanismi asutamisest tuleneva pankade mikro- ja makrotasandi usaldatavusjärelevalve raamistiku põhielemendid kajastuvad täpselt riikide tasandil ning et edasiarendamist vajavad valdkonnad on IMFi soovitusel esile toodud.

Et finantssektori hindamisprogrammid kuuluvad eeskätt IMFi teostatava riikide järelevalve valdkonda, suunatakse enamik tulemusi ja soovitusi ka edaspidi asjaomastele riiklikele asutustele. Arvestades aga euroalal loodud uut pangandusjärelevalve arhitektuuri, suunatakse ühtse järelevalvemehhanismi sujuva toimimisega seotud soovitusel EKP-le, kui see on õiguslikult asjakohane. Selleks et

³⁵ Need riigid kuuluvad 29 jurisdiktsiooni hulka, kelle finantssektor on IMFi hinnangul süsteemselt oluline ning kelle puhul on IMFi põhikirja järelevalvet käsitleva IV artikli kohaselt kohustuslik läbi viia finantssüsteemi stabiilsuse hindamine finantssektori hindamisprogrammi (FSAP) raames.

IMFi järelevalve ja nõuanded oleksid jätkuvalt tõhusad ja asjakohased, peab neis täielikult kajastuma uus poliitikakujundusraamistik ning asjaomane pädevus liikmesriikide, euroala ja ELi tasandil.

4.1.3 EBA eksperdihinnangu komisjon

2015. aastal osales EKP pangandusjärelevalve ELi tasandil toimunud vastastikustes eksperdihindamistes. EKP on EBA eksperdihinnangu komisjoni liige; komisjoni ülesanne on toetada EBA'd tema volituste teostamisel. Eksperdihinnangu komisjon viib läbi pädevate asutuste järelevalvetegevuse vastastikuseid eksperdihindamisi, et parandada järjepidevust.

2015. aastal analüüsis EBA eksperdihinnangu komisjon, kuidas riiklikud pädevad asutused hindavad juhatuse liikmete ja põhifunktsioonide täitjate sobivust. EBA avaldas analüüsi tulemuste kohta aruande 16. juunil 2015. Eksperdihinnangu komisjon on välja selgitanud pädevate asutuste järelevalvetegevuse head tavad ning parandamist vajavad valdkonnad krediidasutuste juhtide ja põhifunktsioonide täitjate sobivuse hindamisel.

EKP on osalenud ka hinnangu andmisel järgmise määruse rakendamisele: [komisjoni 16. aprilli 2014. aasta rakendusmäärus \(EL\) nr 680/2014, millega sätestatakse rakenduslikud tehnilised standardid seoses krediidasutuste ja investeerimisühingute järelevalvelise aruandlusega vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele \(EL\) nr 575/2013](#). See töö veel käib ja selle eesmärk on analüüsida, kuidas pädevad asutused rakendavad ja teostavad üksikute krediidasutuste esitatud andmete kvaliteedihindamist ning kuidas toimub protsess, mis on sisse seatud rakenduslike tehniliste standardite muudatuste elluviimiseks.

4.1.4 Vastastikuse mõistmise memorandumid ELi-väliste riikidega

Et tagada sujuv koostöö kolmandate (ELi-väliste) riikidega, tegi EKP 2015. aastal ettepaneku, et ühineb vastastikuse mõistmise memorandumitega, mille riiklikud pädevad asutused on juba sõlminud kolmandate riikide asutustega. Ühtse järelevalvemehhanismi raammääruse artiklis 152 on niisugune võimalus ette nähtud ning see tagab järelevalvetegevuse järjepidevuse.

2015. aastal saadud asjaomaste osapoolte nõusolekul on EKP nüüdseks ühinenud koostöökokkulepetega, mille riiklikud pädevad asutused on sõlminud 38 asutusega kolmandates riikides.

Samuti tegi EKP 2015. aastal tööd selleks, et koostada vastastikuse mõistmise memorandumi vormi kavand, mida saaks 2016. aastal esitada läbirääkimisteks prioriteetsetele kolmandatele riikidele.

4.2 Panus Euroopa ja rahvusvahelise õigusraamistiku edasiarendamisse

4.2.1 Osalemine Baseli protsessis ja EBA ühtse reeglistiku väljatöötamisel

Baseli pangajärelevalve komitee ja finantsstabiilsuse nõukogu

2014. aasta lõpus sai EKP pangandusjärelevalvest **Baseli pangajärelevalve komitee** liige. Seetõttu osales ta 2015. aastal aktiivselt Baseli pangajärelevalve komitee ja selle järelevalveorgani – keskpankade presidentide ja järelevalveasutuste juhtide rühma – töös.

Nagu G20 riikide juhtide 2015. aasta novembri tippkohtumisel Antalyas³⁶ teatati, tegi Baseli pangajärelevalve komitee möödunud aastal edusamme kriisijärgsete regulatiivsete reformide lõpuleviimisel ning nende tasakaalustamisel riskitundlikkuse, lihtsuse ja võrreldavuse kõrgetasemeliste eesmärkidega.

EKP pangandusjärelevalve eksperdid osalesid umbes 30 Baseli pangajärelevalve komitee töörühma töös. Seda koordineeris EKP järelevalvepoliitika osakond koostöös kolleegidega EKP makrotasandi usaldatavusjärelevalve poliitika ja finantsstabiilsuse peadirektoraadist ning mitme muu euroala pädeva asutuse ja keskpangaga, Euroopa Komisjoni ja EBAga, kes on samuti Baseli pangajärelevalve komitees esindatud.

Poleliolevad **Basel III poliitikareformid** olid EKP pangandusjärelevalve jaoks jätkuvalt prioriteetne valdkond. EKP pangandusjärelevalve osales aruteludes, mille tulemusel:

- algatati konsultatsioonid järgmiste teemade kohta: i) krediidi- ja operatsiooniriski standardmeetodite muutmissetepanekud; ii) nendega seotud kapitali alammäära raamistiku kujundamine; iii) reformide pakett, mille eesmärk on suurendada krediidiriski hindamise sisereitingute meetodite abil arvutatud riskiga kaalutud varade võrreldavust;
- viidi lõpule kauplemisportfelli kapitalinõuete põhjalik läbivaatamine (tururiski miinimumkapitalinõuete ajakohastatud raamistik);
- algatati konsultatsioon, mille teemaks on ettepanek pankade investeringute mahaarvamise kohta kogu kahjumikatmisvõime nõudest;
- vaadatakse peatselt läbi finantsvõimenduse määr ja selle lõplik kalibreerimine (eesmärgiga viia see üle esimesse sambasse 1. jaanuaril 2018);
- algatati konsultatsioon, mille eesmärk on tõhustada kapitaliraamistikus lihtsa, läbipaistva ja võrreldava väärtpaberistamise kapitalikäsitlust;

³⁶ *Finalising post-crisis reforms: an update, A report to G20 Leaders*, Baseli pangajärelevalve komitee, november 2015, kättesaadav aadressil <https://www.bis.org/bcb/publ/d344.pdf>.

- koostati nõuandedokument, mis käsitleb riskijuhtimist, kapitalikäsitlust ja intressimäärariski järelevalvet pangaportfellides.

EKP pangandusjärelevalve panustas ka õigusaktidega nõutava konsolideerimise ulatuse peatselt algavasse läbivaatamisse ning riikide riskipositsioonide usaldatavusnõuete käsitlese võimaliku muutmise üle peetavasse arutellu. Viimane on töövaldkond, millega Baseli pangajärelevalve komitee tegeleb hoolikalt, terviklikult ja etapikaupa.

Eelduste kohaselt valmib Baseli pangajärelevalve komitee poliitikareformide kava 2016. aasta lõpuks. Baseli pangajärelevalve komitee töö peatähelepanu nihkub edaspidi vähehaaval järgmistele valdkondadele: i) reformide riigisisese rakendamise õigeaegsuse ja järjepidevuse jälgimine eeskätt regulatiivse järjepidevuse hindamisprogrammide kaudu; olulisel kohal on ka reformide tulemuste jälgimine; ii) praktilised järelevalveküsimused, sh kolleegiumide tõhususe jälgimine, teise samba roll kapitaliraamistikus, stressitestide korraldus ja üldjuhtimine. Neid valdkondi on ka EKP pangandusjärelevalve tähelepanelikult jälginud ja on valmis neis rohkem osalema.

Üks oluline sündmus oli EKP pangandusjärelevalve jaoks 2015. aastal seotud tema institutsionaalse esindatusega **finantsstabiilsuse nõukogus**. Frankfurdis 26. märtsil toimunud koosolekul otsustas finantsstabiilsuse nõukogu täiskogu eraldada EKP pangandusjärelevalvele koha järelevalve- ja õigusala koostöö alalises komitees. EKP pangandusjärelevalve on alustanud tööd selles komitees, mille ülesanne on tegeleda finantsstabiilsuse põhiküsimustega, mis puudutavad järelevalve- ja regulatiivsete meetmete väljatöötamist (sellistel teemadel nagu maksejõuetuseks liiga suureks peetavate pankade küsimus ja turupõhisest rahastamisest lähtuvad riskid), ja finantsjärelevalveasutustel tekkivate sektoriülese mõjuga küsimuste kooskõlastamisega.

Panus EBA töösse

Euroopa Liidu tasandil jätkas EKP pangandusjärelevalve koostööd EBAga ühise eesmärgi nimel edendada tõhusat ja ühtset usaldatavusnormatiivide kehtestamist ja nende täitmise järelevalvet kogu ELi pangandussektoris.

EBA põhiülesanne on töötada panganduses välja **Euroopa ühtne reeglistik**, milles sätestatakse ELi krediidasutustele ühtlustatud usaldatavusnõuded. Samuti on EBA-l oluline roll järelevalvetavade ühtlustamise edendamisel, et tagada usaldatavusnõuete ühtlane rakendamine. Sel eesmärgil osalesid EKP pangandusjärelevalve esindajad ligikaudu 50s EBA töörühmas ja selle põhikomitees – EBA järelevalvenõukogus –, kus EKP on hääleõiguseta liige.

Üldisemas plaanis hõlbustab ühtne järelevalvemehhanism riiklike pädevate asutuste järelevalvetavade ühtlustamist, et tagada Euroopa ühtse reeglistiku ühetaoline rakendamine. See saavutatakse ühiste järelevalverühmade abil, kes teostavad oluliste krediidasutuste praktilist järelevalvet, ning EKP horisontaalsete funktsioonide abil, kes jagavad eksperditeadmisi järelevalvetsükli igas etapis.

Õigusvaldkonnas oli EBA põhitähelepanu 2015. aastal kapitalinõuete määruisel ja direktiivil, pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivil ning hoiuste tagamise skeemide direktiivi muutmisel.

1. jaanuaril 2014 jõustunud ja Basel III usaldatavusnõudeid järgivate **kapitalinõuete määruise ja kapitalinõuete direktiivi raames** töötab EBA välja umbes 250 dokumenti ja tegevussuunda. 2015. aastal oli enamik neist seotud krediidiriski, tururiski, likviidsuse ja finantsvõimendusega.

Pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivi kohaselt on EBA-l ülesanne välja anda suuniseid ning regulatiivsete ja rakenduslike tehniliste standardite eelnõusid **kriisilahenduse**, sh kriisilahenduskolleegiumide toimimise valdkonnas. EKP osaleb 1. jaanuaril 2015 asutatud EBA kriisilahenduskomitees, kelle ülesanne on valmistada ette EBA selle valdkonna otsused.

Järelevaatamise valdkonnas laiendas EBA oma poliitikat ja seiretööd **teise samba järelevalve ühtsuse** alal ning andis välja teise samba riskijuhtimissuunised, mis on aluseks kogu ühtses järelevalvemehhanismis kasutatavatele järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi meetoditele.

Stressitestide valdkonnas on EBA ülesanne koostöös Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukoguga (ESRN) algatada ja kooskõlastada ELi-üleseid stressiteste, et hinnata finantsasutuste vastupidavust turu ebasoodsale arengule. EKP pangandusjärelevalve ülesanded on: i) testide läbiviimise juhiste edastamine osalevatele pankadele; ii) kvaliteedi tagamise protsess; iii) järelevalvemeetmete võtmine.

EKP pangandusjärelevalve on teinud EBAga tihedat koostööd järgmise, 2016. aastal tehtava ELi-ülese stressitesti ettevalmistamisel. Testi tulemused, sh üksikute pankade andmed, avaldatakse eeldatavasti 2016. aasta kolmanda kvartali alguses ja seega langeb stressitesti lõpetamine kokku iga-aastase järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi tsükliga.

4.2.2 Kapitalinõuete määruises ja direktiivis sätestatud riikide valikuvõimaluste ja kaalutusõiguse kohaldamine

Riikide valikuvõimalused ja kaalutusõigus Euroopa ühtses reeglistikus: viimaseid takistusi pangandusliidu väljakujundamisel

Kapitalinõuete määruise ja direktiivi ning üldisemalt Euroopa ühtse reeglistiku eesmärk on luua Euroopa panganduses võrdsed võimalused, vähendades eri riikide õigusnormide lahknevuse ja ebajärjekindluse ulatust. Sidusa õigusraamistiku loomine on ühtse lõimunud pangandusturu rajamisel elulise tähtsusega, kuid tehniliselt ja poliitiliselt keeruline ülesanne. Sel põhjusel jättis seadusandja liikmesriikidele teatava paindlikkuse – tavaliselt järelevalveasutuste kaudu –, kas ja kuidas konkreetseid reegleid rakendada. Selle paindlikkuse eesmärk oli arvestada riikide eripäradega ja erisuguste järelevalvepõhimõtetega ajal, mil ühtse

järelevalveasutuse loomist ei olnud veel ette nähtud (kapitalinõuete määrus ja direktiiv valmisid 2013. aastal).

Need paindlikud sätted, mida sageli nimetatakse **riikide valikuvõimalusteks ja kaalutusõiguseks**³⁷, nagu ka kapitalinõuete direktiivi sätete ebajärjekindel kohaldamine moonutavad võrdseid võimalusi, takistades ühtse turu ja ka pangandusliidu enda toimimist. Riikide valikuvõimaluste ja kaalutusõiguse senine kasutamine riikide tasandil on kaasa toonud kapitalinõuete määruuse ja direktiivi sätete ebaühtlase ja paljudel juhtudel leebema kohaldamise euroala riikides.

Sellel pole negatiivsed tagajärjed mitte üksnes krediidasutustele ja pädevatele asutustele, vaid ka teistele olulistele sidusrühmadele, näiteks analüütikutele ja investoritele. Ebaühtlus raskendab muu hulgas avaldatud suhtarvude võrreldavust ning tekitab ebakindlust pankade tegeliku kapitali ja tegelike likviidsuspositsioonide suhtes. Samuti mõjutab see teise samba järelevalveotsuste järjepidevust, eelkõige seetõttu, et kapitali puudutavate üleminekusätete kohaldamisel eri riikides on täheldatud märkimisväärset lahknevust.

Ühtse Euroopa järelevalveasutuse rajamisega on loodud võimalus edendada lõimumist järelevalvemenetluste kaudu, rakendades riikide valikuvõimalusi ja kaalutusõigust kõigis osalevates liikmesriikides ühtlustatud viisil. Ühtse järelevalvemehhanismi määruuses on põhieesmärgina sätestatud krediidasutuste turvalisus ja toimekindlus ning finantssüsteemi stabiilsus, pidades täiel määral ja kohase hoolsusega silmas siseturu ühtsust ja terviklikkust ning tuginedes krediidasutuste võrdsele kohtlemisele, et vältida õigusnormide erinevuste ärakasutamist. Selle eesmärgi täitmine eeldab võrdsete võimaluste loomist kõigile ühtses järelevalvemehhanismis osalevatele pankadele.

Kapitalinõuete määruuses ja direktiivis sätestatud riikide valikuvõimalused ja kaalutusõigus mõjutavad kõiki usaldatavusnõuete raamistiku valdkondi ja hõlmavad suurt hulka kohtlemisviise: paljud puudutavad omavahendite ja kapitalinõuete määramist seoses krediidi-, vastaspoole ja tururiskiga, aga on ka muid olulisi sätteid, mis käsitlevad krediidasutuste riskide kontsentreerumist, likviidsust ja juhtimiskorda.

Riikide valikuvõimaluste ja kaalutusõiguse projekti algatamisega püüab EKP kõrvaldada eeltoodud tagajärjed ning edendada pangandussüsteemi ühtlustamist ja lõimumist, mis on täielikult kooskõlas EKP volitustega.

Riikide valikuvõimaluste ja kaalutusõiguse projekt

Selle projekti algatamise pakilisus kerkis selgesti esile **2014. aasta põhjalikul hindamisel**, mille käigus seati ühtse järelevalvemehhanismi esmatähtsaks ülesandeks riikide valikuvõimaluste ja kaalutusõiguse ühtlustamine. Olles

³⁷ Riikide valikuvõimalustel ja kaalutusõigusel puudub siduv määratlus. EBA kokkuvõtte kohaselt viitab valikuvõimalus olukorrale, milles pädev asutus või liikmesriik võib valida, kuidas ta konkreetset sätet täidab, valides ELi õiguses ette nähtud alternatiividest sobivad; riigi kaalutusõigus viitab olukorrale, milles pädev asutus või liikmesriik võib valida, kas konkreetset sätet kohaldada või mitte.

analüüsinud üleminekukohanduste – millest enamik on käsitletavat riikide valikuvõimaluste ja kaalutlusõigusena ning on seotud kapitalinõuete määruses sätestatud omavahendite määratlusega – riigisest kasutamiskiiside mõju, leiti põhjaliku hindamise tulemusel, et 1. jaanuari 2014. aasta seisuga oli nende hinnanguline mõju kõigi euroala pankade esimese taseme põhiomavahenditele 126,2 miljardit eurot;³⁸ üleminekukohandused parandasid oluliste krediitiasutuste keskmist³⁹ esimese taseme põhiomavahendite suhtarvu 1,5% riskiga kaalutud varadest. Kohanduste mõju oli aga ebaühtlane ja riigiti erinev⁴⁰ ning moonutas seega võrdseid võimalusi. Projekti toetas ka eurorühm, kes kutsus 24. aprillil 2015 EKPd üles tegema kooskõlastatud jõupingutusi riikide valikuvõimaluste ja kaalutlusõigusega seotud probleemide lahendamiseks, et luua nii kiiresti kui võimalik pangandusliidus senisest võrdsemad võimalused.

Riiklikud pädevad asutused toetasid samuti EKP tööd, mis hõlmas kolme ülesannet: i) riikide valikuvõimaluste ja kaalutlusõiguse ulatuse määratlemine; ii) iga valikuvõimaluse ja kaalutlusõiguse jaoks põhimõtteliste soovitude ja üksikasjaliku kirjelduse väljatöötamine; iii) kokkulepitud seisukohtade rakendamine.

Riikide valikuvõimaluste ja kaalutlusõiguse projekti ulatus

Seni tuvastatud 167 valikuvõimaluses ja kaalutlusõiguse juhtumis kindlaks määratud korduvate aspektide põhjal liigitati sätted teatud kriteeriumide alusel rühmadesse. Kõige olulisemad kriteeriumid on:

- õigusakt, milles sätted sisalduvad;
- üksus, kellele valikuvõimalus või kaalutlusõigus antakse (st liikmesriik, pädev asutus või mõlemad);
- valikuvõimaluste ja kaalutlusõiguse rakendamise viis, st kas neid kohaldatakse ex ante üldiselt ja kõigile asutustele või on nõutav juhtumipõhine asutuse iseärasustest lähtuv hindamine.

Kokkuvõttes tegeles EKP üksnes olulistele krediitiasutustele keskendudes **122 pädevatele asutustele antud valikuvõimaluse ja kaalutlusõiguse juhtumiga**, mida rakendati nii üldiselt kui ka juhtumipõhiselt, sest need on otseselt EKP pädevuses. Nende valikuvõimaluste ja kaalutlusõiguse juhtumite seas on 12 likviidsuskatte nõude delegeeritud määruses⁴¹ sätestatud valikuvõimalust ja kaalutlusõiguse juhtumit, mis kaasati nii seepärast, et need on seotud kapitalinõuete

³⁸ See summa hõlmab nii riikide valikuvõimaluste ja kaalutlusõigusega seotud üleminekukohandusi kui ka muid üleminekukohandusi.

³⁹ Arvutuses on kasutatud kaalutud keskmist.

⁴⁰ Riikide eeskirjade all mõistetakse miinimumtempot, millega pankadel tuleb järk-järgult loobuda üleminekueeskirjade rakendamisest. Seetõttu on pankadel endal isegi ühe riigi piires võimalik otsustada, kuidas nad üleminekueeskirju rakendavad.

⁴¹ Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2015/61, 10. oktoober 2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 575/2013 seoses krediitiasutuste suhtes kohaldatava likviidsuskatte nõudega.

määruse likviidsust käsitlevate sätetega, kui ka selleks, et arvestada EKP praktiliste vajadustega seoses delegeeritud määruse jõustumisega 1. oktoobril 2015.

Joonis 5

Riikide valikuvõimaluste ja kaalutusõiguse projekti ulatus

Pädevus	Ulatus	Näited	
Pädev asutus [119 valikuvõimaluse ja kaalutusõiguse juhtumit]	Kõik pangad (üldine otsus) [44 valikuvõimaluse ja kaalutusõiguse juhtumit]	Kapitali puudutavate valikuvõimaluste ja kaalutusõiguse juhtumitega seotud üleminekukohandused; makseviivituse määratlus; avaliku sektori üksuste vastu esitatud nõuete käsitlemine	Projekti fookus: Kapitalinõuete määramises ja direktiivis sätestatud pädevate asutuste mikrotasandi usaldatavusjärelvalvega seotud 110 valikuvõimaluse ja kaalutusõiguse juhtumit + Likviidsuskatte nõude delegeeritud määramises sätestatud 12 valikuvõimaluse ja kaalutusõiguse juhtumit
	Üksikjuhtumid (üksikotsus) [66 valikuvõimaluse ja kaalutusõiguse juhtumit]	Likviidsus- ja kapitalinõuete tühistamine üksikute krediidiasutuste tasandil ning ühiste spetsifikatsioonide väljatöötamine; likviidsusnõuete eeliskäsitlemine	
	Makrotasandi usaldatavusjärelvalve [9 valikuvõimaluse ja kaalutusõiguse juhtumit]		
Liikmesriigid [36 valikuvõimaluse ja kaalutusõiguse juhtumit]	Kõik pangad (üldine otsus) [36 valikuvõimaluse ja kaalutusõiguse juhtumit]	[väljaspool valikuvõimaluste ja kaalutusõiguse projekti]	Kokku: 122 (+ 45 projektivälist juhtumit → 167)
Kokku: 155 (+ 12 likviidsuskatte nõude delegeeritud määramises sätestatud valikuvõimaluse ja kaalutusõiguse juhtumit → 167)			

Põhimõtete väljatöötamine ja mõju analüüs

Usaldatavusjärelvalve põhimõtete väljatöötamise – mis tehti ülesandeks kõrgetasemelisele töörühmale, kuhu kuulusid järelvalvenõukogu asendusliikmed ning mis seega võidab EKP ja riiklike pädevate asutuste aktiivsest koostööst – teises etapis lähtuti kõrgetasemelistest juhtpõhimõtetest. EKP hoiaku määramisel oli aluspõhimõtteks **ettevaatlikkus**, sest leebeima standardi poole liikumine ei oleks olnud finantsstabiilsuse seisukohast vastuvõetav. Kooskõlas pangandusliidu eesmärkide ja ettevaatlikkuse põhimõttega edendati avatud ja lõimunud pangandusturgu.

Teine lähtekoht oli kooskõla **rahvusvaheliste järelvalvestandarditega**, eeskätt Baseli pangajärelvalve komitee koostatud üleilmsete standarditega ja EBA koostatud Euroopa standarditega. Põhimõtete väljatöötamisel lähtuti küll asjakohastest Baseli pangajärelvalve komitee ja EBA standarditest, kuid neist oli lubatud mõningal määral kõrvale kalduda – peamiselt selleks, et tagada sujuvam üleminek uuele korrale. Kui Baseli standarditest ei tulenenud konkreetseid suuniseid või seal pakuti nende rakendamiseks alternatiivseid viise, eelistati ettevaatlikkuse põhimõtet järgivat sobivalt konservatiivset käsitusviisi.

Põhimõtete kujundamisel tugineti ka **võrdse kohtlemise** põhimõttele, mille järgi tuleb samale tegevusele ja samadele riskidele kohaldada samasuguseid nõudeid, võimaldades mõnel juhul vajaduse korral ka erinevat kohtlemist. Selle põhimõtte järgimine on tähtis finantslõimumise edendamisel. On oluline märkida, et suurt tähelepanu pöörati ka turuosaliste õigustatud ootustele, mille olid loonud riikide pädevate asutuste eelnevad otsused.

EKP on kõigi projekti raamesse jäävate riikide valikuvõimaluste ja kaalutusõiguse juhtumite puhul analüüsinud põhjalikult nende varasemaid riiklikke kohaldamistavasid, sh teinud valitud sätete kvantitatiivse mõju uuringu. Selles töös osalesid suurel määral riiklikud pädevad asutused ja 122 juhtumi puhul jõuti ühisele seisukohale.

Mõnd juhtumit on vaja edasi analüüsida, et võtta arvesse tulevast Euroopa ja rahvusvahelist arengut EBA, Euroopa Komisjoni ja Baseli pangajärelevalve komitee tasandil.

Riikide valikuvõimaluste ja kaalutusõiguse põhimõtete rakendamine

Pärast seda, kui järelevalvenõukogu oli EKP seisukohad sisuliselt heaks kiitnud, algas töö kolmanda ülesande täitmiseks, st kokkulepitud põhimõtete rakendamiseks. Valikuvõimalused ja kaalutusõigus jaotati **määruse** eelnõu ja **juhendi** vahel vastavalt nende rakendamise viisile (st kas üldine või juhtumipõhine). 35 üldist valikuvõimalust ja kaalutusõiguse juhtumit, mis sisalduvad kapitalinõuete direktiivis ja likviidsuskatte nõude delegeeritud määruses, jõustatakse õiguslikult siduva ja vahetult kohaldatava EKP määrusega. 82 muu, sh juhtumipõhiselt kohaldatava valikuvõimaluse ja kaalutusõiguse juhtumi suhtes on EKP juhendis ette näinud spetsiaalse käsitusviisi.⁴² Määruse eelnõu ja juhendi suhtes viidi 2015. aasta novembris ja detsembris läbi avalik konsultatsioon. Pärast konsultatsiooni tulemuste arvessevõtmist võttis EKP lõplikud dokumendid vastu 2016. aasta märtsis. Määrus jõustub 2016. aasta oktoobris.

Edasine töö riikide valikuvõimaluste ja kaalutusõigusega

Pärast esimese etapi lõpetamist alustati 2016. aastal projekti **teist etappi**, mille eesmärk on lõpule viia riikide valikuvõimaluste ja kaalutusõiguse ulatuse kindlaksmääramine ning põhimõtteliste soovitude väljatöötamine. Teine etapp hõlmab väiksemat hulka vähema tähtsusega sätteid ja neid sätteid, mis nõuavad lisatööd.⁴³ Lisaks hindab EKP pangandusjärelevalve, mil määral saab riikide valikuvõimaluste ja kaalutusõiguse kohta välja töötatud põhimõtteid rakendada

⁴² Viis ülejäänud valikuvõimalust ja kaalutusõiguse juhtumit jäeti õigusaktide eelnõudest välja, sest EKP hoidub neid rakendamast.

⁴³ Sätteid, mis vajavad lisatähelepanu, on märgitud EKP valikuvõimaluste ja kaalutusõiguse juhendi III osas.

vähem oluliste krediidasutuste suhtes (pärast nende põhimõtete kohandamist krediidasutuste eripäraga), et parandada veelgi võrdseid võimalusi kogu ühtses järelevalvemehhanismis. Veel üks tuleviku töövaldkond, millele EKP keskendub koostöös Euroopa Komisjoni ja asjaomaste riiklike pädevate asutustega, on seotud valikuvõimaluste ja kaalutusõigusega, mida riigid on kasutanud **riigisisestest õigusaktidest** lähtudes, sest sellest tuleneb endiselt järelevalvemeetmete ebaühtlus euroalal.

4.2.3 Õigusaktide ühtlustamise lahendamata küsimused

Valikuvõimaluste ja kaalutusõigusega seotud töö on märkimisväärne samm euroala ühtlustatud õigusraamistiku poole. Sellest hoolimata ei ole Euroopa õigusmaastik nii ühtlane, kui see peaks olema.

Killustatusel näib olevat kaks peamist allikat. Esimene neist on **kapitalinõuete direktiivi ülevõtmine riikide õigusesse**. Et tegemist on direktiiviga, on liikmesriikidel õigus otsustada, kuidas nad ELi eeskirjad oma riigi õigusaktidesse üle võtavad. Seetõttu on euroala riigid võtnud mitmed kapitalinõuete direktiivi sätteid üle erineval viisil. Seni, kuni erinevused tulenevad riigile eriomastest riskidest, ei ole see probleem, kuid paljud erinevused on põhjendamatud.

Õigusliku killustatuse teine allikas on **riigisisestest õigusest tulenevad järelevalvevolitused**, mida ei ole kapitalinõuete direktiivis selgelt nimetatud. See tõstatab küsimuse, kas EKP kui Euroopa institutsioon võib järelevalvepädevust otse kasutada. Siiani on sellele küsimusele vastatud vaid iga üksikjuhtumi puhul eraldi. Nüüd, kui toimib Euroopa pangandusjärelevalve, on vaja järjekindlaid põhimõtteid.

Paljudel lahknevustel eri riikide õigusaktides ei ole enam õigustust. Ühtse järelevalvemehhanismi artikli 1 kohaselt on EKP-I kohustus teostada usaldatavusnõuete täitmise järelevalvet, „pidades täiel määral ja kohase hoolsusega silmas siseturu ühtsust ja terviklikkust”. Artiklis nimetatakse ka krediidasutuste võrdset kohtlemist, „et vältida õigusnormide erinevuste ärakasutamist.” Killustatud õigusraamistiku tõttu on EKP-I keeruline neid nõudeid täita.

Pealegi tekitatakse erinevusi ikka veel juurde. Mõne riigi seadusandjad muudavad mittesiduvad järelevalvetavad siduvateks õigusaktideks, raskendades sellega EKP-I nende tavade ühtlustamist. Hiljutine näide on Saksa kriisilahenduse seadus. Seadusega antakse rahandusministeeriumile volitused välja anda määrusi sisejuhtimise ja riskijuhtimise valdkonnas (seni ei ole rahandusministeerium neid volitusi kasutanud).

Pärast ühtse järelevalvemehhanismi asutamist vastu võetud riiklikud pangandusõigusaktid peaksid piisavalt arvesse võtma EKP uusi ülesandeid, et hõlbustada järelevalvetavade ühtlustamist pangandusliidus.

5 Eelarvega seotud aruandlus

Ühtse järelevalvemehhanismi määrase kohaselt peavad EKP-I olema piisavad vahendid oma järelevalveülesannete tõhusaks täitmiseks. Lisaks on sätestatud, et neid vahendeid rahastatakse EKP järelevalve alla kuuluvate üksuste makstavatest järelevalvetasudest.

Ühtse järelevalvemehhanismi määрусega nähakse ette, et järelevalveülesannete täitmisel tekkivad kulud peavad olema EKP eelarves eraldi kindlaks tehtavad. EKP eelarvapädev organ on EKP nõukogu. EKP nõukogu võtab vastu EKP aastaeelarve juhatuse ettepanekul ning pärast konsulteerimist järelevalvenõukogu esimehe ja aseesimehega pangandusjärelevalvet puudutavates küsimustes. Eelarveküsimustes abistab EKP nõukogu eelarvekomitee (BUCOM), kuhu kuuluvad kõigi eurosüsteemi keskpankade ja EKP esindajad. Eelarvekomitee hindab eelarve planeerimist ja järelevalvet käsitlevaid EKP aruandeid ning annab nende kohta vahetult aru EKP nõukogule.

5.1 2015. aasta kulud

EKP järelevalveülesannete täitmisega seotud kulud hõlmavad peamiselt [EKP pangandusjärelevalve peadirektoraatide ja järelevalvenõukogu sekretariaadi](#) otseseid kulusid. Järelevalvefunktsioon tugineb ka EKP olemasolevate funktsioonide osutatavatele ühistele teenustele (sh kinnisvarahaldus, personalijuhtimine, haldusteenused, eelarve ja kontroll, avalikud suhted, raamatupidamisarvestus ning õigus-, siseauditi-, statistika- ja infotehnoloogia teenused). Seotud kulud kajastatakse EKP eelarves järelevalveülesannete jaoks määratud spetsiaalses osas.

2015. aasta aprillis võttis EKP nõukogu vastu [EKP otsuse 2015. aastal järelevalvetasudest hüvitatava summa kohta](#). Otsuses prognoositi pangandusjärelevalve ülesannete täitmisega seotud kuludeks 2015. aastal 296,0 miljonit eurot.⁴⁴ 2015. aasta lõpus olid EKP pangandusjärelevalve ülesannete täitmisega seotud kulud 277,1 miljonit eurot, mis on prognoositud aastakuludest 6% vähem. Selle tulemusel tekkis võrreldes 2015. aastal väljastatud arvete summaga 18,9 miljoni euro suurune ülejääk. Kooskõlas asjaomase määрусega tasearveldatakse see ülejääk täielikult 2016. aasta järelevalvetasude kogusummaga.⁴⁵

Nagu jaos 1.3 selgitatud, on EKP nõukogu otsustanud 2016. aastal EKP järelevalveressursse täiendada. See otsus ja suuremat järelevalvealast tähelepanu vajavatele konkreetsetele valdkondadele suunatud menetlused, mida on kirjeldatud

⁴⁴ Euroopa Keskpanga otsus (EL) 2015/727, 10. aprill 2015, iga-aastase järelevalvetasu kogusumma kohta esimesel tasuperioodil ja 2015. aastal (EKP/2015/17).

⁴⁵ Euroopa Keskpanga määрус (EL) nr 1163/2014, 22. oktoober 2014, järelevalvetasude kohta (EKP/2014/41), artikkel 9.

dokumendis „EKP pangandusjärelevalve: ühtse järelevalvemehhanismi 2016. aasta prioriteetidid”, toovad alates 2016. aastast kaasa pangandusjärelevalvega seotud kogukulude suurenemise. Seetõttu selgub EKP järelevalveülesannete täitmisega seotud aastaste kogukulude stabiilne tase alles keskmise aja jooksul.

Tabel 9

Järelevalvefunktsiooni 2015. aasta kulud

	2015. aasta tegelikud kulud (miljonites eurodes)	2015. aasta prognoositud kulud (miljonites eurodes)	2014. aasta tegelikud kulud (miljonites eurodes)
Palgad ja hüvitised	141,3	151,7	68,9
Hoonete rentimise ja haldamisega seotud kulud	25,5	22,6	13,2
Muud tegevuskulud	110,3	121,8	74,8
Pangandusjärelevalve ülesannetega seotud kulud kokku	277,1	296,0	156,9

5.1.1 Palgad ja hüvitised

Palkade ja hüvitiste alla kuuluvad kõik järelevalve- ja ühiste teenuste töötajate palgaga seotud kulutused, sealhulgas ületunnitasud, muud tasud ja pensionihüvitistega seotud kulud.

2015. aasta palkade ja hüvitistega seotud tegelikud kulud olid 141,3 miljonit eurot ehk 93% prognoositud kuludest, moodustades 51% pangandusjärelevalve ülesannetega seotud kogukuludest. 10,4 miljoni euro suurune erinevus prognoositud ja tegelike kulude vahel tulenes suuresti oodatust väiksemast keskmisest ametikohtade täituvusest. 31. detsembri 2015. aasta seisuga oli täidetud ligikaudu 96% pangandusjärelevalvega seotud ametikohtadest.

Edaspidi on oodata palkade ja hüvitistega seotud kulude suurenemist, sest EKP nõukogu võttis vastu otsuse täiendada 2016. aastal EKP järelevalveressursse, nagu jaos 1.3 on selgitatud.

5.1.2 Hoonete rentimise ja haldamisega seotud kulud

2015. aasta lõpus moodustasid hoonete rentimise ja haldamisega seotud tegelikud kulud, sh hoonetega seotud varade amortisatsioon, 25,5 miljonit eurot ehk 113% prognoositud kuludest. Prognoositust 2,9 miljoni euro võrra suuremad tegelikud kulud tulenevad peamiselt hoonetega seotud investeeringute amortisatsioonikulu suurenemisest.

2015. aastal tehti remonditöid Eurotoweris, kuhu asuvad tööle EKP pangandusjärelevalve töötajad. Projekti praeguse ajakava järgi lõpeb kolimine 2016. aasta kesksuureks. Seoses sellega ja järelevalveülesandeid täitvate töötajate

arvu kavandatud suurendamisega, mida eespool nimetati, on 2016. aastal oodata rendi- ja hoonetega seotud muude kulutuste kasvu.

5.1.3 Muud tegevuskulud

Muude tegevuskulude kategooria hõlmab selliseid kulusid nagu konsultatsioon, IT-teenused, statistikateenused, põhivara (v.a hoonetega seotud) amortisatsioonikulu ning tööreisid ja koolitus.

Üldiselt tehti selles eelarvekategoorias 2015. aasta aprillis prognoositust vähem ehk 110,3 miljoni euro väärtuses kulutusi, mis teeb rakendusmääraks 91%. See tulenes eeskätt pakiliste finantsstabiilsuse tagamise ülesannete täitmiseks vajalike järelevalvega seotud ressursside tähtsuse suurenemisest, mistõttu tööreiside, koolituste ja muud seonduvad kulud vähenesid. Alakulutamine tulenes ka eeldatust väiksemast ametikohtade täituvusest.

2015. aasta tegelikud kulud hõlmavad EKP järelevalvetegevusele finantsstabiilsuse tagamise ülesannete täitmisel osutatud välist tuge. Nende ülesannete hulka kuuluvad Kreeka oluliste krediidasutuste põhjalik hindamine, 2015. aasta korraline põhjalik hindamine ja kohapealsete kontrollide läbiviimine, mida on selgitatud üksikasjalikult 2. peatükis.

5.2 Järelevalvetasude raamistik: november 2014 – detsember 2015

Koos ühtse järelevalvemehhanismi määрусega moodustab [EKP määrus järelevalvetasude kohta](#) õigusraamistiku, mille alusel EKP kogub iga-aastast tasu järelevalveülesannetega seotud kulude katteks. Järelevalvetasude määрус nāhakse ette: i) iga-aastase järelevalvetasu kogusumma kindlaksmääramise meetodid; ii) järelevalve all olevate pankade järelevalvetasu arvutamise meetodid; iii) iga-aastase järelevalvetasu kogumise meetodid.

2015. aastal saatis EKP esimest korda igale järelevalve alla kuuluvale krediidasutusele järelevalvetasu maksmise teate 2014. aasta novembri ja detsembri (võttes arvesse, et EKP asus järelevalveülesandeid täitma 2014. aasta novembris) ning kogu 2015. aasta tegelike kulude kohta.

5.2.1 Arvestatud järelevalvetasude kogusumma

EKP kogus euroala pangandussektori usaldatavusnõuete täitmise järelevalvega seotud kulude katteks 2014.–2015. aastal järelevalvetasusid kokku 326 miljonit eurot.

See jaguneb järgmiselt:

- 30 miljonit eurot 2014. aasta kahe viimase kuu kulude katteks, nagu on avaldatud EKP 2014. aasta finantsaruandes;
- kogu 2015. aastaks prognoositud 296 miljoni euro suurused kulud, millest EKP andis teada 2015. aasta aprillis.

Tasumisele kuuluvad iga-aastased järelevalvetasud jaotatakse kahte ossa järelevalvealuste üksuste olulisuse (olulised või vähem olulised) alusel. Tasu jaotuses kajastub EKP järelevalve ulatuse määr. Jaotus põhineb kuludel, mis tekivad oluliste üksuste üle järelevalvet teostavatel EKP tegevusharudel ja vähem oluliste üksuste järelevalvet kontrollivatel EKP tegevusharudel.

Tabel 10
Järelevalvetasud

	Tegelikud laekumised 2015 (miljonites eurodes)	2015. aasta eest arvestatud kogusumma (miljonites eurodes)	2014. aasta eest arvestatud kogusumma ⁴⁶ (miljonites eurodes)
Järelevalvetasud	277,1	296,0	30,0
<i>selest:</i>			
oluliste üksuste või oluliste gruppide tasud	245,6	264,1	25,6
vähem oluliste üksuste või vähem oluliste gruppide tasud	31,5	31,9	4,4
Pangandusjärelevalve ülesannetega seotud laekumised kokku	277,1	296,0	30,0

Nagu eespool jaos 5.1 selgitatud, tasaarveldatakse 2015. aasta tegelike kulude ja samaks aastaks arvestatud tasude summa vahel tekkinud 18,9 miljoni euro suurune ülejääk täielikult 2016. aastaks arvestatud järelevalvetasude kogusummaga ning jaotatakse oluliste ja vähem oluliste krediidasutuste kategooriate vahel asjaomaste funktsioonide 2015. aasta tegelike kulude järgi.

5.2.2 Üksikute krediidasutuste järelevalvetasud

Pankade tasandil arvutatakse tasud panga tähtsuse ja riskiprofiili järgi, kasutades iga-aastaseid tasutegureid, mille kõik järelevalvealused pangad esitavad aruandekuupäevaks eelmise aasta 31. detsembril. Iga panga kohta arvutatud järelevalvetasu aastamakse tuleb teha iga majandusaasta viimases kvartalis.

Järelevalvetasu arvutatakse ühtses järelevalvemehhanismis osalevate liikmesriikide piires kõrgeimal konsolideerimistasemel. See koosneb kõigi pankade puhul minimaalsest tasukomponendist, mis moodustab 10% tasumisele kuuluvast summast,⁴⁷ ja muutuvast tasukomponendist, mis moodustab 90% tasumisele kuuluvast summast.

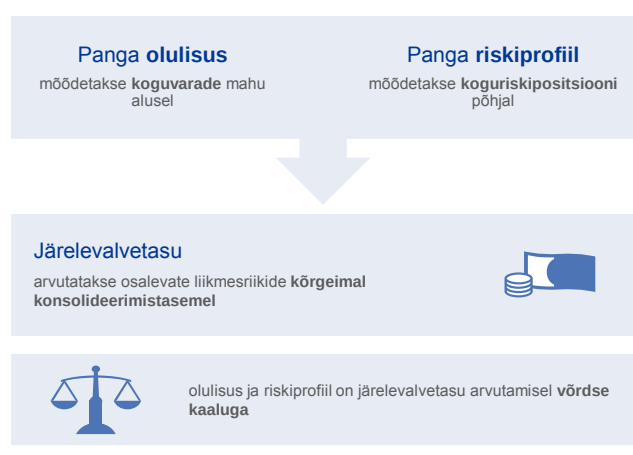
⁴⁶ 2014. aastal hüvitati EKP-le järelevalvetasudest tema pangandusjärelevalvega seotud kulud perioodi eest, mis algas 2014. aasta novembris, kui EKP asus täitma oma järelevalveülesandeid.

⁴⁷ Kõige väiksemate oluliste pankade – kelle varade koguväärtus on alla 10 miljardi euro – minimaalne tasukomponent poolitatakse.

Iga järelevalvealuse üksuse ja grupi 2015. aasta järelevalvetasu arvutamiseks esitasid tasuvõlgnikud 1. juuliks 2015 riiklikule pädevale asutusele teabe tasutegurite kohta 2014. aasta 31. detsembri aruandekuupäeva seisuga. 30. juulil 2015 tegi EKP esitatud tasutegurite andmed tasuvõlgnikele kättesaadavaks ja palus neil viie tööpäeva jooksul teada anda, kui andmetes on vigu. Pärast seda arvutas EKP iga konkreetse panga ja pangagrupi kohta tema järelevalvetasu suuruse.

Joonis 6

Kuidas määratakse kindlaks muutuv tasukomponent?

2015. aastal tasumisele kuulunud järelevalvetasud ühtisid üldjoontes esialgsete hinnangutega, mille EKP 2014. aasta alguse avaliku konsultatsiooni käigus oli esitanud. Kooskõlas esialgse mõjuanalüüsiga pidi ligikaudu 50% olulistest üksustest maksma 2015. aasta eest järelevalvetasu vahemikus 700 000 ja 2,0 miljonit eurot. Esialgse mõjuanalüüsi kohaselt pidi pea 75% vähem olulistest krediitiasutustest maksma järelevalvetasu alla 7000 euro; 2015. aasta järelevalvetasu arvutuste tulemusel selgus, et nende hulka kuulus 70% vähem olulistest krediitiasutustest.

Nagu jaos 3.1 selgitatud, on EKP heaks kiitnud hulga muudatusi üksikute pankade liigituse kohta.

Järelevalvetasude määramise artikli 7 kohaselt nõuavad järgmised kõrgeimal konsolideerimistasemel tehtud

järelevalvealuse üksuse muudatused asjaomase järelevalvetasu muutmist:

- järelevalvealuse üksuse järelevalvestaatus muutub, st üksus liigitatakse olulisest vähem oluliseks või vastupidi;
- uuele järelevalvealusele üksusele antakse tegevusluba;
- olemasolev tegevusluba tühistatakse.

Nendel juhtudel võtab EKP järelevalvealusele üksusele tagasimakse tegemiseks või temalt juurdemakse nõudmiseks järelevalvetasu kohta vastu uue otsuse.

Pärast järelevalvetasu makseteade väärtuste väljastamist on EKP-le esitatud artikli 7 sätete kohaste muudatuste kohta väike arv taotlusi. Nende sätete alusel hüvitatavad või sissenõutavad summad tasaarveldatakse täies ulatuses sissenõutava kogusummaga.

5.2.3

Esimeste järelevalvetasude arved ja tasude kogumine

2015. aasta oktoobris väljastas EKP järelevalvealustele üksustele kaks komplekti järelevalvetasu makseteadeid. Üks neist hõlmas 2014. aasta viimase kahe kuu tegelikke kulusid, nagu on avaldatud EKP 2014. aasta finantsaruandes, ning teine kogu 2015. aastaks prognoositud kulusid.

Järelevalvealusele grupile väljastatud makseteade sisaldab kogu grupi järelevalvetasusid. Eraldiseisvale järelevalvealusele üksusele, kes ei ole ühegi järelevalvealuse grupi osa, väljastatakse eraldi tasu maksmise teade.

2015. aasta detsembri lõpuks oli EKP-le laekunud üle 99% pangandusjärelevalve ülesannete eest nõutavaist tasudest. EKP teeb kõik vajaliku, et tasumata jäänud maksed järelevalvealustelt üksustelt sisse nõuda. Praegusel tasuperioodil on EKP järelevalvealustelt üksustelt sisse nõudnud 0,05 miljoni euro ulatuses viivist järelevalvetasu hilinenud maksete eest. Nagu järelevalvetasude määruises sätestatud, võetakse seda summat arvesse 2016. aastal kogutava kogusumma kindlaksmääramisel.

Lisateave [järelevalvetasude](#) kohta on avaldatud EKP pangandusjärelevalve veebilehel. Veebilehte täiendatakse korrapäraselt kasuliku praktilise teabega ning see on kättesaadav kõigis ELi ametlikes keeltes.

6 EKP vastu võetud õigusaktid pangandusjärelevalve kohta

Järgmises tabelis on loetletud pangandusjärelevalvet käsitlevad õigusaktid, mille EKP võttis vastu 2015. aastal ning mis on avaldatud Euroopa Liidu Teatajas ja/või EKP veebilehel. Loetelu hõlmab määruse (EL) nr 1024/2013 artikli 4 lõike 3 alusel vastu võetud õigusakte ja muid asjakohaseid õigusakte.

EKP määrused

Number	Pealkiri
EKP/2015/13	Euroopa Keskpanga määrus (EL) 2015/534, 17. märts 2015, järelevalvealase finantsteabe aruandluse kohta (ELT L 86, 31.3.2015, lk 13)

Muud EKP õigusaktid (v.a määrused)

Number	Pealkiri
EKP/2014/59	Euroopa Keskpanga otsus (EL) 2015/433, 17. detsember 2014, eetikakomisjoni asutamise ja töökorra kohta (ELT L 70, 14.3.2015, lk 1)
EKP/2015/2	Euroopa Keskpanga soovitus, 28. jaanuar 2015, dividendi jaotamise põhimõtete kohta (ELT C 51, 13.2.2015, lk 1)
EKP/2015/4	Euroopa Keskpanga otsus (EL) 2015/656, 4. veebruar 2015, tingimuste kohta, mille kohaselt krediidiasutused võivad kajastada vahe- või aastakasumit esimese taseme põhiomavahendites kooskõlas määruse (EL) nr 575/2013 artikli 26 lõikega 2 (ELT L 107, 25.4.2015, lk 76)
EKP/2015/7	Euroopa Keskpanga otsus (EL) 2015/530, 11. veebruar 2015, iga-aastase järelevalvetasu arvutamiseks kasutatavate teguritega seotud andmete määramise ja kogumise meetodika ja korra kohta (ELT L 84, 28.3.2015, lk 67)
EKP/2015/8	Euroopa Keskpanga otsus (EL) 2015/716, 12. veebruar 2015, millega muudetakse otsust EKP/2004/2, millega võetakse vastu Euroopa Keskpanga kodukord (ELT L 114, 5.5.2015, lk 11)
EKP/2015/12	Euroopa Keskpanga suunis (EL) 2015/856, 12. märts 2015, millega kehtestatakse ühtse järelevalvemehhanismi eetikaraamistiku põhimõtted (ELT L 135, 2.6.2015, lk 29)
EKP/2015/16	Euroopa Keskpanga otsus (EL) 2015/811, 27. märts 2015, üldsuse juurdepääsu kohta EKP dokumentidele riiklikes pädevates asutustes (ELT L 128, 23.5.2015, lk 27)
EKP/2015/17	Euroopa Keskpanga otsus (EL) 2015/727, 10. aprill 2015, iga-aastase järelevalvetasu kogusumma kohta esimesel tasuperioodil ja 2015. aastal (ELT L 115, 6.5.2015, lk 36)
EKP/2015/21	Euroopa Keskpanga otsus (EL) 2015/839, 27. aprill 2015, millega määratakse kindlaks põhjalikule hindamisele kuuluvad krediidiasutused (ELT L 132, 29.5.2015, lk 88)
EKP/2015/36	Euroopa Keskpanga otsus (EL) 2016/3, 18. november 2015, millega kehtestatakse tagasiside andmise põhimõtted ühtse järelevalvemehhanismi ühiste järelevalverühmade riiklike pädevate asutuste allkoordinaatorite tegevusele (ELT L 1, 5.1.2016, lk 4)
EKP/2015/38	Euroopa Keskpanga otsus (EL) 2015/2218, 20. november 2015, menetluse kohta, mis välistab töötajate olulise mõju eeldamise järelevalve alla kuuluva krediidiuksuse riskiprofilile (ELT L 314, 1.12.2015, lk 66)
EKP/2015/49	Euroopa Keskpanga soovitus, 17. detsember 2015, dividendi jaotamise põhimõtete kohta (ELT C 438, 30.12.2015, lk 1)
	23. novembri 2015. aasta otsus selle kohta, kas National Bank of Greece S.A. („järelevalvealune üksus“) emiteeritavad instrumendid täidavad esimese taseme põhiomavahenditesse kuuluvate instrumentide suhtes kehtestatud kriteeriume kooskõlas määruse (EL) nr 575/2013 artikliga 31; avaldatud EKP pangandusjärelevalve veebilehe rubriigis „Letters to banks“
	23. novembri 2015. aasta otsus selle kohta, kas Piraeus Bank S.A. („järelevalvealune üksus“) emiteeritavad instrumendid täidavad esimese taseme põhiomavahenditesse kuuluvate instrumentide suhtes kehtestatud kriteeriume kooskõlas määruse (EL) nr 575/2013 artikliga 31; avaldatud EKP pangandusjärelevalve veebilehe rubriigis „Letters to banks“
	Ühtse kriisilahendusnõukogu ja EKP vaheline vastastikuse mõistmise memorandum koostöö ja teabevahetuse kohta, 22. detsember 2015

CRR/CRD IV: Kapitalinõuete määrus ja direktiiv: [määrus \(EL\) nr 575/2013](#) krediitiasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta (CRR) ja [direktiiv 2013/36/EL](#), mis käsitleb krediitiasutuste tegevuse alustamise tingimusi ning krediitiasutuste ja investeerimisühingute usaldatavusnõuete täitmise järelevalvet (CRD IV). Määrusele ja direktiivile viitamisel kasutatakse sageli lühendit CRD IV.

EKP järelevalveotsus: õigusakt, mille EKP võtab vastu talle ühtse järelevalvemehhanismi määrusega antud volituste ja ülesannete täitmisel. See ei ole üldkohaldatav õigusakt, vaid on adresseeritud ühele või mitmele järelevalve alla kuuluvale üksusele või grupile või ühele või mitmele muule isikule.

Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA): 1. jaanuaril 2011 asutatud ELi sõltumatu asutus, mille ülesanne on tagada kogu ELi pangandussektoris tõhus ja ühtne usaldatavusnormatiivide kehtestamine ja nende täitmise järelevalve. Euroopa Pangandusjärelevalve põhiülesanne on toetada pangandusliidu ühtse reeglistikku loomist, et töötada kogu ELi jaoks välja ühtlustatud usaldatavusnõuded. EBA-l on ka oluline roll järelevalvetavade ühtlustamise edendamisel ELis ning ta on pädev hindama ELi pangandussektori riske ja nõrku kohti.

Jõustamisvolitused ja sanktsioonide kehtestamise volitused: EKP-le antud volitused, mille eesmärk on i) sundida järelevalvealust üksust või isikut järgima usaldatavusnõudeid (jõustamine); ii) karistada järelevalvealust üksust usaldatavusnõuete eiramise eest rahalise karistusega (sanktsioonid).

Järelevalvealane kontrolliprogramm: programm, mille EKP pangandusjärelevalve võtab igal aastal vastu tema järelevalve alla kuuluvate krediitiasutuste kohta kooskõlas kapitalinõuete direktiivi artikliga 99. Programmis määratakse iga olulise asutuse kohta kindlaks põhilised järelevalvemeetmed, mis võetakse riskide järelevalveks ja nõrkuste kõrvaldamiseks. Samuti määratakse selles kindlaks asutused, mille suhtes kavatakse rakendada põhjalikku järelevalvet. Olulise asutuse järelevalvealane kontrolliprogramm hõlmab jooksvat järelevalvetegevust, kohapealseid kontrole ja sisemudelitega seotud uurimisi.

Järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsess (SREP): protsess, millest juhindutakse oluliste ja vähem oluliste krediitiasutuste järelevalves ning mille alusel tehakse otsused omavahendite, teabe avaldamise või likviidsusega seotud võimalike lisanõuete kehtestamise või muude võimalike järelevalvemeetmete rakendamise kohta.

Järelevalvekäsiraamat: käsiraamat, kuhu on koondatud oluliste ja vähem oluliste krediitiasutuste järelevalve üldpõhimõtted, protsessid, menetlused ja meetodika kooskõlas ühtse järelevalvemehhanismi toimimise põhimõtetega. Käsiraamatus kirjeldatakse koostöömenetlusi nii ühtse järelevalvemehhanismi sees kui ka kolmandate asutustega. Järelevalvekäsiraamat on ühtse järelevalvemehhanismi

sisedokument. Kokkuvõtlik [pangandusjärelevalve juhend](#) ühtse järelevalvemehhanismi toimimise ja üksikasjalike järelevalvemenetluste kohta avaldati 2014. aasta novembris.

Kogu kahjumikatmisvõime: finantsstabiilsuse nõukogu novembris 2015 esitatud standard globaalsete süsteemselt oluliste pankade (G-SIB) kogu kahjumikatmisvõime kohta. Standard tagab, et globaalsete süsteemselt oluliste pankade kahjumikatmis- ja rekapitalizeerimisvõime on kriisilahenduse korral piisav selleks, et viia läbi nõuetekohane kriisilahendus, mis minimeerib mõju finantsstabiilsusele, tagab kriitiliste funktsioonide järjepidevuse ning hoiab usaldusväärsel viisil ära kahju kandmise ohu maksumaksjatele. Kogu kahjumikatmisvõime miinimumnõue arvutatakse suhtena riskiga kaalutud ja riskiga kaalumata varadest. Kogu kahjumikatmisvõime nõue jõustub 2019. aasta alguses.

Maksejõuetuse oht või tõenäoline maksejõuetus: üks kolmest kumulatiivsest eeltingimusest, mille alusel otsustatakse, kas kriisilahendusasutus peab algatama krediidasutuse suhtes kriisilahendusmeetmed. Pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivi (BRRD) artikli 32 lõikes 4 on määratletud, millal käsitatakse krediidasutust või investeerimisühingut maksejõuetuna või tõenäoliselt maksejõuetuks jäävana (selle peab kindlaks tegema järelevalve- või kriisilahendusasutus).

Oluline osalus: osalus krediidasutuses, mis moodustab vähemalt 10% selle krediidasutuse kapitalist või hääleõigustest või mis võimaldab avaldada olulist mõju tema juhtimisele.

Olulisus: kriteerium, mille alusel nähakse ühtses järelevalvemehhanismis ette järelevalveülesannete jaotus EKP ja riiklike pädevate asutuste vahel. Krediidasutuse olulisus määratakse kindlaks ühtse järelevalvemehhanismi määruses sätestatud ja ühtse järelevalvemehhanismi raammääruses täpsustatud kriteeriumide alusel.

Omavahendite ja kõlblike kohustuste miinimumnõue: nõue, mida kohaldatakse kõigile ELi krediidasutustele, et nad suudaksid katta kahjusid maksejõuetuse korral. Omavahendite ja kõlblike kohustuste miinimumnõue moodustab osa pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivist (BRRD). Sellel on sama eesmärk kui kogu kahjumikatmisvõime nõudel. Omavahendite ja kõlblike kohustuste miinimumnõude kohased kapitalinõuded arvutatakse aga teisel viisil, järgides EBA seatud kriteeriume.

Pangandusliit: integreeritud finantsraamistik, mille raames on loodud ühtne järelevalvemehhanism, ühtne kriisilahendusmehhanism ja ühtne reeglistik; pangandusliit hõlmab ka ühtlustatud hoiuste tagamise skeeme, millest võib välja kujuneda Euroopa ühine hoiuste tagamise skeem. Pangandusliit on tähtis samm majandus- ja rahaliidu väljakujundamisel.

Piiriülese teenuse pakkumise menetlus: menetlus, mis on seotud ühe liikmesriigi pädeva asutuse järelevalve alla kuuluva ja temalt tegevusloa saanud krediidasutuse asutamisvabadusega ja vabadusega osutada teenuseid teistes liikmesriikides,

tingimusel et tegevusluba hõlmab kõnealust tegevust (kooskõlas kapitalinõuete direktiivi artiklitega 33–46).

Riiklik pädev asutus: liikmesriigi õiguse kohaselt ametlikult tunnustatud ametiasutus või organ, kellele on liikmesriigi õigusega antud volitused teostada asjaomase riigi järelevalvesüsteemi raames järelevalvet krediidi- ja muude asutuste üle.

Sisemise kapitali adekvaatsuse hindamise protsess (ICAAP): protsess, mis hõlmab strateegiaid ja menetlusi, mille pangad peavad kehtestama, et hinnata ja säilitada pidevalt sisemise kapitali kogusumma, liigid ja koosseis komponentide lõikes, mida nad peavad piisavaks, et katta neid ohustavate või ohustada võivate riskide laadi ja taset. Pädevad asutused vaatavad sisemise kapitali adekvaatsuse hindamise protsessi läbi järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi käigus.

Sisemise likviidsuse adekvaatsuse hindamise protsess (ILAAP): protsess, mis hõlmab strateegiaid, põhimõtteid, menetlusi ja süsteeme, mille pangad peavad kehtestama likviidsusriski ja rahastamispositsioonide juhtimiseks ja jälgimiseks. Pädevad asutused vaatavad sisemise likviidsuse adekvaatsuse hindamise protsessi läbi järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi käigus.

Sisemudel: krediidasutusele kuuluv riski mõõtmise ja juhtimise meetod, mida rakendatakse omavahendite nõude arvutamisel ning mille kasutamiseks on vaja pädeva asutuse eelnevat luba kooskõlas kapitalinõuete määruse kolmanda osaga.

Vastuväidete mitteesitamise menetlus: ühtse järelevalvemehhanismi määramises sätestatud tavapärane EKP järelevalvetegevusega seotud otsuste tegemise protsess. Järelevalvenõukogu võtab vastu otsuste eelnõud, mis esitatakse vastuvõtmiseks EKP nõukogule. Otsused loetakse vastuvõetuks, kui EKP nõukogu ei esita teatud aja (kuni kümne tööpäeva) jooksul vastuväiteid.

Väljamaksete maksimumsumma: kombineeritud puhvri nõude (CBR) rikkumise tagajärjel tekivad väljamaksetele (nt dividendid, kupongimaksed täiendavate esimese taseme omavahendite hulka kuuluvatelt kapitaliinstrumentidelt, määramata boonused) kohustuslikud piirangud. Kui pank ei täida kombineeritud puhvri nõuet, on tal automaatselt keelatud teha väljamaksete maksimumsummat ületavaid väljamakseid. Väljamaksete maksimumsumma on panga jaotatav kasum, mis korrutatakse teguriga vahemikus 0,6 kuni 0, olenevalt sellest, kui palju esimese taseme põhiomavahendeid jääb kombineeritud puhvriskist puudu.

Ühine järelevalverühm: rühm, kuhu kuuluvad EKP ja riiklike pädevate asutuste töötajad, kes vastutavad järelevalve alla kuuluva olulise üksuse või pangagrupi järelevalve eest.

Ühtne järelevalvemehhanism (SSM): mehhanism, kuhu kuuluvad EKP ja osalevate liikmesriikide pädevad asutused, kes koos täidavad EKP-le antud järelevalveülesandeid. Ühtne järelevalvemehhanism moodustab osa pangandusliidust ning EKP vastutab selle tõhusa ja järjepideva toimimise eest.

Ühtne kriisilahenduskord (SRM): kord, mis hakkas täies ulatuses toimima 1. jaanuaril 2016, hõlmab ühtseid eeskirju ja ühtset menetlust pangandusliidus asutatud krediitiasutuste kriiside lahendamiseks. Kriiside lahendamiseks on mehhanismi käsutuses ühtne kriisilahendusnõukogu, mis tegutseb Euroopa pangandusliidu kriisilahendusasutusena ning teeb tihedat koostööd osalevate liikmesriikide kriisilahendusasutustega. Kriiside lahendamiseks kasutatakse ühtse kriisilahenduskorra raames ühtset kriisilahendusfondi.

Ühtne reeglistik: pangandusliidu ühtne reeglistik sisaldab ühtlustatud usaldatavusnõudeid, mida peavad järgima kõik ELis tegutsevad krediitiasutused. Lisaks õigusaktidele, mille Euroopa Parlament ja ELi nõukogu töötavad välja Euroopa Komisjoni kaasabil, on ka Euroopa Pangandusjärelevalvel volitused ühtset reeglistikku pidevalt täiendada ning jälgida selle rakendamist.

Ühtse järelevalvemehhanismi määrus: määrus, millega luuakse euroala ja potentsiaalselt ka teiste ELi liikmesriikide krediitiasutuste ühtne järelevalvemehhanism, mis kujutab endast Euroopa pangandusliidu üht põhielementi. Määrusega antakse EKP-le eriülesanded seoses krediitiasutuste usaldatavusnõuete täitmise järelevalve poliitikaga.

Ühtse järelevalvemehhanismi raammäärus: õigusraamistik, milles sätestatakse eeskätt praktiline kord EKP ja riiklike pädevate asutuste koostööks ühtse järelevalvemehhanismi raames, nagu on ette nähtud ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikliga 6.

Lühendid

Riigid

AT	Austria	HU	Ungari
BE	Belgia	IT	Itaalia
BG	Bulgaaria	JP	Jaapan
CH	Šveits	LT	Leedu
CY	Küpros	LU	Luksemburg
CZ	Tšehhi Vabariik	LV	Läti
DK	Taani	MT	Malta
DE	Saksamaa	NL	Madalmaad
EE	Eesti	PL	Poola
IE	Iirimaa	PT	Portugal
ES	Hispaania	RO	Rumeenia
FI	Soome	SE	Rootsi
FR	Prantsusmaa	SI	Sloveenia
GR	Kreeka	SK	Slovakkia
HR	Horvaatia	UK	Ühendkuningriik

© Euroopa Keskpank, 2016

Postiaadress 60640 Frankfurt am Main, Saksamaa

Telefon +49 69 1344 0

Veebileht www.bankingsupervision.europa.eu

Kõik õigused on kaitstud. Taasesitus õppe- ja mitteärilistel eesmärkidel on lubatud, kui viidatakse algallikale.

ISSN 2443-5902

ISBN 978-92-899-2143-5

DOI 10.2866/594692

ELi katalooginumber QB-BU-16-001-ET-N